શ્રી

મત્સ્યવેધ.

બનાવનાર,

વ્યાસ વલ્લભરામ સુરજરામ-અમદાવાદ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

શા. ફકીરચંદ કીલાચંદ.

તથા

બુકસેલર--લલુભાઈ અમુલખદાસ.

અમદાવાદ

આવૃત્તિ ૭ મી પ્રત ૨૦૦૦ સને ૧૯૧૭

અમદાવાદ-શાહપુર નવીપોળમાં આવેલા શ્રી 'પ્રજાહિતાર્થ મુદ્રાલય'

પટેલ ડાહ્યાભાઇ દલપતરામે છાપ્યું.

કીમત ૦—૮—૦

સ્વર્ગસ્થ વલ્લભરામ સૂર્યરામ.

મચ્છવેધ.

કડવું ૧ રાગ સાખીની છાયા.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણુજનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છવેધનો મહીમાય. ॥૧॥ પંચાળ દેશ સોહામણો છે, ત્યાંનો દ્રુપતરાય; તેને પેટ છે દીકરો પણ, પુત્રીની થઇ ઇચ્છાય. ॥ ૨ ॥ માટે પોતે યજ્ઞ આરંભ્યો, વરૂણ વિપ્રનાં કરીયાં; તે રાયને ઘેર દીકરો દીકરી,કોણકયાંથી અવતરીયાં. ॥૩॥ એક દહાડો બ્રહ્મપુરીમાં વેદ ભણે બ્રહ્માય; ત્યાં અચાનક મહાદેવ આવ્યા, સાંભળવા મન થાય. ॥ ૪ ॥ આસન વાળી બેઠા સાંભળવા, અતી આનંદ સુખ;ચાર મુખેવેદબ્રહ્મા ભણે, તેમાં પાંચમું મુખ ॥૫॥ એકાક્ષર ભાંખેથી પડે ભંગ, માહાદેવને ચઢી રીસ; ત્રાશુળ મારી બ્રહ્માજીનું, છેદયું પાંચમું શીશ. ॥૬॥ એટલે લાગી બ્રહ્મહત્યા, શીવ સ્વરૂપ થયું શામ; તવ મહાદેવ પસ્તાવા લાગ્યા આ શું કર્યું મેં કામ ॥૭॥ એમ જાણીને બ્રહ્માને નમ્યા, તમો ગુણી હું આપ; તમારૂં મે મુસ્તક છેદયું, મુજને લાગ્યું પાપ. ॥ ૮ ॥ તે પાપ મ્હારૂં કરો નીરવાણ, ઓરે વીરંચી દેહ; બ્રહ્મા કહે ચાલો વિષ્ણુ પાસે એમની કરીએ શેવ. ॥૯॥ એમ કહીને બંને ચાલ્યા, વૈકુંઠ વીસે જાય; વીષ્ણુ નારાયણ બીરાજેલા, આવ્યા શીવ બ્રહ્માંય. ॥ ૧૦ ॥ વિષ્ણુએ કહ્યું કૈલાસપતી, કેમ થયા છો શામ; શીવ કહે શીશ છેદયું બ્રહ્માનું કીધું અઘટતું કામ. ॥૧૧॥ તેથી મને બ્રહ્મહત્યા લાગી, તે નીવારો નાથ; વીષ્ણુએ હત્યાને કહ્યું, જોડીને બેઉ હાથ, ॥ ૧૨ ॥ ઓરે હત્યા મુકય મહાદેવને હું કષ્ટ તારૂં કાપું; મહાદવજીએ પાપ કર્યું તો, માગે તે દંડ આપું. ॥ ૧૩ ॥ હત્યા બોલી ઓ મહારાજા, દંડ લેવા મુજ લક્ષ; હરાડ ક્ષોણી શેન્યા કેરૂં આપો મુજને ભક્ષ ॥૧૪॥ વીષ્ણુએકહ્યું કબુલ્ય મ્હારે વચન માની લેવું; કૃષ્ણ અવતારે હરાડ ક્ષોણી ભક્ષતમોને દેવું. ॥૧૫॥ એવું વીષ્ણુએ વચન આપ્યું, ત્યારે હત્યા છુટી; તે પછી બ્રહ્માને શીવજી આગના લૈ ગયા ઉઠી. ॥૧૬॥ તે પછી કૃષ્ણ અવતાર થયો, હત્યાની શી થઇ પેર, દીકરીથઈને અવતરી, મેધાવી રૂશીને ઘેર ॥૧૭॥ મેધાવી નામના એક રૂશી, રૈહેતા હતા અરણ્ય, શાન્તા નામની નારી એમની, પતીવૃતાપાવન. ॥૧૮॥ તેને પેટે પુત્રી આવી ગુણસુંદરી ધર્યું નામ; ન્હાની ઉંમરમાં વિધા ભણી ઘણી, છે રૂપરૂપની ધામ. ॥૧૯॥ તે કન્યા થઇ નવ વરસની જનેતાપામી મર્ણ;પોતે પીતાની ચાકરી કરે,ની ત્યાન ચાંપે ચર્ણ. ॥૨૦॥ એવામાં રૂશીએ એમ વીચાર્યું, મ્હારીથઇ વૃધ

કાય; માટે પરણાવું દીકરીને સાસરે કરૂં વીદાય ॥ ૨૧ ॥ એમ જાણીને જમાત્ર શોધવા, ચાલ્યા રૂશીવરચરણ; દૈવ ઇચ્છાયે જાતાં જાતાં,મારગે પામ્યા મરણ. ॥૨૨॥ તે વારતા ગઇ ગુણસુંદરીન, ઘણું કરયું કલપાન્ત; દુરવાસા મુનીયે ત્યાં આવીને,પમાડી પુત્રીને શાન્ત. ॥ ૨૩ ॥ ગુણસુંદરી તવ શાન્ત પામી, વૈરાગનાં મન કીધાં; પીતાનાં પાનાંને પુસ્તક વિપ્રોને આપી દીધાં. ॥૨૪॥ વાસણ વસ્ત્રો સરવ આપ્યા, હવે નથી મ્હારે ખપ;વન વીશે શીવાલય દીઠું, ત્યાં જઇ માંડયુ તપ ॥૨૫॥ ડાભા પગના અંગુઠાપર, કાયા તોળી તપઃ કીધું; ખરા મનથીજાપજપી, બહુ કષ્ટ વેઠી લીધું ॥૨૬॥ ઘણે દીવસે મહાદેવ રીઝ્યા, તપથી થયા પરસન ત્રીપુરારી જટાધારી આવી દીધાં દરશન. ॥ ૨૭ ॥ તપ કરતાં કુંવરીને ઉઠાડી બાઇ તારૂં કષ્ટ કાપુ; તારા તપથી પ્રસન્ન થયો જે માગે તે આપુ. ॥૨૮॥ ક્રોધ ભરેલી કુંવરી બોલી, મ્હારાજા કષ્ટી કાપો; ભરતાર આપો ભરતાર આપો, સ્વામી મુજને આપો. ॥૨૯॥ સ્વામી આપો સ્વામી આપો, એમ બોલી પાંચ વાર, મ્હાદેવજી કહે પાંચવાર બોલી પાંચ હજો ભરથાર ॥૩૦॥ ગુણસુંદરી કહે ઓરે મ્હારાજા, કાને ન સાંભળ્યું કોય; એક નરને હોય નારી ઝાજી, નારીને બે નવ્ય હોય. ॥ ૩૧ ॥ તેને બદલે પાંચ આપ્યા, આતે શો અધર્મ; એમ કહીને શીશ પછાડયું, ફુટયું મ્હારૂં કર્મ ॥૩૨॥ મહાદેવજી કહે રાખ્ય શાન્તી, દેહ તજી દેનાર; પાંચ પતી તુંતો ભોગવજે હવેને અવતાર ॥૩૩॥ તવ ગુણસુંદરી કાષ્ટ લાવિ, ચીતા ખડકી તેહ; અગ્ની મુકીને મહી પડી, પ્રજાળી નાંખ્યો દેહ.॥૩૪॥બીજે અવતાર અવતરી એ, ગાય તણો અવતાર; મારગે જાતા પાચ નંદી, પુંઠે પડયા એકવાર ॥ ૩૫ ॥ એવામા આવ્યું સીવાલય ત્યાં આવી ગઈ ગાય;પાંચનંદી પુંઠેજોઇને;હસીપડયાં ઉમીઆયાં.॥૩૬॥ ઓ ગાય એવા શા ગુણ તુજમાં પુઠળ નંદી પાચ; એટલે ગાયને વાચા આવી, બોલી ખરેખરીખાંચ. ॥૩૭॥ ઓ ઉમીયાતું જનેતા જેવી, હશી કાઢયાં અમને; તે માટે હું શ્રાપ દવું છું, પાંચ પતિ હોજો તમને. ॥૩૮॥ એવો ગાયે શ્રાપ દીધો, તેવોજ પ્રાણ નીકળીયો, પારવતી ચેતી ગયાતે, અંશજ એનો ગળીયો. ॥૩૦॥ અંશગળીગયાં શીવજી પાસે; આજેહુંતો શ્રાપ પામી, શ્રાપ પ્રમાણે વર્તવું જોઇએ, કરવા મ્હારે પાંચ સ્વામી ॥ ૪૦ ॥ શંભુ કહે પાંચ રૂપ મ્હારાં, તે પાંચે સ્વામી જાણો પાર્વતી કહે એમ ન ચાલે, વીવેકવીચાર આણો. ॥૪૧॥ શીવજી કહે ગાય તણો જે અંશ તમોએ ગળીઓ; તેની તમે કન્યા બનાવો, હું વિર બનાવું બળીયો, ॥ ૪૨ ॥ ભાઇને બેનનું જોડું બનશે, તે રથ વીસે ધરો; દ્રૂપત

ને ઘેરે થાય છે યજ્ઞ, તેમાંથી પ્રગટ કરો ॥ ૪૩ ॥ તવ ઉમીઆયે અંશ કાહાડયો પુતળું બનાવ્યું સાર; થોડો અંશ, પોતાનો મુકયો, તેજસ્વી થયું અપાર. ॥૪૪॥ બહુ રૂપવંતી કન્યા બનાવી, પાંચ વરસની શોભે; વર્ણન કરતાં શેષ થાકે, વીશ્વ તણું મન લોભે. ॥ ૪૫ ॥ સહુ દેવે અવતાર ધર્યો તો, ઉતારવા ભુભાર, પણ અગ્ની ન્હોતો અવતરીયો, તેડાવ્યો ત્રીપુરાર ॥૪૬॥ માહાદેવજી કહે ઓરે અગ્ના, લે તું હવે અવતાર; આ કન્યાની સાથે જાતું, થા ધ્રુપદ કુંવાર ॥ ૪૭ ॥ તવ અગનીએ પાંચ વરસનું, સ્વરૂપ લીધું ત્યાંય; મહાદેવજીએ રથ આપ્યો, કન્યાને બેસાડી માય ॥૪૮॥ હાંકવા માટે કુંવર બેઠો, અદર્શરૂપે જાય;એવે બ્રાહ્મણોએ હોમ કીધો છેલ્લુ શ્રીફળ હોમાય ॥૪૯ ॥ તે વેળા રથ મહીંથી નીકળીયો વરત્યો જે જેકાર; તેજસ્વી કન્યાન જોઇને કીધો નમસ્કાર ॥૫૦॥ બ્રાહ્મણોએ દ્રષ્ટ પ્રદુમાન, ઠરાવ્યો તે ઠામ, મહા રૂપવંતી કન્યા કેરૂ, ધર્યું ધ્રુપતી નામ ॥૫૧॥ પછી અવર સહુ વીદાય થયા, રાય થયા પરસન; ખોળામાં બેસાડયા બેઉને એક તનીયા એક તન ॥ ૫૨ ॥ રાજાએ પુછયું તમારે બેઉને,રહેવાની કયાં ઇચ્છાય, દ્રષ્ટપ્રદુમાન એમ બોલ્યો, હું રહું તમ ઘરમાય ॥૫૩॥ ધ્રુપતી કહે બાગ વિશે દો મુજને મુકામ, રાજા બાગમાં તેડી ગયો; રહેવાનું દીધું ધામ ॥ ૫૪ ॥ એક સહસ્ત્ર દાસી આપી ધ્રુપદીની કરે શેવા; પીતાને બહુ લાડકવાઇ, મોકલે મીઠા મેવા ॥ ૫૫ ॥ એવામાં નારદજી આવ્યા, રાયને કહ્યું વચન; તારી દીકરી જુગત અંબા કરવાં છે દરસન ॥ ૫૬ ॥ વલણ ॥ દરસન કરવા મુજને, થઇ છે બહુ ઇચ્છાય; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે સાંભળજો શ્રોતાય ॥

કડવું ૨ રાગ સોહાગીનો દોહરો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છવેધનો મહિમાય ॥ ૧ ॥ સાંભળી દ્રૂપતરાજા બોલ્યો, આશું વધા વચન; તમો સાક્ષાત ઇશ્વર છો ને, તમારે શાં દરશન ॥૨॥ પામ્મર પ્રાણી પુત્રી મ્હારી, તમથી મ્હોટી કેવી; નારદ કહે જુગતઅંબા ખપ્પર જોગણી દેવી ॥૩॥ તવ રાજાએ કન્યા તેડાવી, નારદ લાગ્યા પાય; પછી અંતરધ્યાનજ થયા કન્યા થઇ વીદાય ॥ ૪ ॥ બીજે દીવસે વેદમ વ્યાસજી આવ્યા દ્રૂપત ઘેર;દ્રૂપતરાજાચરણે લાગ્યો,મુજપર કીધી મ્હેર ॥૫॥ વ્યાસજી કહે નીમીત માત્ર, દ્રૂપતી પુત્રી તારી; તેનાં દરસન કરવા માટે, આવ્યો છું પ્રેમ ધારી॥૬॥ દ્રૂપત કહે પામ્મર પુત્રી,

તેનાં શા દરસન; વ્યાસજી કહે રખે તું બોલે, હવેથી એવું વચન ॥૭॥ જો પુત્રી ભાવ ગણીશ એને, તો ખપ્પરમાં ભરાયો, જુગત અંબા જાણજે અને આજથી થાજે ડાહ્યો ॥૮॥ પછી દ્રુપતે દ્રુપતીને, તેડાવી પોતાન ઘેર; વ્યાસજીએ નમસ્કાર કીધો, સ્તુતી કરી બહુ પેર. ॥૯॥ દ્રુપતી વ્યાસજીને નમી, પછી થઇ વીદાય; વ્યાસજીએ પેર પુછવા માંડી, સાભળ દ્રુપદ રાય. ॥૧૦॥ આ કન્યાને પરણાવવાનો, કયાં તેં કર્યો વીચાર; દ્રુપદ કહે કે નથી કીધો, વીચારમાં છું સાર. ॥૧૧॥ કોઇ કુળવંતો ને રૂપવંતો, ધનવંતો મળી આવે; તેવાની સાથે પરણાવું, કોહોતમને કેમ ફાવે ॥૧૨॥ વ્યાસજી કહે કોણ કુળવંતો; કુળવંતની શી રીત; દ્રુપત કહે તે નવ જાણુ, હું છું આંધળો ભીંત. ॥ ૧૩ ॥ વ્યાસજી કહે- વીદ્યા હોએ હોય વીવેક વિચાર; દિનતા હોયે દયા હોએ, ઉત્તમ મુખ ઉચ્ચાર. ॥ ૧૪ ॥ શાન્તા સંતોષ સહન શકતી દ્વેષ બુદ્ધી નહી જેને; સરવે સદગુણ સારા જેમાં. કુળવંત કહેવો તેને ॥૧૫॥ એવો પુરૂષ જોયા વિના, દેશો કન્યાદાન; તો તો એના ખપ્પર વીશે, ભરાશો રાજાન. ॥૧૬॥ એવાં વચન સાંભળીને રાજને પડયો વેમ, મ્હારાજા ઉપાય બતાવો, કરૂં તમો કહો તેમ ॥ ૧૭ ॥ વ્યાસજી કહે મચ્છવેધન, કરે પુરૂષ જેહ; તેને કુળવંત જાણજે તું, કન્યાને લાયક તેહ ॥૧૮॥ દ્રુપત કહે મચ્છવેધન, તે કેમ કરવું કામ; વ્યાસજી કહે વિશ્વકરમા તેડાવ્ય તારે ઠામ ॥૧૯॥ તેમને કહેજો મછવેધ રચના રચી આપો મહારાજ; એટલે એ રચી આપશે, તું કરજે પછી એક કાજ ॥૨૦॥ દેશ દેશાન્તર પત્ર લખીને, તેડાવજે સહુ રાય; રૂશી લોકોને જાદવ લોકો, તેડાવવા સભામાય. ॥૨૧॥ ઉત્તર પુરવદક્ષીણદીશા, બીરાજે સહુ રાય; પશ્ચીમ દીશામાં મ્હેલ હશે, ત્યા બેસશે કન્યાય. ॥૨૨॥ સભાની વચમાં જળકુંડ હશે, તેમાં કાષ્ટનો સ્થંભ; દ્વાદશ ગાઉનો ઉંચો તે ચઢી શકે નહીં દંભ. ॥૨૩॥ છેકજ છેડે સોય સરીખો, અગ્ર હશે એક સ્વછ; તેના ઉપર સુવર્ણ કેરૂં, સવામણનું મચ્છ. ॥૨૪॥ તે થાંભલાને અરધે ભાગે, આડા ખીલાને ત્રાંસ; સોનાની સાંકળે ત્રાજવાં બે, દ્રષ્ટીપડે ચોપાસ. ॥૨૫॥ જળ ફુંડાળે સ્થંભે જાવા, પાટીયાં મુકી દેવાં, ચઢનારો બાથ થંભને દે, તવ તે તાણી લેવાં. ॥૨૬॥ એ રીતની રચના હશે ત્યાં ભરાય સર્વ સભાય, તે વેળા તારે ઉભા થઇને, બોલવું સભામાંય ॥૨૭॥ કહીએ કેમ્હારી વાત સુણી, પછી ઉઠજો કોય, તે વીના જો ઉઠશો તો નિષ્ફળ ફેરા હોય. ॥૨૮॥ એમ કહીને એવું કહેવું, ઉભો થશે જે રાય, સભામાં વસ્ત્રાભુષણ કહાડી કરવી ઉઘાડી કાય. ॥ ૨૯॥ જંગા કટીનો કચ્છ રાખવો હૈએ ધરવી હુંશ, બાણનો ભાથોને વણ ચઢાવ્યું, ખાધે

લેવું ધનુશ, ॥૩૦॥ તે પછી કુંડને પાટીએ જાવું, ને થંભને દેવી બાથ; શેવકો પાટીયાં તાણી લેશુ, ચેતી રહેજો નરનાથ. ॥૩૧॥ પછી સ્થંભે શાટ ગાઉ જાવું, ત્રણ ઘટીકામાં ચડવું; આડા ખીલા ને ત્રાંસ છે તેનાં ત્રાજવાં વીશે પડવું. ॥૩૨॥ બે ચરણ બે ત્રાજવામાં: મુકી થવું તૈયાર; ખાંધેથી ધનુશ લેઇને, ત્યાં કરવો ટંકાર. ॥૩૩॥ તે પછી એક બાણ લેવું, ઘણાક સાવધ હોવું; મચ્છનો પરછાયો જળમાંપડે, માટે જળમાં જોવું. ॥૩૪॥ તે જળમાંથી મચ્છા તાકી, મારવું બાણ ગગન; તે બાણ જઇને મચ્છાકેરું વીંધે એક લોચન.॥૩૫॥તેનું તે બાણ પુંઠ વીંધે, પ્રાક્રમ કરે પળમાં; તેનું તે બાણ મચ્છ ઉપાડી, નાંખે કુંડના જળમાં. ॥ ૩૬ ॥ એવી રીતે ત્રાજવામાંથી, કહેલું પ્રાક્રમ કરે; તે પુરૂશ કન્યાને લાયક, દ્રૂપતીને વરે. ॥૩૭॥ તેમાં જે કોઈ ચડતાં પડે, પડે અધુરે કામ; તે જળ કુંડાળા ઉપર બેસે, જુએ શોભા તમામ. ॥ ૩૭ ॥ કાષ્ટનું આસન આપવું એને, બેસે ઉઘાડે શીશ; તેપણ પેહેલેથી કહી દેવું, પાછળથી નહી રીસ. ॥૩૮॥ એ રીતે મચ્છવેધ કરાવી, દેજે કન્યાદાન; એવું કહીને વ્યાસજી તો, થયા અંતરધ્યાન. ॥ ૩૯ ॥ એટલે રાજાને ચટપટી પેઠી, કરવા લાગ્યો વીચાર; પોતાના બે પુત્ર બોલાવી, કહ્યા સૌ સમાચાર. ॥૪૦॥ કહો બેટા કેમ કરીશું, વ્યાસે કહ્યો ખેલ હાવો; પુત્રો કહે કરો પિતાજી, લેવરાવે પ્રભુ લ્હાવો. ॥૪૧॥ તવ દ્રૂપતે ધ્યાન ધરીને; તેડયા વીશ્વકર્માય, કહ્યુંકે મચ્છવેધની સભા રચો, પુર્ણ કરો ઇચ્છાય. ॥ ૪૨ ॥ વીશ્વકર્મા કહે નગ્ર બારણે, કરી આપો મેદાન; તવ રાજાએ આજ્ઞા કીધી, શેવક થયા સાવધાન. ॥૪૩॥ નગ્ર બારણે વૃક્ષો પાડયાં, કર્યું મેદાન તે દન; પૃથ્વી સાફ લાંબી ને પોહોળી, કીધી શોળ જોજન. ॥૪૪॥ વળણ ॥ સોળ જોજન પૃથ્વી કરી, સરખી શોભા માન; વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે, શ્રોતા દેજો ધ્યાન.

કડવું ૩ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, આદ્ય પરવ મહીમાય. ॥૧॥ સોળ જોજન પૃથ્વી વીશે, વીશ્વ કરમા ઉભા; મંત્ર ભણીને જળની અંજળી, છાંટે છે તે સુભા. ॥ ૨ ॥ તેથી ભોમી પવિત્ર બની, બીજી અંજળી લીધી; ચોસઠ ગાઉનીપવીત્ર ભોમી. આરશાપાણની કીધી, ॥૩॥ લીલા પીળા ને રંગરાતા, ચળકતા

ચડી ચોટ; વળી જળ છાંટીને બનાવ્યો, ફરતો કનકનો કોટ ॥૪॥ તેમાં રૂપેરી ક્રીનારી નાંખી, કાંગરા કાંગરી પડીયાં; જ્યાંજ્યાં જુએ ત્યાં ત્યાં શોભા, હીરામાણેક જડીયાં. ॥૫॥ વાવ્ય નૈરૂત્ય અગની ખુણે, બારીઓ ત્રણ વિવેક; ઇશાન ખુણે શોભાવંતો, દરવાજો કર્યો એક. ॥ ૬ ॥ તેમાં અમુલ્ય શોભા બનાવી, મીનાકારી રઢીઆળ; હાંડી તક્તા ઝુમ્મ ટાંગ્યાં, ગલ્લાસને ઘડીઆળ. ॥૭॥ પછી સભામાં પશ્ચીમ દીશા, મ્હેલ કર્યો વિવેક; ગોખ ચોક ને નોક ભરેલો, આગળ ઝરૂખો એક. ॥૮॥ જાળીબારી અને અટારી, જોતાં લોભાય મન; ઝરૂખામાં દ્રુપતી માટે, માંડયુ સીંહાસન ॥૯॥ મુસ્તક ઉપર છત્ર સોનાનું, આસને ચીત્ર ચીતરીયાં;અનેક જાતીના રંગ ભર્યા, જરીના વસ્ત્ર પાથરીયા ॥૧૦॥ જડાવ જડેલાં ઝવેર મઢેલાં, સ્ફટીક મણી અમુલ્ય; હીરા ચળકે લીલમ લળકે, ફરતીમોતીની ઝુલ્ય ॥૧૧॥ એવી શોભા ત્યાં કરીને, દક્ષીણ દીશા જાય; જળની અંજળી મંત્ર ભણીને, છાંટી ભોમી માંય. ॥૧૨॥ ચારચાર પગથીઆંનાં આસન, કીધાં છપન ક્રોડ; નવ પગથીઆંનું એક કીધું, બેસવા શ્રી રણછોડ. ॥૧૩॥ પ્રભુની સાથે બળદેવ બેસે જાદવ સૌ આશપાશ; પછી પુર્વ દીશામાં ગયા, મનમાં અતી ઉલ્લાસ. ॥૧૪॥ મંત્રભણીને ચોરાશી શહસ્ત્ર, ઢાળ્યાં સીંહાસન; અમુલ્ય શોભા એની બનાવી, બારાજે ક્ષત્રી તંન. ॥૧૫॥ જેવો રાજા તેવું ઉંચું, માંડયું છે આસન; એક એકાદશ પગથીઆંનું, બેસે દુર્યોધન. ॥૧૬॥ સર્વને આસન છત્ર સોનાનાં, કીધું કારીગરી કામ; ટંટો તકરાર થાય નહી તે, જુજવાં લખ્યાં નામ. ॥૧૭॥ પછી ઉત્તર દીશાએ ગયા, વિદ્યાનો નહી પાર; મંત્ર ભણીને આસન કીધાં, અઠયાશી હજાર. ॥૧૮॥ બબે પગથીઆનાં આસન, બ્રાહ્મણ માટે કરીયાં; મુસ્તકે છત્ર તામ્ર ધાતુનાં, મ્રગ ચમ્મર પાથરીઆં. ॥ ૧૯ ॥ આચમની પંચ પાત્રો મુકયા, ગૌમુખી માળારૂંઢ; જે જે જોઈએ તે તે સામગ્રી, આગળ અગનીના કુંડ. ॥૨૦॥ એવી શોભા ત્યાં કરીને, સભાની વચમાં જાય; જળ છાંટીને કુંડ બનાવ્યો, સજીવન જળ કર્યું માંય. ॥૨૧॥ લાંબો પોહોળો અને ઉંડો, નીરમળ જળનો કીધો; મંત્ર વડે માંહી દ્વાદશ ગાઉનો, સ્થંભજ રોપી દીધો. ॥૨૨॥ તેને મધ્ય ભાગે એક ખીલો, તેણે બાંધ્યો ત્રાંસ; ત્રાજવા બે નીચાં ઝુલે. ખીલાથી એક વાંસ. ॥૨૩॥ પછી સ્થંભને છેલે ભાગે મંત્રથી મચ્છા મુકી; આવે વાયુ આકાશનો તે, ચાક ચઢે ફરકી. ॥૨૪॥ એવી અમુલ્ય શોભા બનાવી, બોલાવ્યો દ્રુપતરાય; ખામી હોયતો બોલજે તું, જોઇ રાજી રાય થાય;

॥૨૫॥ આપની ક્રીયામાં ન હોય ખામી, કહીને લાગ્યો પાય; આજ્ઞા માગી વિશ્વકર્મા, ત્યાંથી થયા વિદાય ॥૨૬॥ પછી ધ્રુપતે પુત્રો તેડાવ્યા, કારભારીને પ્રધાન; કહ્યું દેશે દેશ પત્ર લખો, તેડાવો રાજન ॥૨૭॥ પ્રથમ લખો છત્રપતીને, સહુના શીરોમણી રાય; શીખંડી સુત દ્રૂપતકેરો, લખવા લાગ્યો ત્યાંય ॥૨૮॥ ધ્રુપતરાજા લખાવે છે, શ્રી હસ્તીનાપુર; સીરછત્ર શીરોમણી સહુના, યજ્ઞ તણા આતુર ॥૨૯॥ અતી ઉત્તમ નામ દુર્યોધન, ધત્રાષ્ટરના તવ; લખીતંગ પંચાળદેશનો, દ્રૂપતશેવકજન ॥૩૦॥ નમ્રતાપુર્વક વીનંતી માહારી, ધ્યાનમાં લેજો રાય; મુજ ઘેર યજ્ઞમાંથી થઈ છે, પ્રગટ એક કન્યાય ॥૩૧॥ છે રૂપવંતી નામ દ્રૂપતી, તેનાલગ્નને સારૂ; મચ્છવેધ સ્વયંવર રચ્યો, થાય પાવન ઘર માહારૂં ॥૩૨॥ આપને આવે ઉત્તમ દીસે, જો હોય પાધરા પાશા; આ કુન્યા તમ કુળમાં શોભે, મને છે એવી આશા ॥ ૩૩॥ વૈશાખ સુદી પંચમીએ, લગ્નનું મહુરત સાર; માટે આવજો કુટુંબ લેઈ, વહેલા દિવસ ચાર ॥૩૪॥ એવો પત્ર લખીને આપ્યો, પોતાના સેવક હાથ; જા જઈ દેજે હસ્તીનાપુરમાં છત્રપતિ નરનાથ ॥૩૫॥ પછી બીજા દેશોમાં લખ્યા, જેનું ભાયગભળશે જે ધણી મચ્છવેદ કરશે, તેને કન્યા મળશે ॥ ૩૬ ॥ વઇશાખ સુદી પંચમીનું, મહુરત છે નીરધાર; બેચાર દીવસ વહેલા આવો; સૌ ક્ષત્રી કુંવાર ॥૩૭॥ એટલી બીના બીજાને લખી, પછી કર્યો વિવેક; દ્વારીકાં વીશે કૃષ્ણ પ્રભુને; પત્રજ લખ્યો એક ॥ ૩૮ ॥ હું ગરીબને ઘેર કન્યા, યજ્ઞમાંથી છે થયેલી; તેનેપરણાવવાને માટે, મચ્છવેધસભા રચેલી॥૩૯॥ તે ટાણે તમે વહેલા પધારો, મુને કરો પાવન; જાદવકુળ કુટુંબલાવજો, ઓરે જુગજીવન ॥૪૦॥ એટલી બીના એમાં લખી, પછી અઠયાસી હજાર; સરવ રૂશીને વીનંતી પુરવક, લખ્યો નમસ્કાર ॥૪૧॥ મહારાજો મુજ ઘેર પધારવા; સરવે કરૂણા કરજો, ઘર ગામ મ્હારૂં પાવન થશે, દાસની દયા ધરજો ॥૪૨॥ એ બીનાના રૂશીને લખ્યા, મોકલી દીધા તત્ર; રાજાના સેવક સંચર્યા તે, સહુને પહોચાડયા પત્ર ॥ ૪૩ ॥ દેશ દેશાન્તર વારતા ચાલી, શોભા થવાની સારી, ઉદયોગ અરથે ગરીબ ગરબાં વળી ગયા વ્હેપારી ॥૪૪॥ દસ દસ દિવસ પહેલા ગયા, લોકો અપરંમપાર, નગ્રની બ્હાર બજાર નીકળીયાં, વ્હેપારી કરે વ્હેપાર. ॥૪૫॥ ગામમાં ન મળે જરાએ જગો, ભીડ ભરાણી ભારે; દ્રૂપતરાયે બ્રાહ્મણ સારૂ મુકામ બાંધ્યો તે વારે ॥૪૬॥ વઇશાખ સુદી પડવાને દાહાડે, ક્ષત્રી થયા તૈયાર; પોતપોતાનું સૈન્ય લઈ, નીકળીઆ ગામ બા-

હાર ॥૪૭॥ વાજતે ગાજતે ક્ષત્રીઓ ચાલ્યા, મારગે માગણ જાચે; ભાટ ચારણ બહુ જસ બોલે, રસ્તે અપછરા નાચે ॥૪૮॥ એ રીતે સૌ ક્ષત્રી ચાલ્યા, પંચાળમાં પરવરીયા; નગ્રની બારણે દેરાતંબુ,તાણી તાણીઉતરીયા ॥૪૯॥ દ્વારીકામાંથી જાદવ ચાલ્યા, બળવંત છપન ક્રોડ;હળધારી હળ લેઇને ચાલ્યા, ચક્રધારી રણછોડ ॥ ૫૦ ॥ તે પણ આવ્યા પંચાળ દેશે, દ્રૂપતે આદર કરીયા; રાજા લોકના તંબુએથી, જુદી જગે ઉતરીયા ॥૫૧॥ એટલે રૂશીઓ આવવા માંડયા દ્રૂપત ઉલટ ધારે; બ્રાહ્મણ માટે મઠ બાંધેલો, ત્યાં તેમને ઉતારે ॥૫૨॥એકેક બ્રાહ્મણની શેવામાં, એકેક શેવક મુકયો, જે જોઇએ તે હાજર કરે, ચાતુર કાંઇ ન ચુકયો ॥૫૩॥ કૈ આવ્યાને કૈં આવેછે, કૈક કરેછે ત્યારી, દ્રૂમ રૂશીને પત્ર પહોચ્યો, તે વાંચ્યો ખુંખારી ॥૫૪॥ સાંભળ્યો સરવે વિદ્યારથીયે, સાંભળયો કુન્તા તન; એક એકને સાન કરીને, ઉઠયા ધર્મ રાજન ॥૫૫॥ ॥વળણ.॥ ધરમ પહેલા ઉઠીયા, પછી ઉઠયાં માત; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે ઉઠયા ચારે ભ્રાત.

કડવું ૪ રાગ આશાવરીની છાંયા.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારીતુજને સંભળાવું, આદ્યપરવ મહીમાય ॥૧॥ પાંચ ભાઇને છડી માતા, ઝુંપડીમાં સંચરીઆં, પછી પાંચે પુત્રોની પ્રત્યે, કુન્તાજી ઓચરીયાં ॥૨॥ પંચાળ દેશમાં સ્વયંવરછે, ત્યાં આવશે બહુ પ્રાણી; રાજા રૂશી જાદવ કેરી; હશે ભાડ ભરાણી, મનુશ મેદનીનોછે મેળો; બેટા કરીશું કેમ;એટલે માતાની પ્રત્યે બોલ્યો, વાયુ નંદન ભેમ ॥ ૪ ॥ ચાલો માતા જોવા જૈએ, દ્રૂમ રૂશી પણ જાય; જો હોય ભવીશ પાધરૂ તો,વરીએ એ કન્યાય ॥૫॥ કુન્તાજી કહે ઓરે રડયા, કેવું તું બોલ્યો હાલ;મારેજવાનું મન પડે પાછું,છે તારૂ બહુ સાલ ॥૬॥ મારે જાવું નથી ગમતું તોફાનકરે તું કાંક;ભીમ કહે હમણાનો માતા,બતાવો મ્હારો વાંક ॥૭॥ કુંતા કહે હમણાં વાંક નથી, ઓરે મ્હારા તન; ત્યાં આંખ્યો તારી ફાટી જવાની, દેખીને દુરીયોધન ॥૮॥ ભીમ કહે મેં મન વાળયું છે, થયો કબુદ્ધીથી કાહ્યો;અરીસ્યાપણું મુકી દીધું, આજથી જાણજો ડાહ્યો ॥૯॥તવ કુંતા કહે કરો તૈયારી, આગળ ઉભા રહીયે; દ્રૂમ રૂશીવર નીકળે કે, પુંઠળ પુંઠળ જઇએ ॥૧૦॥ એમ કહ્યું તવ કાપડ કેરી, ગાંસડીઓ સ-

ધળી લીધી; સાદડીઓને તુમડાં લીધાં; તૈઆરી ત્યાં કીધી. ॥૧૧॥ એવે રૂશીજી તૈઆર થયા, સુખપાલમાં બીરાજ્યા; તે ઉચકી ચાર વીદ્યાથીઓ, જય જય શબ્દે ગાજ્યા. ॥૧૨॥ અડધા આગળ અડધા પાછળ, વીદ્યારથીયો ચાલે; પ્રશ્ણોત્તર એક એકને કરે, મારગ વીદ્વાન માહાલે. ॥૧૩॥ ઝુંપડીએથી પાંડવ આવ્યા, રૂશીને પડયા પાય; ધ્રુમે કહ્યું કેડવા કાપડી, તમે આવો છો કયાંય. ॥૧૪॥ કુન્તા કહે તમારી કેડે, આવીએ પંચાળ દેશ; ત્યાં સહુનાં દરશન પામીશું, જાદવ રૂશી નરેશ. ॥૧૫॥ કોને આશ રે હાંઇ રેહેવું, ઓ રૂષી મ્હારાજ; ધ્રુમ કહે તમો કાપડી જાતી, મુજને આવે લાજ. ॥૧૬॥ ધર્મ કહે ઓરે મ્હારાજા, મારગમાં સંગ રહીશું; ચાર ગાઉ છેટે રેહેશે, ત્યાંથી બીજે પંથ જઇશું. ॥ ૧૭ ॥ મારગ નથી દીઠો માટે, આવવા દો તમ સાથ; ધ્રૂમ કહે પછી છુટા પડજો, ધર્મે જોડયા તવ હાથ. ॥૧૮॥ આનંદ કરતા સરવે ચાલ્યા, પંચાળ લગભગ થાય; ચાર ગાઉ ગામ બાકી રહ્યું, પાન્ડવ લાગ્યા પાય ॥૧૯॥ પાય પડીને છુટા પડીયા, અવર પંથ પળાય; નગ્ર તણા દરવાજે આવ્યા, ભીડ ઘણેરી ભરાય. ॥૨૦॥ કુન્તાજી કહે કેમ કરીશું; નથી જવાનો લાગ; હું તો કચરાઇને મરી જાવું, કયાં પગ મુકયાનો માગ. ॥૨૧॥ ભીમ કહે હું આગળ થાવું, માહારી પુઠે આવો; ધર્મ કહે કોને દુખ ન દેતો, ચાલો આગળ થાવો. ॥૨૨॥ તવ વ્રકોદર આગળ થયો, પુંઠળ માતને ભ્રાત; જરાએ જગો જાવાની નથી, તેથી તે ગભરાય માત.॥૨૩॥ એવામાં ભીમ વચ્ચે પડીયો, દેખીને લોક ત્રાસે; ભીમ ડોળા કાઢી દંત પીશે, ગભરાતું સહુ નાસે. ॥૨૪॥ એક એકના ઉંપર પડે; કંઇ લોક કચરાઇ જાય; દરવાજામાં માગ થયો, ગયા ગામની માંય. ॥ ૨૫ ॥ ગામ વીશે પણ છે ભીડ ભારે, કુન્તા કહે કેમ કરીશું; ઉભા રહેવાની જગો નથી, કયાં જઇને ઉતરશું. ॥ ૨૬ ॥ શેદેવ કહે ચાલો માતા, કાંઇ કરીશું પેર; બ્હોળી જગા જાણીને ગયા, પ્રજાપતને ઘેર. ॥૨૭॥ ઓટલે એક કુંભાર બેઠો તો, તેને કહ્યું કષ્ટ કાપો, મુખ મેળો કરવા અમે આવ્યા, ઉતારો અમને આપો. ॥૨૮॥ પ્રજાપતને દયા આવી, હરિજન લીધાં માપી; ન્હાની:સરખી ઓરડી તે, રેહેવાને માટે આપી. ॥૨૯॥ તેમાં જઇ માત ભ્રાત બેઠાં, ભીમે કર્યો પલીતો; જાણ્યું કે આ કુંભાર કાકો, છે ઠીક ખાતો પીતો. ॥૩૦॥ એમ જાણી વ્રકોદરે, ઉતારી નાંખ્યું મુખ; ઘાંટા કાહાડી કહ્યું ખાવા આપો, માતાજી લાગી ભુખ. ॥૩૧ કુંતાજી કહે પેલા ભવનો, સાચો શત્રુ તું આવ્યો; અમોને વિતાડવું હતું તો, હાંઇ શીદ તેડી લાવ્યો. ॥૩૨॥

તે ધાંટા સાંભળ્યા કુંભારે,ઉઠીને ગયો એમ;ઓરે ગાંડા ગરીબ માને,વીતાડે છે કેમ.॥૩૩॥ ભીમ કહેકે ભુખજ લાગી, જીવડો મારો જાય; પેટમાંબીલાડાંબોલે, ખાવાનુંમનથાય.॥૩૪॥કુંભારને તવ દયાઆવી, કહ્યું તું ડાહ્યા થાને પેલી ખડકીમાં ખાણુ ચણાની, એક મુઠી લેઇ ખાને. ॥૩૫॥ ગર્ધવ માટે ચણા ભર્યા છે, એક હજાર મણ પુરા; એકજ મુઠા લેઇને ખા તું, તેમાં શું થાય અધુરા. ॥૩૬॥ ભીમે જાણ્યું ભાયગ ભળીયું, હમણાં લેવા નહિ જાવું, કાકો ખસે આઘો પાછો, તોતો ચણા હું ખાવું. ॥૩૭॥ એમ જાણીને વૃકોદર બોલ્યો, કાકા હું ડાહ્યો થઇશ; હવે જીવને સબુરીવળી મોડેથી લેને ખૈશ. ॥૩૮॥ કુંભાર કહે દુખ ન દેતો, ગાંડીયા ડાહ્યો થાજે; ખાણુ ઉખેડી ચણા લેઇને મને દેખાડી ખાજે. ॥૩૯॥ ભીમસેનકહે વારૂ કાકા, પછી પ્રજાપત ગયો; એટલે ભીમને લાગ ફાવ્યો; ઝડપ ઉભો થયો. ॥૪૦॥ ખડકીમાં જઇ ખાણુ ઉઘેડી, દીઠા ચણા અપાર; એક મુઠી ભરી ભુજ બહાર રાખ્યો, મહી મ્હો ઘાલ્યું તે વાર. ॥૪૧॥દંતથી ચાવે ચણા ભાવે, ગરીબનું ધન ટાળ્યું; એક દાણો રેહેવા ન દીધો, સાફ વાશીદુ વાળ્યું. ॥૪૨॥ હતી તેવી ખાણુ ઢાંકી, ત્યાંથી ગયો ભીમ ઉઠી; પ્રજાપતને જઇ બતાવી, જુઓ કાકા લીધી મુઠી॥૪૩॥પ્રજાપત કહે ફાકી ખાજે, થાજે ડાહ્યો લગાર; વારૂ કહીને ભીમ ચાલ્યો, ઓરડીમાં આવ્યો સાર. ॥૪૪॥ શેદેવ નિકુળને જઇ કહ્યું, લ્યો ચણા ઉલટ આણી; ચપટી ચપટી ફાકશો તો, પીવા ચાલશે પાણી. ॥ ૪૫ ॥ કુંતાજી કહે ફાકી ખા, દીકરા દઇવની વેઠ; ભીમ કહે હવે ભુખ નથી, ભરાયું મ્હારૂં પેટ. ॥૪૬॥ તવ કુંતાને વ્હેમ પડીયો, નહી રહ્યું હોય મન ઝાલ્યું, ખાણુ બધી કરી હશે ખાલી, નક્કી તેં ઘર ઘાલ્યું. ॥૪૭॥ ભીમ કહે આ શું બોલોછો, સંદેહ મનનો ખુઓ, કાકાને દેખાડી મુઠી લીધીછે, જઇને પુછી જુઓ. ॥ ૪૮ ॥ તવ કુંતાને વીશ્વાસ પડીયો, પછી બોલ્યા માય; ઓરે ધરમ અરજુન બેટા, પેટનો કરો ઉપાય. ॥૪૯॥ વલણ ॥ પેટ પોશાણનું કૈં કરો, ઓરે મ્હારા તન; કાપડ વેચી નાંખીને; ખાવા લાવો અંન.

કડવું ૫ રાગ સોહાગનો દોહરો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, આદ્ય પરવ મહીમાય. ॥૧॥ ધરમ અરજુને કાપડ લીધું, વેચવા માટે જાય; કાપડનો કોઇ ભાવ ન પુછે, ફરે છે બજારમાંય. ॥ ૨ ॥

હરી ફરિને ખાવાનું ખપે, અન મોઘુ વેચાય; શાક ભાજી તોશાંનાંમળે, ઘાસ પાણી તોળાય ॥૩॥ એવી હળાહળ છે મોઘવારી, ધરમે વીચાર કી- ધો; નાખી દેવાને ભાવે સઘળો, માલજ આપી દિધો. ॥૪॥ તેનાણાંનાદા ણા લીધા, ઓરડીએ ગયા એહ; કુન્તાજીએ રસોઇ કીધી, ભોજનકીધુ તેહ. ॥૫॥ એક દીવસનું પોશાણ થયું, રાત્રી પડી તે વાર; કુન્તાજી કહે કેમ કરીશું; કાલે અન ઉધાર. ॥૬॥ શેદેવ કહે આજ પરોઢે; અ- મને ઉઠાડજો માત; નદી ઉપર ન્હાવા જાવું, આપણ પાંચે ભ્રાત. ॥ ૭ ॥ નાહી ધોઇ નિત્ય કર્મ કરીને, જાવું સામી તીર; હાથ જોડી ત્યાં ઉભા રેહેવું, ઓરે મ્હારા વિર. ॥ ૮ ॥ રાજા રૂશી રહયત જાદવ, નહાવા આવશે ત્યાંય; આપણે સહુના દરસણ કરવાં બીજો નહિ ઉપાય. ॥ ૯ ॥ ઇશ્વર વણ માગે અન દેશે, વગર બોલે નેટ; ભીમ કહે હાથ જોડજો તમે, હું તો કુટીશ પેટ. ॥૧૦॥ બોલ્યા વિના કોઈ શું સમજે, માટે પેટ પછાડું; શેદેવ કહે એમ કરજો, બીજુ ન બોલવું આડુ. ॥ ૧૧ ॥ એમ કરીને સયન કીધું, થયો પ્રાતસકાળ; તવ કુન્તાએ જગાડયા, પોતાના પાંચે બાળ. ॥૧૨॥ તવ પાંચે ભાઇઓ ઉઠીને, ગયા ગંગા સ્થાન; ના- હિ ધોઈ નીત્ય કર્મ કીધું, ધર્યું હરીનુ ધ્યાન. ॥૧૩ ॥ પછી સામી તીરે ગયા. પેટ તણા મનસુબા; સુર્યના સામુ મુખ કરીને, હાથ જોડીને ઉભા ॥૩૪॥ એવામાં તો વ્હાણુ વાહ્યું, ન્હાવા આવ્યું લોક; રહીયત રાજા રૂશી જાદવ, ભીડ ભરાઇ અથોક. ॥૧૫॥ ચારે વર્ગના ચાર જથે, કરે ગંગા સ્નાન; જાદવ જોદ્ધા જળમાં ઝીલે, મદે ભર્યા મસ્તાન. ॥૧૬॥ બ્રા હ્મણો નાહીને સંધ્યા કરે છે, રવીને અર્ગજ આપે; રાજા લોકો શરીર ચોળાવે, રૂપ વીશય પ્રેમ વ્યાપે. ॥૧૭॥ જે જેને જેવું ફાવે તેવુ, કરે છે જળમાં સ્નાન; જાદવમાં બળદેવનાહ્યા, નાહ્યા શ્રીભગવાન. ॥૧૮॥ તે સાંમે સામી તીરે ઉભા છે, જોઇ દયા મન ઉઠે; ચાર ભાઇએ હાથ જોડેલા, વ્ર કોદર પેટ કુટે. ॥૧૯॥ તે સમે નાહિને બ્હાર નીકળીયા, પોતે જુગજીવ- ન; પીતાબર પેહેરતા ભક્ત દીઠા, આવ્યાં આંસુ લોચન. ॥ ૨૦ ॥ અરે રે મારા દાસ છે દુખી, અન જળના ઉધારા; એક કણુકો ખાવા નથી, પેટ કુટે બીચારા ॥૨૧॥ તાપ તાઢને વરસાદ વેઠી, વનમાં ધર્યું મુજ ધ્યા ન; તો પણ સંભાળ હું નથી લેતો, છો નુગરો ભગવાન. ॥૨૨॥ એમ ધા- રીને સંકલ્પ કીધો. હવે કરૂ ઘણી સ્હાય; મચ્છવેધ એમનિ પાસે કરાવું, વરાવું આ કન્યાય. ॥૨૩॥ સૌ આવેલાને પાછાકાઢુ, નીશ્ચે કર્યું દીનાનાથ; એકલા શેદેવને ચેતવવા, ઉંચો કીધો હાથ. ॥૨૪॥ એટલે શેદેવે ભીમનેક

શું, હવે ન કરો કેહેર; પેટ ન કુટો મુકામે ચાલોઆવશે શીધાં ઘેર.॥૨૫॥ ભીમ કહે કોઇએ નથી કહ્યું, સાચું લાગે કેમ; શેદેવ કહે મ્હારે માથે, ચાલો એમનેએમ. ॥૨૬॥ તવ પાંચે ભાઇ ત્યાંથી ચાલ્યા, ઓરડીએ ગયા ભ્રાત, કોહો કેમ થયું કુંવર મ્હારા, પુછવા લાગ્યાં માત.॥૨૭॥શેદેવકહે આવશે શીધાં, ભીમ વધો વચન; ઓ મા કોઈએ કહ્યું નથી કે, મોકલાવીશું અન.॥૨૮॥કુંતાજીકહે ધીરજરાખો, શેદેવનુંવેણ સાચું; ભીમ કહે જુઠું પડશેતો, ભાગીશ એનું ડાચું.॥૨૯॥એમકહીને સર્વે બેઠા, સાંભળને તું રાય; રાજા રૂશી જાદવ સર્વે, સ્નાન કરી સ્થળ જાય.॥૩૦॥પછી પ્રભુ તંબુથી ચાલ્યા, ગયા દ્રુપતને ઘેર; પંચાળ રાજા પાયે પડીયો, મુજપર કીધી મ્હેર.॥૩૧॥કેમ પધાર્યા કેમ પધાર્યા, વણતેડયા શ્રી કૃષ્ણ; પ્રભુ કહે આજ ઉલટ આવી, તુને પુછુછુ પ્રષ્ણ॥૩૨॥કોઇ તારા ગામમાં આવ્યું હોય, જોવા સ્વયંવરકામ, ઉત્તમજાતી દુરદશાના, નહોય પાસે દામ.॥૩૩॥ભીક્ષામાગવા નહી અધીકારી, મજુરી નવ્યકરે, તેવા પ્રાણી આવ્યા હોયે, તે શું ભુખે મરે.॥૩૪॥દ્રુપતકહે નારેમ્હારાજા; તેવાનુ કષ્ટ કપાવું, બતાવો તેને નીત્યાન શીધાં, જોઇએ તેમ અપાવું.॥૩૫॥ સામળીયો કહે કહો શેવકને, મોકલો મારી સાથ; દ્રુપતે છડીદારને કહ્યું, જા જ્યાં તેડે દીનાનાથ. ॥૩૬॥ જેનેબતાવે તેને લેઈને, મોદીખાને તેડી જાજે; મોદીને જઈ કહું તે કેહેજે, રીતીમાં પ્રવિણ થાજે. ॥ ૩૭ ॥ જેટલું જોઇએ તેટલું ને, જેવું જોઇએ તેવું; જેટલા દન રહે તેટલા દન,મોદીને કહીને દેવું ॥૩૮॥ એમ કહીને વીદાય કીધા, પ્રભુ તેડીને ગયા; કુંભારના ઘર પાસે આવી, થોડે છેટે રહ્યા. ॥૩૯॥ કૃષ્ણે કહ્યું ઓરડી પેલી; ત્યાંથી બોલાવી લેજે; જેવી રીતે રાજાએ કહ્યું, તેમ અપાવી દેજે. ॥૪૦॥ એમ કહી પ્રભુ પાછા વળીયા, તવ ગયો છડીદાર; એટલે આવતો ભીમે દીઠો, દીધો અતી આઉકાર.॥૪૧॥ છડીદાર કહે તમે ચાલો મોદીખાને લેઈ જાવું; જેટલું જોઈએ તેટલુંશીધું, તમોને કેવરાવું॥૪૨॥ એટલે ઉઠયા ધરમરાજા, જોડે અરજુન જાય; તેમની સાથે સુત વાયુનો તરત ઉભો થાય ॥૪૩॥ ધરમ કહે નહી કામ ત્હારૂં, વાંધા ઘણેરા પાડે; વીવેક વીના મીઠા ઝાડનું મુળ તું તો કહાડે. ॥૪૪॥ ભીમ કહે તમે તમારે ચાલો, કહી ગયા સૌ સંગ; મોદીખાને આવી ઉભા, ભોજનનો ઉમંગ. ॥ ૪૫ ॥ છડીદારે કહ્યું મોદીને, વચન રાયનું થાપો; આ લોક જ્યાં લગી રહે ત્યાં લગી, શીધાં એમને આપો. ॥ ૪૬ ॥ જેટલાં જોઇએ તેટલાંને, જેવાં જોઇએ તેવાં; હવેથી કેહેવા નહી આવું,

નિત્ય તમારે દેવાં ॥૪૭॥ મોદીએ પુછયું કેટલું જોઇએ, જમનારા કેટલા જણ, ભીમે કહ્યું સાંભળો મોદી, લાવો લોટ સોમણ ॥૪૮॥ સોમણ ઘી ને સોમણ સાકર, પચીશમણ મસાલો, પચાસમણ દો દાળનેચોખા, પચીશ મણ શાક આલો ॥૪૯॥ સાંભળીને છડીદાર બોલ્યો, છો કોઇ કપટીને પેચી, એટલું સીધુ લઇને શું, તમારે ખાવું છે વેચી ॥ ૫૦ ॥ ભીમ કહે ચાલો જોવાને; જમીએ ત્યાં પેટ ભરજો, વધે તો ફરી નવ દેશો, ઘટે તો પુરૂ કરજો ॥૫૧॥ સેવક કહે ઉપર બેશી, કરાવું રસોઈ, તવ મોદીએ સીધાં દીધાં, સાચુ ન માને કોઈ ॥૫૨॥ ॥ વળણ. ॥ સાચું કોઇ નથી માનતું, પણ આપ્યો સામાન. વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે, લીધું સતી સંતાન.

કડવું ૫ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા. સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું આદ્યપરવ મહીમાય ॥૧॥ સરવ સામાન લીધો ભીમે, ગયો કુંભારને ઘેર; સાથે છડીદાર આવીઓ એ, જોવાને બધી પેર ॥ ૨ ॥ પ્રજાપતની ખડકી વીશે, ચુલા ચારી કરાવ્યાં, જેજે વાસણ જોઇએ તે, ભંડારમાંથી અપાવ્યાં ॥૩॥ પછી ભીમે સ્નાન કીધું કરવા માંડી રસોઇ ધરૂપતનો છડીદાર બેઠો, તે રહયો છે જોઇ ॥ ૪ ॥ વ્રકોદરે દાળ ભાત કીધા, લાડુ કર્યો તૈયાર; શાક વઘારીને કાઢી નાખ્યું, ક્ષણુ ન લાગીવાર ॥૫॥ પછી પોતાના ચાર ભાઇને, પાંચમી પોતાની માત; તે પાંચેને જમવા બેસાડયાં, પછી પેટની વાત ॥૬॥ તે પાંચેજણ જમી ઉઠયાં, ચારશેરનો મોદીક; છડીદાર કહે આ કોણ ખાશે; હવે તો છે ઠીક ॥૭॥ ઠગારાને ઠેઠ પહોચાડો, એવો વીચાર પેઠો, ભીમે કહ્યું રાયના દુત જોજો, કહીને જમવા બેઠો ॥૮॥ ઢીલો કીધો તંગીયોને, સીવ સીવ મુખે ભાંખે, એક એક ભુજમાં વીસ વીસ લાડુ, લેઇને મુખમાં નાંખે॥૯॥એમ સોમણનો લાડુ ખાધો, જમી ગયો દાળભાત શાક સામગ્રી સઘળું જમ્યો, તે પછી ધોયા હાથ ॥૧૦॥ છડીદાર જોઇને વિસ્મે પામ્યો; ભીમે કહ્યું જોવા આવો; વધ્યું હાય તો સીક્ષા કરો, નહીતો પચીસ મણ લાવો ॥૧૧॥ છડીદારે નમસ્કાર કીધો, આ કોની ચાલે હામ; નિત્ય રાજા આમ ખવરાવે તો, વેચે ઘરને ગામ ॥૧૨॥ આ બળવંતા તમે તમારે, મોદીખાને નીત્ય જાજો; આજ લીધું તે પ્રમાણે લૈને, રહો ત્યાં સુધી ખા-

જો ॥૧૩॥ એવું કહી છડીદાર ગયો; સાંભળ તું રાજન;ચતુરથીથઇપણ નથી આવ્યો, રાજા દુરીયોધન ॥૧૪॥ સર્વે આવ્યા છે પણ એ પાપી,ઘેરથી નવ નીસરે; ધરૂપતીને વરવા માટે, વીવા સામગ્રીકરે ॥૧૬॥ ભાણુમતીને કહ્યું જઇને, જો પરણવા જાવું; તું તો છેક ભુતડી જેવી, વીજળી જેવી લાવું ॥ ૧૬ ॥ સોકતણું તને સાલ કરૂં, જોજે અભીમાન ટાળ્યો; રાણીએ એવું સાંભળીને, શુકનનો છેડો વાળયો ॥૧૭॥ અછકલે ઘેર વીવા માંડયો, વાજીંત્રો વગડાવે; વડીઓ પાપડ કરાવેતે, ઘેરગીતાં ગવરાવે ॥૧૮॥એમ એતો વીવાની ત્યારીમાં, થઇ ચતુરથીની સાંજ; પંચાળ રાજા વાટ જુએ, આવ્યા ન મ્હોટા રાજ ॥૧૯॥ આવતી કાલ મહુરત માહારે, કોને પુછુ સલાય; મહુરત કાલનું બંધ રાખુ, તો સહુ ધુસ્સે થાય ॥૨૦॥ જો કાલે મહુરત સાચવુંને, આવે દુરીયોધન;રાજ પાટ મહારૂં છીનવી લે, છીનવી લે ભોવન ॥૨૧॥ એમ વિચારી એણે તેડાવ્યા, બળવંત રાજા ચાર; જરાસંધને શલ્લ સીશુપાલ, ચોથા દેવ મોરાર ॥૨૨॥ સેવક પાસે તેડાવીને આપ્યાં છે આસન;તે ચારેની પ્રત્યે બોલ્યો ધરૂપતરાય વચન ॥૨૩॥ સુણો મ્હારાજા, સુણો મ્હારાજા, મારે આવી એક આંટી; છત્રપતી હજી સુધી ન આવ્યા, એજ ઘણેરી ઘાંટી ॥૨૪॥ કાલનું મહુરત નીશ્ચે કરીને, પત્ર લખેલા તમને; આ મહુરત હું ફેરવું તો, ફાવતું આવે અમને ॥૨૫॥ માટે ફેરવવાની રજા, આપો તો ઠીક થાય; એટલે તરત બોલી ઉઠયા, પોતે જાદવરાય ॥૨૬॥ શું તારો દુરીયોધન ખરો, બીજા બધા શું ખોટા; અમારે મન તરણા તોલે, તારે મન એ મોહોટા ॥૨૭॥ કન્યા તારે પરણાવવી કોને, તે તારો કહે વીચાર; ધરૂપત કહે મછવેધ કરે, તેતો વરે નિરધાર. ॥૨૮॥ પ્રભુ કહે શું વાટ જુએ છે જે જન મચ્છવેધ કરશે,નથી કન્યા દુરીયોધનની,જેકરશે તે વરશે ॥૨૯॥ માટે કાલની આજ્ઞા આપો, નહિ તો રીસાઇ જશે; દુર્યોધન આવ્યો નહી એને;ઘેર મુઉ કોઈ હશે ॥૩૦॥ ધરૂપત કહે આમશું બોલો, ઓરે દીનદયાળ; સલ્લ કહે આજ્ઞા નહિ દેતો, જાશું સૌ ભુપાળ ॥૩૧॥ ધરૂપત કહે આજ્ઞા આપુ, પણ નથી રેહેતી હામ, મહારાપર દુરીયોધન કોપે, લુંટી લે ઘર ગામ ॥૩૨॥ પ્રભુ કહે એતો સાચું, તેનો મોહોટો વીચાર; કહો શલ્લ શો જવાબ દેવો, જાય એનું ઘરબાર. ॥૩૩॥ એટલે શીશુપાળ જરાસંધ :બોલ્યો મુખે એમ; આનો બચાવ કરવા કબુલ, કૃષ્ણ કહે જેમ તેમ॥૩૪॥કૃષ્ણ કહે તમોવચનઆપો, ત્રણે વેણજ દીધાં; એટલે અંતરયામીએ ત્યાં ધરૂપતને કહેણુ કીધાં ॥૩૫॥

દ્રુપત રાજા આજ્ઞા આપો, ડરશો નહી લગાર; અમે સરવે સામા થાશું, શું કરે અંધ કુંવાર. ॥૩૬॥ તારી પક્ષમાં સરવે રહેશે ક્ષત્રી કેરા બાળ; રંગમાં ભંગ નથી પડવાનો, નહી થાય વાંકો વાળ. ॥૩૭॥ એટલે દ્રુપત રાજા બોલ્યો, વ્હેલા પધારજો કાલ. ॥ ૩૮ ॥ ચારે જણાને વીદાય કીધા, બોલાવ્યા શેવક ચાર; જાવો જઇને ડુંડી વગાડી, કરજો મુખ પોકાર. ॥૩૯॥ એક જણો જાઓ રાજ્ય જથામાં કહેજો કે કાલે પધારો; આસન બેસજો નામ વાંચી, રાજાનું કાજ સધારો. ॥૪૦॥ એક જણો જાવો જાદવમાં, કહેજો કે કાલે આવો; દક્ષીણ દીશાએ જગો તમારી, બેશીને સભાસોભાવો. ॥૫૧॥ એક જણો જાવો બ્રાહ્મણમાં, કેહેજો એમ વચન; આસન ઉત્તર દીશા તમારાં કરજો કાલ પાવન. ॥૪૨॥ એક જણ કહો રહીયતને જઈ, જોવા આવજો સર્વ; બેસવું સીંહાસનોની પુંઠે કોઇ ન કરવો ગર્વ ॥૪૩॥ ટંટો તોફાન કોઇ ન કરવું, કોઇ ન કરવું બંડ; જે જન ફીતુર કરશે તેને, દ્રુપત દેશે દંડ. ॥૪૪॥ એ રીતે ચાર જણ કહેજો, કહી કર્યા વીદાય; એટણે ડુંડી વગાડતા ચાલ્યા, ચારે સ્થળે ચાર જાય. ॥ ૪૫ ॥ દ્રુપતના કેહેવા પ્રમાણે, કહ્યા સમાચાર; સઘળે જાહેર કરીને ગયા, હરખ્યા સર્વ અપાર. ॥૪૬॥ ક્ષત્રી લોકને ઉમંગ અતી; ચાલો ભાયગ ભળશે; વેહેલા જઇએ સભામાં તો, આસન સારૂ મળશે. ॥૪૭॥ ડુંડી સાંભળી ન્હાતા ધોતા, કૈં સજતા શણગાર; કંઇ રાજા જોશીને તેડે, પ્રષ્ણ પુછે વારોવાર. ॥૪૮॥ કૈં જન જનમોતરી દેખાડે, કન્યા મળે કે ન મળે; કૈં દેખાડાવે હસ્તરેખા, કહો કયારે ભાગ્ય ભળે. ॥૪૯॥ કૈ રાજા તો સ્નાન કરે છે, સાબુ લેઇને ન્હાતા; અતર ફુલેલ અંગે ચોળે, શરીરે ઉજવળ થાતા. ॥ ૫૦ ॥ દરપણ મોઢા આગળ રાખે સજે રૂડા શણગાર; દીપે નહીં તે ઉતારી નાંખે, બીજા પહેરે બીજીવાર. ॥૫૧॥ વારે વારે વસ્ત્રો બદલે, મુગટ બદલી જુએ; નથી શોભતા કે શોભે છે, તકતે જોઈ વેમ ખુએ ॥૫૨॥ વૃદ્ધ રાજાને વરવાની વૃતી, ડાચાં જેનાં મળીયાં; છોલાવી છોલાવી ક્ષૌર કરાવે, ટુંપાવે ધોળા પળીયાં. ॥૫૩॥ કલપ ચઢાવી કરે કેશ કાળા, હોઠ લુછી કરે લાલ; પાન સોપારીના ડુચા મારી, રાખે છે ઉંચા ગાલ. ॥૫૪॥ દંત પડેલા તે દંત બંધાવે, એમ ઉજાગરા કરીયા; સ્મરણ સૌને દ્રુપતીનું, પડયા નીંદ્રાએ ભરીઆ. ॥૫૫॥ વળણ॥ નીંદ્રામાં સરવે પડયા, થતે મોહોટે પ્રભાત; વ્યાસ વલ્લભ મુખ ઓચરે જાગ્યા આખી રાત.

કડવું ૬ રાગ બેહાગની ચોપાઇ.

બોલ્યારે વૈશમપાયે વચન, સાંભળજનમેજે રાજન;રજની વીતીને વ્હાણુંરે વ્હાય, નીંદ્રાથી આંખ ઉંચી નવ થાય. ॥ ૧ ॥ ઉઠાડવાને જાય છડીદાર, મ્હારાજા કહીને કરે પોકાર; ઉઠો કન્યા લેઇજાશે કોય,કન્યાને નામે જાગ્રત હોય.॥૨॥ રાતાં નેત્રે તતબર થાય, વખતથઇગઇ કરતા જાય,॥૩॥ કૈ બેઠા રથને કૈં સુખપાલ. કૈંક ચાલે ચરણે ગજ ચાલ;કૈંગજઘોડે કૈં ચાલે ચર્ણ,કન્યામાં સહુનું અંતસ્કર્ણ. ॥૪॥ મારગ ભીડ ભરાઇ અપાર, ઉડે છે રેણુ થાય અંધકાર; કરાવે છે છંટકાવ અત્તરતણા, રંક રાજા તે ગભરાય ઘણા ॥૫॥ સાચવી સાચવી મારગ પળે,ધક્કા ધક્કીમાં મુગટ ઢળે;ખંખેરીલેઇનેમુકેશીશ,શેવકોઉપરજણવે છે રીસ॥૬॥દોડતા રથ માંહોમાંહ્ય ભરાય,તવઅશ્વભડકેને તમાસો હાથ;હાથી કુદે તે વળી જાય ધાણ, થાય મારગમાં બહુ બુંબાણ॥૭॥ જેમતેમ કરી જાય છેસર્વ કઈ કુળવંતાને કુળનો ગર્વ;કંઇનેધનનો કંઇને રૂપતણો, કંઇનેબળનો ગરવ છે ઘણો.॥૮॥ફાલ્યા ફુલ્યા ચાલ્યા રાજન;સહુસહુના મનમાં મસ્તાન; દરવાજે ઉભા બે છડીદાર,તેતો સરવને કરે જુહાર. ॥૯॥ હાઉકા થૈ જાય સભામાં રાજન, નામ વાંચીને બેસે આસન; ટંટા તોફાન કોઈ નવ કરે પોતપોતાની મગરૂરીમાં કરે. ॥૧૦॥ આવી રહ્યા સહુ ક્ષત્રીના તન નથી આવ્યો એક દુરીયોધન; ખાલી પડયું છે એનું આસન, બાકી રહ્યા નહી કો રાજન ॥૧૧॥ એક એકને પુછે છેરે ભુપ; કેવું ઇશ્વરે મને આપ્યું છે રૂપ;તે રૂપ જોઈ વરશેકન્યાય; કંઇક કહે એ વાત મીથ્યાય ॥૧૨॥કૈંક કહે હું કુળવંત રાય,તેથી મુજનેવરેકન્યાય;કૈંક કહે હું ધનવાન ઘણો,દ્રૂપતીને મોહ લાગે ધન તણો॥૧૩॥જેમફાવે તેમગરવ મનધરે, દરપણ લેઇ મુખ જોયા કરે;સરવે ધરે દ્રૂપતીનું ધ્યાન,ઘરડાતો જાણેબેઠા જવાન ॥૧૪॥ એત્રે આવ્યા છપન ક્રોડ ॥૧૫॥ પછી પધાર્યા સહુરૂશી રાય, બ્રહ્મવેત્તા તેજશ્વી દેખાયે; ઉભા થયા સહુ જન, પુરણ પ્રેમે કરે દરશન ॥૧૭॥ બેઠા ઉત્તરમાં થઇને ઓળ,દીસેછે તેજ ઝાકમ ઝોળ; સુક્રાતનો શરીરે ચળકાટ,ચંદ્ર સરીખાંચળકે લેલાટ ॥૧૮॥ આવી રહ્યા સહુ રૂશીને રાય, જાદવ જુગદીશ સૌ સભા માંય પછી આવીયું.

રહીયત લોક; ભરાયે મેદની સભામાં અથોક॥૧૯॥ એવામાં પાન્ડવો થ-
યા તઇઆર, માતાજી આજ્ઞા આપો આવાર; જૈએ સભામાં જોવાને માટ;
કહે કુન્તા તમે જાવો ચાર ભ્રાત; ॥ ૨૦ ॥ રેહેત્રા દો ભીમને લેઇ નવ
જશો, ભીમ કહે મ્હારો વાંક તે કશો; કુન્તા કહે તું સભામાં જાય, કૌર-
વને દેખી કોપે ભરાય. ॥૨૧॥ ભીમે કહ્યું રહેશે સરવ ભાઇ સાથ, તે ક-
રતાં ધર્મ ઝાલશે હાથ; બોલ્યા ધરમ આવવા દો માત; સાચવી લેઇ-
જશું ચારે ભાત. ॥૨૨॥ તવ કુન્તાએ કરી આજ્ઞાય, બેસજો વીપ્ર પુઠે
સભા માંય; વારૂ કહીને ઉઠયા પાંચ ભ્રાત. ॥૨૨॥વ્રકોદરના ઝાલ્યાબેહાથ
॥૨૩॥ ભીમ કહે શાહ્યબીનો નહી પાર, બબે શેવક ભુજ ઉચકનાર;
સાંભળી બોલ્યાં કુન્તા વચન; નહી જંપે એ મુરખ જન. ॥ ૨૪ ॥ મુ-
કો ઘેરને જાવો તમો, ભીમે કહ્યું નવ બોલું અમો; પછી શુકન
લેઇ થયા વીદાય, ગયા બ્રહ્મ સભાની માંય. ॥ ૨૫ ॥ બ્રૂમ રૂષી બેઠાતા
તહી, જૈ પુઠે બેઠા લોકની મહી; દીઠા કાપડી ધ્રુમે તે વાર, જુઓ વિ-
ધારથી નીકળ્યો આ સાર. ॥ ૨૬ ॥ અરેરે નીચજાતને શું કરૂં, ભરી
સભામાં હું લાજી મરૂં; પુઠે આવી બેઠા કીધાં ચરીત્ર, સૌ લોક જાણશે
માહ્યરા મીત્ર. ॥૨૭॥ એટલે મારી આબરૂ જશે, આખા જગતમાં ફ-
જેતી થશે, બોલ્યા વીધારથી બોલો શું કામ, ઉઘાડું હાથેથી પાડો છો
તમામ. ॥૨૮॥ જેવા સૌ બેઠા તેવા તે હોય, બુમો પાડેથી જાણે સઉ
કોય; એવું સમજાવ્યું રૂશીને સહી, પાન્ડવ બેસી રહ્યા તહીં.
॥૨૯॥ સહુને બેસવા સુગમ પડે, જગોને સારૂ કોઈ નવ વઢે, સરવેથી
સરખું દ્રષ્ટે દેખાય, આવ્યા નથી દુરીયોધન રાય. ॥ ૩૦ ॥ જળ કુંડા-
ળે સેવક વીશ, કાષ્ટનાં આસન ઢાળ્યા છે ત્રીસ; ચઢતા જે પડે તેમને
કાજ સકળ સોઇ કરી મહારાજ. ॥૩૧॥ કુન્ડે આવી ઉભા પંચાળ ભુ-
પ, જોડે દ્રૌણીક ગોર અનુપ; તે ગોરે કરી છે આજ્ઞાય, તેડાવો કન્યાને સ
ભાની માંય.॥૩૨॥એટલે શેવક સંચર્યા સાર, દાસી સાથે કહ્યા સમાચાર;
એટલે દ્રૂપતી થઇ તઇઆર, સાથે દાસી એક હજાર, ॥ ૩૩ ॥ ઢોળે
ચંમર વાગે વાજીંત્ર, સજડ બે જણી પોતાની મીત્ર,આવિ સભામાં હો
કારો હોય, ક્ષત્રીયો ઉંચા થઇને જોય ॥૩૪॥ વળણ. ઉંચા થઈ થઈ નીર
ખે, પોતાને આસન, વહ્ણભ વદે કન્યા તણું, શું કરીયે વરણન.

કડવું ૭ રાગ ધુમાસની ચાલ.

દ્રૂપતી આવીયાંરે; ॥ટેક॥ બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળ જ-

નમેજે રાજન, કરીયે કન્યાનું શું વરણન. કે. ॥દ્રુપતી ॥ ૧ ॥ એને જો-તામાં ઉપજે વ્હાલ. એની પગ પાની લાલ ગુલાલ; ચાલે ધીમી ધીમી હંસ ચાલ, કે ॥દ્રુપતી ॥૨॥ માને અવર પ્રાણી :જગદંબા, જેના રૂપથી હારે રંભા, એના ચરણ કદળી સ્થંભા કે. દ્રુપતી ॥૩॥ એથી ચંદ્રકળા જાય ઘટી, થાય યોગીને મન ચટપટી, એની સીંહ સરખી કટી, કે ॥ દ્રુપતી ॥૪॥ જેનું પેટ પલ્લાસનું પાન, એની ચામડી કાચ સમાન; દે-ખી દુનિયા બને ગુલતાન, કે. ॥દ્રુપતી॥ ૫॥ એની કમળ સરીખી હા-થળીયો, શોભે ચંપા જેવી આંગળીઓ, એના દાંત દાડમની કળીયો. કે. ॥દ્રૂપતી॥૬॥ અંગ રંગ ગુલાબી બાગ, કીરચંચુ નાશીકા સોહાગ, શીશ કેશ કાળુડો નાગ, કે. ॥ દ્રૂપતી॥ ૭ ॥ વાળ્યો અંબોડો છુટી બે વેણી, કાયા કોમળમાં નહી કેહેણી, એતો માનુની મરગાનેણી. કે; ॥ ॥દ્રૂપતી ॥૮॥ દીસે લીલી નસો ઝીણી ખાલ, એનો હોઠ બે લાલમલા-લ, છુંદયું છુંદણું ગોરે ગાલ. કે દ્રૂપતી ॥૯॥ હબચી પર હીરો ચ-ળકે, બેઉ કાનમાં લીલમ લળકે, રૂપ આણંદી મોઢું મળકે. કે. ॥દ્રૂપતી ॥૧૦॥ ઘણા જોવાને આગળ અડીયા, દેખી સ્વરૂપને મોહ ચડીયા, લટુ થૈ થૈ સીંહાસન પડીયા, કે. દ્રૂપતી. ॥૧૧॥ ગઇ સભામાંથી પંચા-ળી, ચઢી પશ્ચીમ મહેલ અટાળી, બેઠી જરૂખે દ્રૂપત બાળી કે; ધરૂપતી ॥૧૨॥ વળણ॥ ઝરૂખે બેઠી બાળકી, મ્હા તેજેશ્વી રૂપ; કહે વલ્લભ એ રૂપથી, ઝાંખા પડીયા ભુપ.

કડવું ૯ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, આદ્ય પરવ મહીમાય ॥૧॥ સભા સર્વે પડીછે જાંખી વિચારે ક્ષત્રી લોક, આ કન્યા આપણ હાથ આવે, તેતો આશા ફોક. ॥ ૨ ॥ જે જેને મન અહંકાર હતા, તે સહુના ઉતરીયા, પછી સહુને સમજુત દેવા, દ્રૂપતરાય ઓચરીયા. ॥ ૩ ॥ સુણો સહુ સભા સમજુતી, હકીકત કહી રહું જયારે તે પછી આજ્ઞા હું આપું, તો ઉઠજો તે વારે. ॥૪॥ એમ ક-હીને એવું બોલ્યો વરવાની જેને ઇચ્છાય; તેણે પહેલા ઉભા થઇને, આવવું કુંડાળે હાંય. ॥૫॥ વસ્ત્ર આભુષણ ઉતારી દેવાં. થાવું સભામાં સ્વચ્છ; જંગાથીકે કટી સુધી, ભીડાવી લેવો કચ્છ. ॥૬॥ વણ ચઢાવ્યું ધનુશ લેવું, ભાથામાં એક બાણ; તેથી વિશેષ આયુધ રાખે તેને પ્ર-ભુની આણ. ॥૭॥ તે પણ ખાંધે ભેરવી લેવાં, તે પછી તતબર થાવું;

સ્થંભ જવા પાટીયું મુકયું છે, તે પાટીયાપર જાવું ॥૮॥ જનારને સમજુતી આપું છું, જે સ્થંભે કર દેશે; એટલે મહારા શેવક લોકો પાટીયું તાણી લેશે ॥૯॥ માટે ચાતુર ચેતતા રેહેજો, સ્થંભે ચઢવું સપાટે. વચમાં કાંઇ સ્વાસ ન લેવો, જાવું જોર ઝપાટે ॥૧૦॥ છ ગાઉએછે આડો ખીલો, ત્યાં જરા વિશ્રામ કરવું. પછી કનકનાં ત્રાજવાં છે, તે ત્રાજવે ઉતરવું ॥ ૧૧ ॥ બે ત્રાજવે બે ચરણ દેઈ; ધનુશ લેવું સાર. ત્યાં પડપંચા ચડાવીને, કરવો ધનુશ ટંકાર ॥ ૧૨ ॥ તે પછી બાણ ભાથામાંથી, લેવું ધરીને ટેક; જળમાં જોઇ તાકવી મચ્છા, બાણજ ફેંકવું એક ॥ ૧૩ ॥ જોવું નીચું મારવું ઉચું, સાંભળજો રાજન, છ ગાઉ છેટે માંછલીનું, જૈ વીંધવું લોચન ॥ ૧૪॥ તેનું તે બાણ પુંછ વિંધે, એવું દૈવત દાખે; પછી મછને ઉપાડીને, એ બાણ જળમાં નાંખે ॥ ૧૫ ॥ એકજ બાણે ત્રણ કામ કરવાં, એટલું પ્રાક્રમ કરે; તે પુરૂષ પુજ્ય માહ્યરાને, મ્હારી પુત્રીને વરે ॥૧૬॥ તેમાંથી કોઇ ચઢતાં પડે, કો પડે અધુરે કામે; તે ધણી ઉઘાડે માથે બેસે, સભામાં આ ઠામે. ॥૧૭॥ તે વાતમાં જે મુમત ઝાલે, તેને બ્રહ્મહત્યાય; આ કામમાં છે આંટીયો તે, સમજજો શઉ રાય ॥૧૮॥ સ્થંભે ચઢવું છાતી વરાણે, એ પણ મ્હોટી ઘાંટી; ખીલેથી ત્રાજવે ઉતરવું, તે છે અવળી આંટી. ॥૧૯॥ બે માથોડાં ત્રાજવાં નીચાં, સી રીતે ઉતરાય; ઉતરે એક હાથે ડાંડી ઝાલી, તો ત્રાજવાં ભમી જાય ॥૨૦॥ એક તરફને ત્રાજવે કર, ઉતરવા ઇચ્છાય; તો એક તરફ તોલ આવેથી, બીજું ઉંચું જાય. ॥૨૧॥ તે તેમાં ચરણ નવ પહોચે, થંભે થોડો ઉતરે; બે હાથે બાહાઝી રહીને; ત્રાજવે ચરણ ધરે ॥ ૨૨ ॥ તેથી ત્રાજવાં જાય આઘાં, ચરણ મહી લડથડે; લાગે ઝોલ્લો ત્રાજવાને, ચઢનારો નર પડે ॥૨૩॥ એ રીતે ત્રાજવે ઉતરતાં, આવવાની બહુ આંટી; ત્રાજવામાં ઊભા રહ્યા પછી, ધનુશ ચઢાવતા ઘાંટી ॥૨૪॥ ધનુશને વાંકુ વાળીને, ચઢાવવાનો દોર; એક છેડો નીચે મુકીને. કરવું પડે ઘણું જોર ॥ ૨૫ ॥ એકજ ત્રાજવે મુકે છેડો, બળ કરયે વાંકુ થાય; તો એક તરફ તોલ આવે ને, બીજું ઉચું જાય ॥૨૬॥ તેથી ચરણ થાય પહોળા, એટલે ઢળે ધરણ સ્થંભને ટેકો દઇ ચઢાવે, તો પણ પામે મર્ણ ॥૨૭॥ ધક્કાથી ત્રાજવાં જાય આઘાં, ઊંધે મુસ્તક પડે; એ રીતે એ મહોટી ઘાંટી, ચાતુર હોય તે ચડે ॥ ૨૮ ॥ ત્રીજી ઘાંટી નીચું જોઇને. ઊંચું મારવું બાણ; તે બાણે ત્રણ કામ કરવાં, સમજજો સુજાણ. ॥ ૨૯ ॥ આગ્રહ કરી કહેતો નથી સ્થંભે ચઢો નર કોય; સાત વેળા પાલવે તે ચડજો, હીં-

મત જેને હોય ॥૩૦॥ પાછળ મુને દોશ ન દેશો, વ્રત્તી ન કરશો વ્યાકુળી; એમ ન કહેશો રૂપાળી છે, સારૂં સૌને ચઢાવ્યા શુળી ॥ ૩૧ ॥ એવી સભામાં સુચના આપી, છેવટ વદયો, વચન; હવે ઉઠવું હોય તે ઉઠો ક્ષત્રીનો કોઈ તન ॥૩૨॥ વળણુ ॥ ઉઠવું હોય તે ઉઠજો. ક્ષત્રીના કોઈ તન, વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, ઉઠયો જરાસન.

કડવું ૧૦ રાગ દુભાસી દોહરાની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા; સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છવેધન મહિમાય ॥ ૧ ॥ મગજ દેશનો માલીક ઉઠયો. જબરો જરાસન; એટલે બીજા બેશી રહ્યા, જેને ઉઠયાનું મન ॥૨॥ તેમની હોંશો રહી હઇયામાં, આપણો નીસાસો નડજો; આપડો ઉઠવાનો વારો આવે, ચઢતાં જરાસન પડજો ॥ ૩ ॥ સાન એવી આશીશ દીધી, ધારીને મન મનસુબો; બે માતાનો જાયો જરાસન, જઈ જળ કુંડાળે ઉભો ॥૪॥ હોઠ કરડતો મુછ મરડતો; થયો સભામાં સ્વચ્છ; વસ્ત્ર આભુષણ ઉતારીને, ભીડાવી દીધો કચ્છ ॥ ૫ ॥ રાખ્યો તોડો વાળ્યો અંબોડો, કટી કશીને બાંધે. બાણનો ભાથો ને ધનુષ તે, ભેરવ્યાં ડાભી ખાંધે ॥૬॥ કન્યાના રૂપમાં અંજાયો, ઘેલી થઇ છે ગતી; અતી અહંકારનો ભરેલો, કોઇને નમતો નથી ॥ ૭ ॥ ભીમ કહે ઓ ધરમ વીરા, જુઓ જરાસન ચડે, જો એ ચડતામાં પડે તો, જોવાની ગમત પડે ॥૮॥ ધરમ કહે મુંઢ મતીના. કોઇનું તાકીયે ભુંડું; તો તેવું તાકનાર પ્રાણીનું કદી ન થાયે રૂડું ॥૯॥ એવે જરાસન સુર ભરેલો, ઝડપ તૈયાર થયો; લોચન રાતાં બીહામણાં છે, પાટીયા ઉપર ગયો ॥૧૦॥ દ્રુપતી જરાએ સામુ ન જુએ, જોયા કરે સહુ સાથ, સ્તંભે જઇ જુહાર કરીને, દીધી બળમાં બાથ ॥ ૧૧ ॥ એક પગ મુકયો થંભ ઉપર, ચઢવાનું મન કીધું; તવ દ્રૂપતના શેવકોએ, પાટીયું તાણી લીધું ॥૧૨॥ તેવોજ બીજો ચર્ણ ઉપાડયો, સુર ભર્યો સુંસોટ; છાતી વરાણે સ્થંભના ઉપર, દડબડ મુકી દોટ ॥૧૩॥ જોર ઝપાટે સુરસપાટે, સુંસરો ચાલ્યો જાય; ચઢવાની એની ઝડપ જોઈ, સૌ સભા વિસ્મે થાય ॥૧૪॥ ઓ ગયોરે ઓ ગયો એ, મચ્છાવેધન કરસે; બીજા સરવનો ફોગટ ફેરો, રૂપાળી કન્યા વરસે ॥ ૧૫ ॥ એમજ સરવે આશા મુકી;બેઠા ક્ષત્રી કુંવાર; જબરો જોધ જરાસન ચઢયો,ઉંચોગયો ગાઉ ચાર ॥૧૬॥ એટલે પ્રભુએ સામું જોયું, જાણ્યું કે મચ્છવેધ થાસે દાસ દુખીયા પાન્ડવ માહારા, આવેલા પાછા જાસે ॥ ૧૭ ॥ ક્યાં

લગી વનમાં વેઠશે કષ્ટી, એમ જાણી કામ કીધું. જરાસનનું કૃષ્ણ પ્રભુએ, બળ બધું હરી લીધું ॥૧૮॥ શરીરમાંથી શકતી નાઠી, શ્વાસ ઘણેરો ચડીયો; એકાએક એનો જીવ ગભરાયો, સ્થંભને બ્હાજી પડીયો ॥૧૯॥ પરશેવાના જેભેજેભ છુટયા, કાયા થરથર ધ્રુજે; ઊંચુને નીચુ જુવે તો, આભ અવનિ નવ સુજે ॥૨૦॥ લીલાં પીળાં દેખાય આંખે, વાયો વાયુ સમસેર; મોળ વછુટીને ઉલટી થૈ ગૈ, ચઢી ગયા બહુ ફેર ॥૨૧॥ જરાસને મન એમ વિચાર્યું, દીવસ વાંકો મ્હારો, રૂપાળીને રૂપે રોળાયો, હવે થયો મરનારો ॥ ૨૨ ॥ એવે સુધ બુધ રહી નહીને, પ્રાણજ ઉંચો ચઢીયો; હાથ પગ સ્તંભથી છુટી ગયા. આવીને જળમાં પડાયો ॥૨૩॥ સરવે સભા ખડખડ હશી, દીવસ એનો રૂઠયો; એકલે દીકરો દમઘોસ કેરો, સુરો શીશુપાળ ઉઠયો ॥૨૪॥ જેવો જરાસંધ જળમાં પડયો, તેવો જળે તારી દીધો; જળને સ્વભાવે ઉપર આવ્યો, શેવકે ખેંચી લીધો ॥૨૫॥ ઊંધો કરી ઝોલાં ખવરાવ્યાં, ઓકાવ્યું પીધેલું પાણી; એટલે દ્રૌણિક ગોર આવ્યા ક્રોધે વધા મુખ વાણી ॥૨૫॥ આવો જરાસન કાષ્ટને આસન, વ્હેવારમાં શી રીસ;એમ કહીને મુગટ લીધો, બેહો ઉઘાડે શીશ ॥ ૨૭ ॥ જરાસને જોયું નીચું, બહુ ચીંતામાં પેઠો; જળ કુંડાળે કાષ્ટને આસન, ઉઘાડે માથે બેઠો. ॥૨૮॥ નીચું ઘાલીને રડવા લાગ્યો, વીખ મળે તો ખાવું; ઓ પ્રથવી મા માગ દે તો, તુજમાં સમાઇ જાવું ॥ ૨૯ ॥ એવે શીશુપાળ એમ બોલ્યો, સાંભળો જરાસન; તમે તો તાતનું નામ બોળ્યું, હું કરૂ મચ્છવેધન ॥ ૩૦ ॥ જરાસન કહે બળતાને બાળે; અહંકાર એને નડજો, આડે આવજો પુન્ય મ્હારૂં, એ શીશુપાળ પડજો ॥૩૧॥ વળણ ॥ પડજો શીશુપાળ એ, ધરીયો છે અહંકાર; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, સુણજો શ્રોતા સાર.

કડવું ૧૧ રાગ ચોપાઈની ચાલ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળ જનમેજે રાજન; શીશુપાળ છે બહુ હંકારી,એણે વસ્ત્ર દીધાં ઉતારી ॥૧॥ એણે કચ્છ ભીડાવી દીધો; ખાંધે ધનુષ ભાથો લીધો; ગણે સર્વ સભાને તુચ્છ અભીમાનથી મરડે મુચ્છ ॥૨॥ ગયો પાટીએ ધરીને હામ, જઇ સ્થંભે કીધી સલામ; બાથ ભીડવાને મન કીધું, તવ શેવકે પાટીયું લીધું ॥ ૩ ॥ તેવો ચેતી ચાલ્યો ચડીચોટ, દાખી દૈવત મુક્કી દોટ;વાયુ વેગે ચાતુર નર ચડતો,જાય

જોરમાં પાછો ન પડતો ॥૪॥ એતો નેત્રની ચોટ ન ચુકે, જોઈ જોઇને પગલું મુકે; સહુ સભા કરે વીચાર, એને નહી આવે ભુલ લગાર ॥૫॥ કામ કરશેને કન્યા વરશે, બીજા આવેલા પાછા ફરશે; એની ચઢવામાં છે ચતુરાઇ, જરાસનથી ચઢે સવાઇ ॥ ૬ ॥ એ તો પંચાણુ ક્ષોણીનો ધણી, તેમાં હીમ્મત હોયે ઘણી, એમ બોલે સકળ સભાય, એવે ગાઉ સાડાચાર જાય ॥ ૭ ॥ એનું મછ વીંધવા મન મોહ્યું, તવ જુગદીશે સામું જોયું; ભકતને કાજ કપટ કીધું, એનું બળ પળમાં હરી લીધું ॥ ૮ ॥ રહ્યો ગાઉ ઉંચો ત્રાસ, ગઇ શકતીને ચઢીયો શ્વાસ; આવ્યા મોઢે ફેંણ ફીસોટા, અધવચ વળ્યા ગડબડ ગોટા ॥ ૯ ॥ ગભરાયોને વીચાર લાવ્યો, વાંકુ કર્મ તેહું હાંઈ આવ્યા; અરે એ રૂપાળી દ્રુપતી, મ્હારે તુજને વરવું નથી ॥ ૧૦ ॥ વરવા માટે ચડયો હું ધાઇ, હવે જીવતો જવાદે બાઇ; એવા સંકટ મનમાં કરતો; સ્થંભે રહયો રહ્યો થરથરતો ॥૧૧॥ વાયુ વ્હાયો મેરસમેર, શીશુપાળને ચડયા ફેર;સુધ્યસાન ગઇ લડથડીયો, હાથ પગ છુટયાને પડીયો ॥ ૧૨ ॥ જળમાં ડુબી ઉપર આવ્યો, તેવે રાયે ખેંચી લેવરાવ્યો; ઝોલા ખવરાવી ઓકાવ્યું પાણી, થઈ ગઇ આબરૂ ધુળધાણી. ॥ ૧૩ ॥ આવી ગોરે મુગટ લીધો લેઇ, સોંપ્યું કાષ્ટસન ગાળ દેઇ; પડયો તેથી સૌનું મન મ્હોયું, પછી જરાસને ઉંચુ જોયું ॥ ૧૪ ॥ બોલ્યો જરાસન તે વારે, કહો લગ્ન તમારૂં કે વારે; મ્હોટી પડતીતી મુજમાં ખોડ, ભાઈ આવો બેસો મ્હારી જોડ ॥ ૧૫ ॥ એકલો ન્હોતો શોભતો હું તો, ભલે થયો મારા જેવો તું તો; શીશુપાળનું કાંઇ ન ચાલ્યું, જોડે બેઠો ને નિચું ઘાલ્યું ॥ ૧૬ ॥ અરેરે આ મેં શું કર્યું કામ, મારા બાપનું મેં બોળ્યું નામ; હાવું જીવ્યાથી ભલું મરવું, જરાસન કહે મરી શું કરવું ॥૧૭॥ એમ બેઠા વાળીને મન, બેશી રહ્યા સભા સહુ જન; હતી ઉઠવા સહુને ઇચ્છાય, તેણે સમાવી મનમાંય ॥૧૮॥ આવા આવા ચડી પડયા રાય, ત્યારે બીજાની શી ગતી થાય; એમ ભાગી સરવની હામ, રઝળ્યું મચ્છવેધન કામ. ॥ ૧૯ ॥ વળણ ॥ કામ રઝળ્યું દ્રુપત તણું, મીથ્યા કરે સહુ શોર; કૈં કહે દુરીઓધન તણું, કરમ કરે છે જોર.

કડવું ૧૨ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય;વિસ્તારી તુજને

સંભળાવું, આદ્યપરવ મહીમાય ॥૧॥ એવે સમે શલ્લરાજા ઉઠયો;પુષ્ટ શરીરનો ભારે, સકળ સભા શલ્લને જોઈ,હસવા લાગી ત્યારે ॥૨॥એવેશલ જઈ જળકુન્ડ ઉભો, લોકો કહે કેમ ચડશે; થાંભલો એના અંગુઠા જેવો, ચઢતામા ભાગી પડશે ॥૩॥ લાંબો પોહોળોને પોચતોછે, પાંચ પાન્ડવનો મામો; ત્રણ મણનો સુરવાળ પ્હેરે છે, પાંચ મણનો પહેરે જામો ॥૪॥ મુછોના થોભા તણી બહુ શોભા,દેખીતો કેશરી વાઘ;મુસ્તકઉપર સદાય બાંધે, બારમણ ભોજનો પાઘ. ॥૫ મલ્લ કુસ્તાઇ ગદાજુધજાણે બાણયુધ ન જાય કળાયું; જમણે બાહુએ બાંધેલું રહેછે, બ્હોતેર મણ માદળીયું ॥૬॥ વસ્ત્રાભુષણ એણે ઉતાર્યો. થયો સભામાં સ્વચ્છ;જંગાથી કે કટી સુધી, ભલ્લો ભીડાવ્યો કચ્છ ॥૭॥ ચડવાનો ચટકો લીધો પટકો, કમ્મર કશીને બાંધે; બાણનો ભાથોને ધનુશ તે, ભેરવ્યાં ડાબી ખાંધે ॥૮॥ ધ્રુપત રાજાના શેવકોએ કામજ કવાં કીધાં; એક પાટીયું બો જ ઝીલે નહી તે, દસ વીશ વીશમુકી દીધાં ॥૯॥ તવ શલ્લપાટીયાંઉપર ગયો, ચઢવા વ્રતી કીધી; સરવ સભા ટગ ટગ જુએ, બળ કરી બાથ દીધી ॥૧૦॥ ભીમ કહે ભાઇ મામા ઉઠયા, કામ થયે ખુશી થૈશું, કોઇ દહાડો એ કન્યાના. હાથનો કંસાર ખઇશું ॥ ૧૧ ॥ ધરમ કહે કાંઇ બોલીયે નહી, ઈશ્વરની ઇચ્છાય; બેઠા બેઠા ચરચા જુઓ, જુએ છે જેમ સભાય ॥૧૨॥ એવે સમે સલ્લ રાજાએ, સ્થંભ ઉપર ડગ દીધાં; એટલે આડાં પાટીયાં તે, દાસોએ તાણી લીધાં ॥૧૩॥ સલ્લ સપાટે ચઢવા લાગ્યો, છલંગ મ્હોટી મારે; તલપ દે દસ દસ ડગલાંની, ભય જરા નવ ધારે ॥૧૪॥ સલ્લ રાજાના ચરણને ધકે, સ્થંભ ચઢીયો ઝોલે, થૈજાયવાંકો ભોમી સરસો. કચડ કચડ બોલે ॥૧૫॥ સકળ સભા ખડ ખડ હસે. ઘણા વદે એમ વાણ; જો કદી સ્થંભ ભાગી જશે તો, વાળશે કચ્ચર ઘાણ ॥ ૧૬ ॥ એમ કરે સરવે ચેષ્ટાળા, પણ મુખ એવું બોલે; બેજણ ચઢીને પડયા પણ, કો નહી હાની તોલે ॥ ૧૭ ॥ એવે શલ્લ પચોપાચ ગાઉ, જોયા કરે સઉ શ્રષ્ટ; ભકતને માટેભુદરાયે,ઉંચી કીધી દ્રષ્ટી॥૧૮॥ આકરશણ બળ શલ્લનું કીધું, એટલે એ તરફડીયો; સ્વાસ મોઢે માતો નથી, સ્થંભને બ્હાજી પડીયો ॥૧૯॥ હથળ વથળ જીવજ થયો, ઉકાળો આવ્યો; અરેરે હું કયાં ચઢયો થંભે, વાકો દીવશ મન લાવ્યો ॥૨૦॥ આંખે અતી અંધારાં આવ્યાં, ગભરાયું અંતઃકર્ણ; શરીરેપરશેવો વળીયો, છુટી ગયા ભુજ ચર્ણ ॥૨૧॥ એ પડયો એ પડયો; સૌ કેહેવા લાગ્યા, ધરણ આવ્યો પળમાં;આવીને કુંડમાં પડયો જેમ, મગર

પડે જળમાં ॥૨૨॥ સર્વે કહે બે પડયાતા તોહે, શું દેખી મન મોહ્યું; શલ્ય રાજા તો પડયો એટલે ઉચુ શીશુપાળે જોયું ॥ ૨૩ ॥ સો બસે શેવક ભેગા થઇને, શલ્યને કાઢયો બહાર; પીધેલું પાણી ઓકાવી નાંખ્યું, ક્ષણુ ન લાગી વાર ॥૨૪॥ દ્રુપતના દ્રૌણીક ગોર આવ્યા, કહ્યું કટુ વચન; મારવાડ દેશના માલીક બેસો; કાષ્ટ તણે આસન ॥૨૫॥ પાઘ રેહેવા દેઇને બીરાજો, તવ દીલગીરીમાં પેઠો; અરેરે મને આ શું સુજ્યું, નીચુ જોઇ જઇ બેઠો ॥૨૬॥ શીશુપાળે કહ્યું કે પધારો, ઠીક થયો છે ધારો; નીચુ જોઇ બોચી દુખતીતી, હવે તમારો વારો ॥૨૭॥ શલ્લ કહે જંપવા દે મુને, તુને લાગુ પાય; તે પછી દંતવક્ત ઉઠયો, જુએછે સઉ સભાય ॥૨૮॥ દમઘોસનો એ દીકરો છે, શીશુપાળનો ભ્રાત;તેને દેખીને શીશુપાળે, બોલાવી પુછી વાત ॥૨૯॥ કહો બંધુ તમે કેમ ઉઠયા, કીધો શું વીચાર; દંતવકત કહે મચ્છ વીંધીને, હું વરવાનો નાર ॥૩૦॥ તમો પડયા તેથી તાતતણુ, બોળાઇ ગયું નામ; માટે પાછો જસજ લેવા, મચ્છજ વીંધુ આ ઠામ ॥૩૧॥ શીશુપાળ કહે વીર મ્હારા,મીથ્યા ન મરસો મથી; આપણા બાપના બાપ પાશે, માંછલું દીસતું નથી ॥૩૨॥ માટે આબરૂભેર બેસો, શીદને આવ્યા ઉઠી; તમે નથી પડયા ત્યાં સુધી છે કાંઇ બાંધી મુઠી ॥૩૩॥ એક હાથ તો ઉઘડી ગયો પણ, બીજોછે બાંધ્યો હાથ; ત્યાં સુધી કોઈ કરી ન શકે; આપણા ઘરની વાત ॥૩૪॥ માટે જઈ સીંહાસન બેસો, ઓરે તાતના તન, એવું સાંભળી નીચું જોઇને, શલ્લ વધો વચન ॥૩૫॥ ચઢીને પડે તો ફીકર નહી, ઊઠીને બેસે જેહ; શું કાળુ મુખ લેને ઉઠયો, જીવતો મુઓ તેહ ॥ ૩૬ ॥ ચઢયો ને પડયો તો ઇશ્વર ઇચ્છા, પણ ઉઠીને બેસે; શું જોઇને જગતમાં ફરે, કાં પ્રથિવમાં ન પેસે ॥૩૭॥ ક્ષત્રીનો સુત પાછો પડે, તો તેની બગડી બુધ; ક્ષત્રાણીનો નહી જાયેલો, ધાવેલો દાશીનું દુધ ॥૩૮॥ એવાં વચન શલ્લના સુણી, લાગ્યો તનમાં તાપ; સ્થંભ ચઢયા વણ હું બેસું તો, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ ॥૩૯॥ શીશુપાળે કપાળ કુટયું, શલ્લે ખેલ લઢાવ્યો; પોતાને ઉંચું જોવાને સારૂ, બંધવ મ્હારો ચઢાવ્યો ॥ ૪૦ ॥ ચઢયો ચઢાવે પડયો પડાવે, વટલેલો વટલાવે; નાક કટ્ટો નાક કટ્ટા કરે, આભડેલો અભડાવે ॥૪૧॥ એવામાં દંતવકતે સભામાં, ઊતાર્યા સણગાર; વસ્ત્ર ઉતારી કચ્છ ભીડાવ્યો, ખાંધે લીધા હથીઆર ॥૪૨॥ પાટીએજૈનેથંભે બ્હાજ્યો, ચઢવાનું કામ કીધું; દ્રુપત રાજાના શેવકોયે, પાટીયું તાણી લીધું ॥૪૩॥ દોઢ ગાઉ તે ઉંચો ગયો, પ્રભુએ વીચાર્યું એમ; આ દં-

તવક્ત ભક્ત છે મ્હારો, ઉંચેથી પાડુ કેમ ॥૪૪॥ એમ જાણી એનું બળ લીધું, એટલે એ ગભરાય;મચ્છના સામી દ્રષ્ટિ કરે તો, માંછલીનવ દેખાય ॥૪૫॥ અરેરે હું શીદને ચઢયો, મુજ બુદ્ધી થઈ કાચી; ભાઇનું કહ્યું મેં નવ માન્યું વારતા એની સાચી ॥ ૪૬ ॥ હવે શો ઉપાય ઊતરવાનો; એવે સમે અડબડીયો; હાથ પગ એના છુટી ગયાને, આવીને જળમાં પડીયો ॥૪૭॥ શીશુપાળે હાથ ગસ્યા, મ્હારૂં કાંઈ નવ ચાલ્યું; બન્ને બંધુ બન્યા સરખા, એમ કહી નીચું ઘાલ્યું ॥૪૮॥ શેવકોએ દંતવકતને, જળથી કહાડયો બ્હાર, ઝોલા દેઇને પાણી ઓકાવ્યું, ગોર આવ્યા તે વાર ॥૪૯॥ ગોરે કહ્યું ધન્ય દમઘોસ નંદન, ધાર્યું કર્યું તમે કામ; એક બાપના બે દીકરા તે, બેઉએ બોળ્યું નામ ॥૫૦॥ એમ કહીને મુગટ લીધો, કરે કોનાપર રીશ; શીશુપાળની જોડે જઇને,બેઠોઉઘાડે શીશ ॥૫૧॥ શીશુપાળે તવ ઠપકો દીધો, મુમતમાં બોજ ખોયું; શલ્લ કહે ભાઈ ભલે પડીયો, પોતે ત્યાં ઉચું જોયું ॥૫૨॥ ચારે નામીચા ચઢીને પડયા, અતી આહાકાર હોય; પછી સહુની હિમ્મત ભાગી ઉભો ન થયો કોય ॥૫૩॥ દ્રૂપત રાજાએ આશા મુકી, નહિ ચાલે કોની હામ; છત્રપતી જો આવ્યા હોત તો, થાત મ્હારૂં કામ ॥૫૪॥ પવન ગમની સાંઢ આપી, મોકલીયો છડીદાર; દુરીયોધનને જૈ તેડી આવો, કહીએ ન કરશો વાર ॥૫૫॥ સાંઢણી લઈ છડીદાર પોહોચ્યો જૈને કહ્યા સમાચાર; દુરીયોધન કહે પીઠી ચોળાવો, મામા ન કરશો વાર ॥૫૬॥ મામાએ બોલાવી માનુનીયોને; ગીતાં મંગળ ગાય; દુરીયોધન બાજઠે બેઠો, પીઠી સારૂ વર રાય ॥ ૫૭ ॥ વળણ॥ બેઠો પીઠી ચોળાવવા, જે દુરીયોધન રાય, વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, અછકલો એ રાય.

કડવું ૧૩ રાગ ધોળનો.

પીઠી ચોળે, પીઠી ચોળે પ્રીત આણીરે, વરરાજાને, ચઢાવેગંગોદક પાણીરે ॥ ૧ ॥ અત્તર ફુલેલ તેલ શરીરે લોચેરે; ગીતાં ગાતી. સુંદરી શરીયા ધોયેરે ॥૨॥ વરરાજાથી, હોઠમાં હશી દેવાયરે; કરે અતી, ઉતાવળ માંમાયરે ॥૩॥ કાઢે ઘાંટા ચીકણાશ મુકી દોનેરે; ઘણું થયું વરને નવરાવવા લ્યોનેરે ॥૪॥ એટલે બીજે, બાજઠે કરાવ્યું સ્નાનરે; શરીર લુછી; વરને કર્યા સાવધાનરે ॥૫॥ વરરાય બોલ્યા, મામા મને દિપાવોરે; સહુથી શોભુ, તેવા શણગાર પહેરાવોરે ॥૬॥ મુજને દેખી કન્યાને

મન થાય ચટકોરે. જામો પેરાવો, મને ચીંરોને પટકોરે ॥૭॥દૃષ્ટી ન લાગે છું ન બીહુ કે ન ઝબકુંરે;માંમા માહારે, ગાલે કળો કાળુ ટપકુરે ॥૮॥ તવ મામાયે, પહેરાવ્યાં વસ્ત્ર શણગાર;આગળ આછાબા, બાંધીને કર્યો તેઆરરે. ॥૯॥ માંમાયે તો મોઢે જરા ઘસી મેશરે; કહ્યું હવે જા ભાઇ ઘોડે બેશરે. ॥૧૦॥ વરરાય બોલ્યા માંમા લ્હાવો વિતાડોરે; તમે મુને તેડીને ઘોડે બેસાડોરે. ॥૧૧॥ એટલે મામે, વરને તેડયો તે વારરે; કરણ; બોલ્યો કાહાડો વરરાજાને બ્હારરે. ॥૧૨॥ તવ માંમાયે, વરરાયને બ્હાર લીધોરે; શણગારેલે ઘોડે બેસાડી દીધોરે. ॥૧૩॥ વરરાય બેઠા, થઇને ઠીકા ઠીકરે, બેસતામાં દસવીસ થઇ છે છીંકરે. ॥૧૪॥ વરરાય બોલ્યો માંમા આ શુકન કેવારે; માંમે કહ્યું દસ વિસ કન્યા મળે એવારે. ॥૧૫॥ માંમે લાવી વરને શ્રીફળ આલ્યુરે; દુરીયોધને હસીને ભુજમાં ઝાલ્યુંરે ॥૧૬॥ વરરાય બોલ્યો, શેવકથી મુને ન લજાવોરે; લક્ષ લક્ષના, દાગીના સહુને પહેરાવોરે ॥૧૬॥ અગીઆર ક્ષોણી, શેન્યાના જોદ્ધા જેહરે; દીધા દાગીના, પેહેરીને ત્યાર થયા તેહરે. ॥૧૮॥ આગળ ચાલે, શેન્ય ક્ષોણી અગીઆરરે; પુઠળ ગાતી નવાણુ ભાઇની નારરે. ॥૧૯॥ વાજતે ગાજેતે વરઘોડો લેઇ નીકળીયારે. ગયા દરવાજે, તેવા ત્યાં કાગ કળકળીયારે. ॥૨૦॥ ભીષ્મ વીદુર, દ્રોણને કીરપાચારરે; સરવે આવ્યા, નગ્રના દરવાજ બ્હારરે. ॥૨૧॥ પછી સરવે સુંદરીને ત્યાંથી ખાળીરે; વરની રાણી, ઘેર બેઠી છેડો વાળીરે, ॥૨૨॥ પછી બેઠો હાથી ઉપર વરરાયયે; પુઠે બેઠા ચમ્મર ઢોળે મામાયરે. ॥૨૩॥ કરણ કહે ઉતાવળો પંથ ઝાલોરે; વાર ન કરશો, વર રાયને લેઈ ચાલોરે,॥૨૪॥ વાગતે ડંકે,સરવે ચાલ્યા જાયરે; મારગમાં અત્તરના છંટકાવ થાયરે. ॥ ૨૫ ॥ ભાટચારણ, આવીને યાચક યાચેં ; ચાલતે રસ્તે થૈ થૈ અપછરા નાચેરે. ॥૨૬॥ સાંઢણીવાળો આગળ ગયો છડીદાર; જેને કહ્યા સભામાં સમાચારરે ॥૨૭॥ સરવે જાણ્યું આવ્યો દુરીયોધનરે; દ્રુપદ રાજા ઘણો થયો પરસનરે. ॥૨૮॥ એવે આવ્યો, છત્રપતી સભા પાસરે, એટલે ઉઠયો, દ્રુપદ ધરી હુલ્લાસરે. ॥૨૯॥ સામો ચાલ્યો લેઇ સાકરનાં પાણીરે, એટલે સરવે ક્ષત્રીની સભા વિખરાણીરે. ॥૩૦॥ સૌ ક્ષત્રીએ, મનમાં કર્યો વિચારરે, જૈએ સામા, આવ્યો સઉનો સરદારરે. ॥૩૧॥ એવી રીતે સભામાં હોકારો હોયરે, ભુજ જોડીને, સામા આવ્યા સહુકોયરે, ॥૩૨॥ બેશી રહ્યા પડેલા પુરૂષ ચારરે, બેશી રહ્યા, જાદવ બ્રહ્મ કુંવારરે. ॥ ૩૩ ॥

॥ વળણ॥ વિપ્ર જાદવ બેસી રહ્યા, બેસી રહી પ્રજાય, વ્યાસ વલ્લભ કહે

કથા, સાંભળજો શ્રોતય.

કડવું ૧૪ મું.

॥ હંશે માંડયો વીલાપ, પાપી માણસરે. એ રાગ. ॥

થયો સ્વયંવરમાં પોકાર, દુરીયોધન આવીયોરે;સામા ગયા સૌ ક્ષત્રી કુંવાર, દુરીયોધન આવીયોરે ॥૧॥ રાજા દ્રુપતે ઉલટ આણી, દુરીયોધન આવીયોરે; પાવા લાગ્યો સાકરના પાણી, દુરીયોધન આવીયોરે ॥૨॥ ભલે પધાર્યા સર્વના સુબા. દુ૦ સામા આવી સૌ કર જોડી ઉભા. દુ૦ ॥૩॥ પાયાં પાયાં સાકરનાં પાણી, દુ૦ સરવેની ગતી ગભરાણી. દુ૦ ॥૪॥ કોઇથી ઘાંટો કાઢી ન બોલાય, દુ૦ કોઇથી છાની વાત ન થાય. દુ૦ ॥૫॥ એવી છત્રપતીની બીક, દુ૦ નવ્ય ખવાય ઉદ્રસ છીંક. દુ૦ ॥૬॥ પાપીની દ્રષ્ટા જે પર જાય. દુ૦ તે ક્ષત્રીની કંપે કાય. દુ૦ ॥૭॥ અંધ સુત છે ગર્વનો ભરાયો. દુ૦ પછી હાથીથી ઉતરીયો. દુ૦ ॥ ૮ ॥ ચાલ્યો હાથમાં શ્રીફળ ઝાલી, દુ૦ તેની પુંઠળ સઉ જાય ચાલી. દુ૦ ॥૯॥ પેઠો સભામાં અંધ તન. દુ૦ જઇ બેઠો ઉંચે આસન. દુ૦ ॥૧૦॥ એના પેઠા પછી સહુ પેઠા. દુ૦ એના બેઠા પછી સહુ બેઠા. દુ૦ ॥૧૧॥ આવ્યો આવ્યો સરવનો ભુપ. દુ૦ સહુ સભા થઇ ચુપાચુપ. દુ૦ ॥૧૨॥ વળણ ॥ સભા સહુ સજડ થઇ, કોથી નવ્ય બોલાય; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, અછકલો દેખાય.

કડવું ૧૫ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છાવેધનો મહીમાય ॥૧॥ સકળ સભા સજડ થૈને,બેઠીછે ચુપાચુપ;સરવ સામી દ્રષ્ટી કીધી,હસ્તીનાપુરને ભુપ. ॥૨॥ એવામાં ધીરે રહી બોલ્યો, વૃકોદર મુખ વાત, જુઓ ધરમ ભાઇ આવ્યો અછકલો, દુષ્ટ તમારો ભ્રાત ॥ ૩ ॥ ધર્મ કહે તું બેશ છાનો, કેવો શોભે રણધીર; ગમે તો ગમે તેવો છે. તો પણ આપણો વીર ॥ ૪ ॥ એ આવ્યો ત્યારે સભા સોભી, નહી તો પડયું તું જાંખું; એના આવ્યાથી કેવું શોભ્યું, સભાનું મંડળ આખું ॥૫॥ એમ એને સમજાવી રાખ્યો, એવે ભીષ્મ પીતાય; વિદુર પ્રત્યે કહેવા લાગ્યા, અછકલુ દેખાય ॥૬॥ શ્રીફળઝાલી

મુંઢ બેઠો છે, સર્વ કરે ચેષ્ટાળી; જાવો જઇ મુકાવો હેઠું, લોક રહ્યું છે ભાળી ॥૭॥ એટલે ઉઠયા વિદુર કાકા, જે કાનમાં કહી વાત, શ્રીફળ તારૂં મેલ હેઠું, દીસે અછકલી જાત ॥ ૮ ॥ ભાષ્મપીતા બહુ કળકળે છે, દેશે સભામાં ગાળ; તે વેળા નિચું જોવું પડશે; હસસે સઉ ભુપાળ ॥૯॥ દુરીયોધન કહે કેમ માંમા, શું શ્રીફળમા પેઠું; કન્યા છે તારી તે નહી કોની, નારીયેળને બાળ હેઠું ॥ ૧૦ ॥ તવ પાપીએ નીચું મુકયું, કરી ગરજના ત્યાંય; કયા ગયોરે આવ્ય હાંઈ, ઓરે ઓ દ્રૂપત રાય ॥૧૧॥ તવ દ્રૂપતરાય થરથર ધ્રૂજ્યો, ગોરને જોડયા હાથ; છત્રપતી મને બોલાવે છે, ચાલો તમે મુજ સાથ ॥ ૧૨ ॥ મુજને શું પુછશે શું કેહેશે, માંડશે ઉધેડા લેવા; માટે મારી સાથ પધારો, એમને ઉત્તર દેવા ॥૧૩॥ મારાથી કાંઇ કહેવાશે નહી, કાળજુ ફફડે મ્હારૂં, ગોર કહે ચાલ હું આવું છું, શું કહે છે જોઉ વારૂં ॥ ૧૪ ॥ એમ કહી દ્રૂપત નીચું ઘાલી, આવી કરજોડી ઉભો; કાળજું કંપે કાયા ધ્રુજે, છત્રપતી છે સુબા ॥૧૬॥ દુરીયોધન ઘાંટો કાડી બોલ્યો, મનમાં ધરી અહંકાર; કન્યા લાવી પરણાવી દે મુને, કેમ કરે છે વાર ॥૧૭॥ ધ્રૂપત શું તેનો ઉત્તર આપે, બોલ્યા ગોર વચન; ધ્રૂપતને પુછશો નહી કાંઈ, મને કહો રાજન ॥૧૮॥ દુરીયોધન કહે શું કહેવું તું, કન્યાને ઝટપટ લાવો; વાર કર્યાનું કારણ સું છે, લાવી મને પરણાવો ॥૧૯॥ ગોર કહે તમે સાંભળો જરા, છો કુળવંતા દીવા, એકાએક કન્યા માગો છો, નથી કર્યો કાંઈ વ્હીવા. ॥૨૦॥ આતો સ્વયંવર સભા છે, મચ્છાવેધન કરો; એટલે એ કન્યા તમારી, સુખરૂપે તમે વરો ॥૨૧॥ છત્રપતી કહે મચ્છવેધ કેવો, શું કામ કીધું આરંભ; દ્રૌણીક કહે જુઓ જળ કુંડમાં, દ્વાદશ ગાઉનો સ્થંભ ॥ ૨૨ ॥ તે સ્થંભ ચડવા આપ ઉઠો, છ ગાઉ ત્રાજવે જાવો; બે ત્રાજવે બે ચરણ મુકી, ધનુશ પછી સ્હાવો ॥ ૨૩ ॥ તેને ચડાવી બાણ ચડાવો, ઓ બળીયા રાજન; નીચું જોઇને ઉચું મારી, વીંધો મચ્છ લોચન ॥૨૪॥ તેને તે બાણે પુંછ વીંધો, એટલું દૈવતદાખો; તેને તે બાણે મચ્છ ઉપાડી, આ જળકુન્ડમાં નાખો ॥ ૨૫ ॥ સુરા પુરા છો પ્રાક્રમ એટલું; રાજ્ય સભામાં કરો; એટલે તમે પુજ્ય અમારા, રૂપાળી કન્યા વરો ॥ ૨૬ ॥ તેમાંથી જો ચડતાં પડયા, કાં પડો અધુરે કામે; તો તો બેસવું ઉઘાડે માથે, પેલા બેઠા તે ઠામે ॥ ૨૭ ॥ તવ પાપીએ તે પાસ જોયું, પડેલાનું મન હાલ્યું; છત્રપતીથી સરમાયા ચાર તેજણે નીચું ઘાલ્યું ॥ ૨૮ ॥ તે જોઇને અતી આકળો થયો, બોલીયો છત્રપતી; શું કાંઇ અમે જેવા તેવા, સ્થંભે ચઢનાર નથી.

॥૨૯॥ તાઇ પીંજારા ઘણાક અડે કોણ અમારી તોલે; માટે અમે તો નહી ચઢવાના ગર્વના વચન બોલે ॥૩૦॥ બબ્યો મછવેદ બળી સભા, પરણાવી દો કન્યા; અમે નહી બેશી રહેવાના, થાશે મ્હોટો અન્યા. ॥૩૧॥ ગરજના કરી ગોરે કહ્યું બોલ ન બોલીશ ખોટો, મ્હોટાઇ મુકીદે મ્હારી પાસે તું તારા ઘરનો મ્હોટો ॥ ૩૨ ॥ મચ્છવેદને ને સભાને બાળે; બાળને મ્હોઢું તારૂં જેમ ફાવે તેમ કેમ બોલે છે, કેવું દીશે મુખ સારૂં ॥૩૨॥ વર બનીને વરવા આવ્યો, છેકજ ચઢયો ઘોડે; કામ કર્યો વણજજે પાછો, ઘેરજ કાળે મોઢે ॥૩૩॥ મચ્છવેધ કર્યાવિના, તુને નહિ મળે કન્યાય;એમને એમજ વરવી હોય તો વરશે તારીમાય॥૩૪॥ એ કન્યા નહી દ્રુપત કેરી, છે એ દીકરી મ્હારી; હીમ્મત ન હોય કામ કર્યાની, તો મુક લવારી તારી ॥ ૩૫ ॥ દ્રુપત રાય તાબેદાર તારો, અમે તાબેદાર નથી; બ્રાહ્મણ કેરો કોણ મુરબ્બી,સમજ છત્રપતી॥૩૬॥ ઉંચ દીસે પણ નીચ જાતિ છે, મેં લીધો જાણી; નીચા વીના મ્હોઢામાંથી તો, ન નીકળે નીચ વાણી ॥ ૩૭ ॥ જનમે ઉત્તમ જનેતાને પેટ કદી નીચ કોય; ઉત્તમ વર્ગમાં ગણાય તો પણ તાત બીજો કોક હોય ॥ ૨૮ ॥ તેવણ વેણ ન નીકળે નીચાં, નીચાં કૃત્ય ન ધારે; હવે લાંબી વાત ન કરતો, બેશી રહે તારે ભારે ॥ ૩૯ ॥ એમ કહી દ્રુપતને લીધો, સકળ સભા ભાળે; ખેંચોટી તેડીલાવીને, ઉભા જળ કુંડાળે ॥૪૦॥ દુરીયોધન કહે કેમ માંમા, ગોરેતો ઘર ઘાલ્યું; રોફ ભલો બેસાડી દીધો; આપણું કાંઇ ન ચાલ્યું ॥૪૧॥ ઉલટી બેચાર ગાળોખાધી, કહો માંમા કેમ કરવું; મામો કહે મચ્છવેધ કરી, એ કન્યાને વરવું ॥૪૨॥ છત્રપતી કહે થંભે ચઢશું, થનારૂં હોય તે થાય; પણ મુજ પહલાં કેમ આવ્યા, સભામાં સહુ રાય ॥ ૪૩ ॥ રાખી નહિ મ્હારી મરજાદા, નીત્યાન આવું ફાવે; ચઢયા પડયા માટે સપડાવું;ફરી પેહેલા નવ આવે ॥ ૪૪ ॥ માંમો કહે એતો વાત સાચી, કેમ ન રાખે માપ; તારૂં કહ્યું સાંભળવું પડશે, તું સહુનો મા બાપ ॥ ૪૫ ॥ વળણ ॥ સહુનો તું મા બાપ છે, સહુ તુજ તાબેદાર; સરવે રેહેશો સાંભળી, કોણ સામો બોલનાર.

કડવું ૧૬ રાગ થેકાવલી.

દુષ્ટ ઉઠયો સભાની માંય, હવે કોઇ ઉઠીયેરે; એમ કહે દુરીયોધ-

નરાય; હવે કોય ઉઠીયેરે ॥ ટેક ॥ હું આવ્યો હવે કેમ ન ઉઠો, શું બેઠા થઇ ચુપરે; જોવું જો કેવા ચઢ્યા છો થંભે, કેવા છો જબરા ભુપ હવે ॥૧॥ આવ્યા છો સહુ આશા ભરેલા, રૂપે બનીને રૂડારે; મારા આવ્યા વિના કામ ન થયું, હાથે પેહેરો તમે ચુડા, હવે. ॥૩॥ આછી હોરણી ઓઢીને નાચો, આંખમાં આંજો મેશ; ખાઈ ખાઇ ખાલી કાયા વધારી, થયા ભારરવાની ભેંશ, હવે ॥૪॥ માહારા આવ્યા વણ આવ્યા સભામાં, ન થયું કોઇથી કામરે; ત્યારે શું સમજીને આવ્યા, બોળ્યા બાપના નામ. હવે ॥૪॥ મ્હોટાની મરીયાદા ન રાખી, કન્યા વરવા આવ્યારે. ક્ષત્રાણીનું દુધ લજાવ્યું, સૌ લુડીયોને ધાવ્યા. હવે. ॥૫॥ ક્ષત્રાત્રાણીને ઉદર જનમ્યા, મીથ્યા કરાવી વેઠરે; મનુશ થૈ શીદને અવતરીયા, પથ્થર પડીયા પેટ, હવે ॥૬॥ છેવટ પડી જરૂર મ્હારી, તેનો પ્રગટે છે તાપરે, શું પેહેલાં તમે જાણતા ન્હોતા. નથી આવ્યો હજી બાપ હવે ॥૭॥ વલણ ॥ બાપ હજી આવ્યો નથી. જાણ્યા વણ ધરિ હામ; ઓછું પાત્ર છલકાઇ ગયો, કેહે છે વલ્લભરામ. ॥

કડવુ ૧૭ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છવેધ મહીમાય. ॥૧॥ ઓછું પાત્ર છલકાઇ ગયો; બોલ્યો ફાવે તેમ; કોણ બોલી સકે એના સામુ, કોણ કહે કહ્યું કેમ. ॥૨॥ કૃષ્ણ પ્રભુથી નવ્ય ખમાય, ઉઠીને વચમાં આવ્યા; હાંહાં છત્રપતી આ શું બોલો, સહુ ક્ષત્રીને લજાવ્યા; ॥૩॥ મ્હોટાનું મ્હોટું મન જોઈ એ ગંભીરતા તે મ્હોટાઇ; છોટાં વચન બોલવાથી, દેખાય છે છોટાઈ ॥૪॥આવું બોલવું તમને ન ઘટે.નીચે નીચું વેણ બોલે;તાબાના ક્ષત્રીના માત પીતા છો, એ તમ પ્રજા તોલે ॥૫॥ હવે ક્ષમા કરી આસન બેસો, ઠબકો દેશે ગુરૂ દ્રોણ; દુરીયોધન કહે ઓ ભરવાડા, તુ મને કહેનાર કોણ. ॥૬॥ તું ભરવાડો તું પીંડારો, ગાયો તણો ચારનારો, છાશ પીને મ્હોટો થયેલો, માંમા માસી મારનારો. ॥૭॥ બ્રાહ્મણનું અન માગી ખાનારો કેમ મ્હારા સામુ બોલે; કોણ મને તુ સીખ દેનારો, શું તુછે મુજ તોલે.॥૮॥ કૃષ્ણ કહે હું નથી તમ તોલે; ઠીક મ્હારી વાતો વરણી, તુજ તોલે કયાંથી આવું તારી, મા આખલાને પરણી. ॥૯॥ ક્ષત્રીને ત્યાં અવતર્યો છે, તેમાં શું મ્હોટાઇ લાવે, પણ પેહેલો પીતા આખલો તે, તેનો અક્ષર આવે.॥૧૦॥ભેગ વીના ઊંચ કુળનાની,બુદ્ધી આવીનવ ચાલે;

આખલાની જાત અવળી હોય, જ્યાંને ત્યાં શીંગડાં ઘાલે ॥૧૧॥ પ્રભુ કહે સમજો બહુ સભા, નંદીનો થયેલો ભેગ; તેથી તેની બુધ્ધી જુદી છે, હાંડીયા જેવો વેધ ॥૧૨॥ આ દ્રષ્ટાંતથી સીધાન્ત લેવું, શ્રોતાયે રાખવી સુદ્ધી; ઉંચ હોયે પણ ભેળ થયા વણ. નગ્ય બને નીચ બુદ્ધી॥૧૩॥ નીચ બુદ્ધી વણ નીચું ન બોલે, વીચાં કૃત્ય નકરે;આખલે હસ્તમેળાપ જ કીધો એટલામાં ગુણ ફરે ॥૧૪॥ ઉંચ હોયે પણ નીચી વાણી, તેથી જાણવો નીચ; નીચાને ન હોય શીંગડાં પણ, બુદ્ધીનો કાદવકીચ ॥૧૫॥ જે જન હોયે ખોટો તેને, ખરૂં કહે ખારલાગે; ખરાજનને ખોટું કહેકાળ જડામા વાગે ॥૧૬॥એછે રીતી અનાદીની, મ્હોટાજને કેહેણ કીધું; પ્રભુએ સેજ કહ્યું તેમાં, દુષ્ટે ઘણું ખેંચી લીધું ॥૧૭॥ સેજશીખામણેની ચ જાતી, ખોટું ખેંચી લેશીશ; બોધમાં કટુ વચનસુણતાં,નીચાનેપ્રગટે રીસ ॥૧૮॥ નીચ ઉંચ,જાણવોતે ઉપરથી; પ્રભુએકહ્યું એમ. દુરીયોધન કહે જુઓ માંમા, આતો બોલે જેમતેમ ॥૧૯॥કર્ણકહેબોલીને બોલાવ્યા તેં બહુ માંડયાંછેચેન; માંમો કહે તારીમાખતરાઈ, ખતરાઇ મ્હારીબેન ॥૨૦॥ એટલે દુરીયોધન એમ બોલ્યો, શાત સમાવો તાપ; મેં કાંઈતમોને નથી નહ્યું. આસન બેસો આપ ॥ ૨૧ ॥ પ્રભુ કહે તુજ તાબાના તે સાંભળી રહ્યા કાન; પણ પારકે ઘેર નહી કેવાયે, શું કરવું છે તોફાન ॥૨૨॥ દુષ્ટ કહે માહારે કૈં નથી કરવું, જાઓજુગજીવન; એમ કહી આસન પર ગયો, તવ ગયા દેવકી તન ॥૨૩॥ સકળ સભા થઇ બહુ રાજી પ્રભુએ કહ્યું ઠીક; અન્યા ભરેલ જેમતેમ બોલે, ન ધરે કોની બીક॥૨૪॥ કાળું મોઢું લેઇ આસન બેઠો, દુષ્ટ દુરીયોધન; પછી મામાનીને કર્ણની પ્રત્યે, બોલ્યો દુષ્ટ વચન ॥૨૫॥ કહો આપણે કેમ કરવું, બહુ બોલેલું નડશે; માંમો કહે બોલ્યા પરમાણે, સ્થંભેતો ચઢવું પડશે ॥૨૬॥ દુરીયોધન કહે માંછલું ઉંચું, ત્રાજવામાં ઉપાદી; ચડતાં પડુ પડુને મરૂ,તો કોણ ભોગવે ગાદી ॥૨૭॥ મામો કહે શું માંછલુ જુએ, ત્રાજવાં શું જુએ સાર; જો જરૂખામાં કન્યા બેઠી, વીજળીનો ચમકાર ॥૨૮॥ તવ પાપીએ કન્યા નીરખી. હરખ ચમક થાય; ઓરે માંમા હાવી કન્યા,નથી ત્રીલોકમાંય ॥૨૯॥ સ્થંભે ચઢું મચ્છવેધ કરૂં, ભાયગ મ્હારૂ ભળીયું; સફળ જનમ થાશે મહારો, રત્ન હું રંકને મળીયું ॥૩૦॥ એના હાથનો મારા હાથની, સાથે મેળાપક થાશે; પરણતાં એના હાથ કેરો, કંસાર આ મહો ખાશે ॥ ૩૧ ॥ બહુ પલકાયો મન મલકાયો, ગાજીને વધે વચન,

આવ્ય માહારી કને જવાબ દેવા, પંચાળના રાજન॥૩૨॥દ્રુપત કહેગોર મ્હારાજા, બોલાવે મ્હોટા રાય;દ્રૌણીક કહે આવુંછું જોડે, જવાબ દેવા ત્યાંય ॥૩૩॥ એમ કહીને બેઉ જણ ચાલ્યા; આવીને ઉભા સાથ; દ્રુપત ધરૂજતો નીચું ઘાલી, જોડી રહયોછે હાથ ॥૩૪॥છત્રપતી કહેગોર મ્હારાજા,ઉઠું હું સર્વનો ધણી, મચ્છવેધ કરીએ કન્યાવરીએ, પરઠો પેહેરામણી ॥૩૫॥ ગોરે કહ્યું પાણી પહેલાં,મોજડાં શીઘ્ર ઉતારે, કામકરીને ઘર ગામ સઉ લે, કાંઇ ન ખપે અમારે ॥૩૬॥ દુર્યોધન કહે જાવો ઠેકાણે, હવે નથી કાંઇ વાર;એટલે દ્રુપતને મોર ગયા,બોલ્યો અંધકુમાર ॥૩૭॥ ઓ માંમા ચઢતાં કદી પડુ, તે થાયછે મનસુબા; નમે ને કરણ ઝીલી લેવા, જળ કુન્ડે રહેજો ઉભા ॥૩૭॥ કરણ સુકનમાં તો શબ્દ છે આગળ તારા, આવાં આવાં વચન બોલી, કરે ફજેતા અમારા ॥૩૯॥ લ્યો ત્યારે ઉઠુંછું સભામાં;બોલીયો છત્રપતી; પણ માંમા રૂપાળી કન્યા સામું જોતી નથી ॥૪૦॥ મ્હારા સામુ કેમ ન જુએ કોઈ સાથે કેવરાવો; છેવટ છુટકો મુજ વીના નથી, માટે સામુ જોવરાવો ॥૪૧॥ માંમો કહેએવું કેવરાવ્યે,ગણાઇએ ગુમાર;દુર્યોધન કહે પરણ્યા પછી ખાવાનીમ્હારો મારા॥૪૨॥ માંમો કહે પછી ચાહ્ય તે કરજે, તવ ઉઠયો અભીમાની, કન્યાના સામુ જોયા કરે પણ, કન્યા તો જુએ શાની ॥૪૩॥ એટલે ધરૂપતીની દાસીઓએ, ધરૂપતીને કહ્યું એમ; અરે બાઇ છત્રપતી ઉઠયા, સાંમુ ન જુઓ કેમ ॥૪૪॥ એટલે ક્રોધ કરીને બોલી, દાસી પ્રત્યે ધરૂપતી; એ અભીમાની એ અહંકારી, મારા લાયક નથી ॥૪૫॥ દાસી કહે ગમે તેવો પણ, એને ઘેર જવાનું; ધરૂપતી કહે એ પીટયાથી, કામ નથી થવાનું ॥૪૬॥ દાસી કહે કે જોઈએ છીયે, કોનું સાચુવચન;એવે આવ્યો જળ કુંડાળે, દુષ્ટ દુરીયોધન ॥ ૪૭ ॥ વલણ ॥ જળ કુંડાળે આવીયો દુષ્ટજ દુરીયોધન; ચાળા ચટકા બહુ કરે, વલ્લભ વદે વચન.

કડવું ૧૮ રાગ ધનાસરીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા,સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું આદ્ય પરવ મહીમાય ॥૧॥ ભરીસભામાં જળકુંડાળે,ઉભો દુરીયોધન;કન્યાના સામુ જોઇ રહ્યોછે, લબ્ધ થયું છે મન ॥૨॥ એવે સર્વે સભા કકળેલી,દુષ્ટને પાતક નડજો, પુન્ય સરવનું આડેઆવી;ચઢતાં પાપી પડજો ॥૩॥ પડેલા ચારે નીચું ઘાલ્યું છે, તે મનમાં એમ ધા-

રે;સ્થંભે ચઢતાં પાપી પડીને, હાથમાં આવે કયારે ॥ ૪ ॥ એવે વ્રકોદર ધરમ પ્રત્યે, બોલ્યો અંકાર નડજો, તમારો દુરીયોધન ભાઈ, ચઢતાં હેઠો પડજો ॥૫॥ ધર્મ કહે ઓ મુંઢમતીના, એ શું બોલ્યો વચન; એ પડે તેમાં આબરૂ ઘટે, આપણને લંછન ॥૬॥ એમ કહીને છાનો રાખ્યો દુષ્ટ થયો તવ સ્વચ્છ ભરી સભામાં વસ્ત્ર ઉતાર્યાં,ભીડાવી લીધો કચ્છ. ॥૭॥ પગમાં તોડા માથે અંબોડા; જુએ સકળ સભાય; જોઈ જોઇ સહુ મસ્કરીઓ કરે મોઢે નવ કહેવાય ॥૮॥ રહ્યોછે અક્કડ દીસેછે ફક્કડ, દંત વતી હોઠ કરડે; મનડું હીસે દાઢયો પીસે,મુછોના થોભા મરડે ॥૯॥ ચાળો ચટકો જરીનો પટકો, લેઇને કમ્મર બાંધે; બાણનો ભાથો અને ધનુષ તે, ભેરવ્યાં ડાભી ખાધે ॥૧૦॥ મુખવાસ ચાવે સહુને બતાવે,થું કે છે પચકારી;વારેવારે જુએ કન્યાના સામુંઆંખ્યો ઘણીચમકારી॥૧૧॥ એમ કુલક્ષણી કરતો ચાળા;અભીમાની સરવથી; સભાને નમવાનું ઘેર ગયું પણ સામુંએ જોતો નથી ॥ ૧૨ ॥ કોને ન નમતો કોને ન ગમતો, ભમતો કન્યામાં લક્ષ; પછી પાટીયાં ઉપર ચાલ્યો ચતુરા સામા ચક્ષ ॥૧૩॥ ચાલે લટકમાં વરવા ફટકમાં, કરવા ધાર્યું કામ;પાટીયે થૈને થંભે આવ્યો થંભને કરી સલામ ॥૧૪॥ ચઢું કે ન ચઢું ભય ભાસે છે, જુએ છે સઘળો સાથ; જેહ થનાર હશે તે થાશે, થંભે ભીડાવી બાથ ॥૧૫॥ પછી પગ દીધો થંભેને કે શેવકોએ શું કીધું; આડું પાટીયું મુકયુંહતું તે ખરખર ખેંચી લીધું ॥ ૧૬ ॥ પાટીયું લેતાંમાં પુરણ પાપી; ચેતી ગયો ચડી ચોટ, મચ્છવેધ કરૂં રૂપાળી વરૂં, કહીને મેલી દોટ ॥૧૭॥ દડબડ દોડયો વાયુ વેગે, જાય છે જોર ઝપાટે, જરા ન ડરતો છલંગ ભરતો, ચઢે છે સુર સપાટે ॥ ૧૮ ॥ બહુજ બળથી ચાલે છે કળથી, કાયા થકી નવ કાંપે, ઠેકડા મારે કુદે વધારે, વાંદર પેરે ટાંપે ॥૧૯॥નેત્ર ન હેકે ચરણ મુકે, જાણે ન આવે જોર; કેવી રીતે ચાલ્યો જેવી પતંગ માગે દોર ॥ ૨૦ ॥ વાયુને વેગે સુસરો ચાલ્યો, સઉ સભા વીસ્મે થાય; આવી રીતે કોઇ ન્હોતું ચઢીયું સર્વથી સવાયો જાય ॥ ૨૧ ॥ ગમે એટલું આપણ બધા, બોલીયે એનું ખોટું; તે બોલેલું મ્હોઢામાં પેસે, મ્હોટાનું ભાગ્ય મોહોટું ॥ ૨૨ ॥ એના ભવિશની એ કન્યા છે, તે ટકી આટલી વાર; ભાગ્ય વિના ભામની લેવા ગયા, ચઢીને પડીયા ચાર. ॥ ૨૩ ॥ મચ્છવેધ કરશે કન્યા વરશે, એમ હોંકારો થયો; જોત જોતામાં અભીમાની; પોણા છ ગાઉં ગયો ॥ ૨૪ ॥ ઓ ગયો ઓ ગયો સહુ કેવા લાગ્યું,બોલવું સહુનું નકામું; એટલામાં

અંતરયામીયે, જોયું દુષ્ટના સામું. ॥૨૫॥ જાણ્યું કે આતો જઇ પોચ્યો નિશ્ચે મચ્છવેધ કરશે; મ્હારૂં ધાર્યું માહારા મનમાં રહેશે, પાન્ડવ પાછા ફરશે, ॥૨૬॥ એવું જાણી પુરૂષ પુરાણ કપટી, કૃષ્ણે કીધું; ઉંચો બરોબર જવા દેઇ, બળ હરીને લીધું. ॥૨૭॥ શરીરમાંથી શક્તિ ગઈ કે શ્વાસ ઘણેરો ચડીયો; આકુળ વ્યાકુળ જીવજ થયો; થંભન બ્હાજી પડીઓ. ॥૨૮॥ જીલજો માંમા જીલજો મામા પુર્ણ મળ્યાં છે પાપ; ઉંચેથી પોકાર કરે કોણ સાંભળે એનો બાપ. ॥૨૯॥ પોણા છ ગાઉ ઉંચો વાયુ, વ્હાયો મેરસમેર; તેમ લાગ્યો ઘણો ગભરાવા, ચઢી ગયા બહુ ફેર. ॥૩૦॥ અરેરે હુંતો પડવાનો, મરવાનો આજ હોણ; મ્હારો પૈસો પુંજી મ્હારી; ગાદી ભોગવશે કોણ. ॥૩૧॥ રૂપાળી કન્યા દેખીને લોભાઇ બુદ્ધિ મારી, આ કન્યા તેં ગજબ કીધો સઉના જીવ લેનારી, ॥૩૨॥ જીવતો મુને ઉતરવા દે લાગુ તુજને પાય; મારે તુને નથી પરણવું, તું તો મારી માય. ॥૩૩॥ એ રીતે ટળવળવા લાગ્યો, કાયા થરથર ધ્રુજે; ઉંચુ ને નીચું જુએ તો આભ અવની નવ સુજે. ॥ ૩૪ ॥ પરસેવાના જેભ વછુટયા શરીર શીતળ થાય; રૂંવાડે રૂંવાડા થઇ ગયા ઉભાં, લીલુ પીળુ દેખાય. ॥૩૫॥ આંખે અંધારાં આવવા લાગ્યાં, ઉલટી થઇ અપાર; નસો નરમ થઇ ગઈ કે ભુજ છુટયા તે વાર. ॥૩૬॥ થંભેથી વછુટી ગયો પાપી, જેવાં વચન એભાંખ્યો; તેવા કુળદેવાપ્રભુએ ઉંધો કરીને નાખ્યો. ॥૩૭॥ ઉંધો પડીયો થાંભલો નડીયો, વાગ્યો તે લેલાટ ફુટયું;તેવાજ તમ્મર ચઢી ગયાને રૂધીર ઝાજું છુટયું. ॥૩૮॥ જળ હેલકારે ઉપર આવ્યો શેવકે કાઢયો બ્હાર; ઝોલા દેઇને પાણી પીધેલું ઓકાવ્યું તેણીવાર. ॥૨૯॥ સકળસભા ખડખડ હશી કોપ પ્રભુએ કીધો; એટલે દ્રૌણિક ગોર આવ્યા, મુગટ ત્યાં લેઇ લીધો.॥૩૯॥ શકુની મામો આવ્યો સભામાં કરે અતી ઉચાટ; અગ્ની લાવી શેક કરીને, પાટો બાંધ્યો લેલાટ, ॥ ૪૦ ॥ દ્રૌણીક કહે ઉઘાડે માથે બેસો કાષ્ટ આસન, એટલે દ્રૌણીક પ્રત્યે બોલ્યો, ધ્રત્રાષ્ટરનો તન. ॥૪૧॥ મ્હારાજા અમે નહિ જેવા તેવા; સર્વ તણા સરદાર, ચાર બેઠા પણ હું કેમ બેસું બોલતાં કરો વિચાર. ॥૪૨॥ દ્રૌણીક કહે ધીક્કાર તુને, થયું નહીં આ કાજ; ઉંચુ જોઇને શું બોલે છે નથી આવતી લાજ. ॥૪૩॥ પહેલી બહુ ફુલાશો મારી, શઉને કર્યા તીછકાર, તાત તણું તેં નામ બોળ્યું આ અંધના કુંવાર, ॥૪૪॥ માંમો કહે શીદ તકરાર કરે, વીચાર કરી લે હૈએ; એવું જાણજે ઉઘાડે માથે; ઘરમાંજ બેઠા છૈએ. ॥૪૫॥ દુષ્ટે કહ્યું બરોબર માંમા શાનું પ્રયોજન ખોયું; ચાર ચઢીને પ-

ડેલા હતા, તેમણે ઉંચુ જોયું ॥૪૬॥ અંધ તણો સુત બેસવા ગયો, કાષ્ટ તણે આસન; ચાર જણાએ વચમાં બેસાડયા પધારો દુરીઓધન ॥૪૭॥ તવ ચારેની વચમાં બેઠો, બોલીયો જરાસન, કેમ પેહેલી દીધી સર્વેને ગાળો, એ આખલાના તન ॥ ૪૮ ॥ શક્ર કહે કે એ દરજોધન; ઘરમાં મચ્છવેધ કરજે; તારી મા છે વર વાળી, તેને જઇને વરજે ॥ ૪૯ ॥ દુરીયોધન કહે ચાહ્ય તેમ બોલો, ધારેલું કામ કરશું; રૂપાળી કન્યા કયાં છે જવાની, અમેજ એને વરશું ॥ ૫૦ ॥ એમ માંહોમંહ ટંટા ચાલ્યો, જુએ ક્ષત્રી સંતાન, શકુનીને દ્રૌણીક આવ્યા કરી ગયા સમાધાન ॥૫૧॥ સકળ સભા બેશી રહી છે, ઉભું થતું નથી કોય; દુષ્ટનો પ્રધાન કરણ રાજા છેવટે ઉભો હોય ॥ ૫૨ ॥ એટલામાં વ્રકોદર બોલ્યો, સાંભળો ધરમ રાય; તમારા ભાઇએ અજવાળ્યું, ભરી સભાની માંહ્ય. ॥૫૩ ॥ વળણ ॥ અજવાળ્યું ભરી સભા મહી, એવે ઉઠયો કર્ણ; કામ તેથી થાશે નહી, એ પણ ઢળશે ધર્ણ.

કડવું ૧૯ રાગ મારૂની ચોપાઈ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળ જનમેજે રાજન; બોલ્યા ધરમ સાંભળ વીર, બેશી રહે થઇને સ્થીર ॥ ૧ ॥ એવે કરણ સભામાં ઉઠયો, એનો વાંકો દીવસ રૂઠયો; એને સકળ સભા ભાળે, જઈ ઊભો એ જળ કુંડાળે ॥૨॥ દીઠો દુરીયોધન ભુપાળે, એને પડી પેટમાં ફાળ; આતો કરણ મચ્છવેધ કરસે, એતો રૂપાળી કન્યા વરસે ॥ ૩ ॥ હું તો વરરાય પાછો જાવું, વરે જાનૈયો ખોટો દેખાવું; એવું સમજીને બોલ્યો એમ, કહો કરણ ઊઠયા કેમ ॥૪॥ બોલ્યો કરણ ખોવાઈ લાજ, કરૂ મચ્છવેધન આજ ॥૫॥ જાન લાવ્યાને પાછા ફરીયે, તેથી વિશ્વમાં લાજી મરીયે; સુણી છત્રપતી બોલ્યો વાત, તમે બેસી રહોમુજ ભ્રાત ॥૬॥ જાવાદો લાજ છો જાય મારી, જોવું કોણ વરે છે નારી; કહી માંમાને બોલાવ્યો, તવ શકુની ઊઠીને આવ્યો ॥૭॥ બોલ્યો દુરીયોધન મુખ એવું, ઉઠયો કરણ તે દીસે કેવું; વરે જાનૈયાને વરરહે, તેથી જગત કેવું કહે ॥ ૮ ॥ માટે સાંભળો કરણ વીર, તમે બેશી રહો રણધીર; કદી કામ કરવા હોય મન, તો તો પાળો મહારૂં વચન. ॥૯॥ થંભે ચઢી કરો કામ તમો, પણ પરણીએ કન્યા અમો; બોલ્યો કરણ સાંભળો રાય, નથી વરવાની મુજ ઇચ્છાય. ॥૧૦॥ કામ કરી ઉતરશું અમો, પછી પ્રેમદા પરણો તમો; એમ કહીને દીધું વચન, દીધી

આગના દુરીયોધન ॥ ૧૧ ॥ માંમા કાણ એનાથી થાશે, હવે એ કન્યા ક્યાં જાશે; લોકે મશ્કરી કીધી ભારી, પણ કન્યા થૈ મ્હારીને મ્હારી. ॥૧૨॥ બોલ્યો માંમો વાત મરમની, મેં તો જાણી છે તારા કરમની; બોલ્યો રાય માંમા ચીત્ત ધરો, વીવા સામગ્રી ત્યાર કરો. ॥ ૧૩ ॥ માંમો જઇ બેઠો ઠેકાણે, વસ્ત્ર ઉતાર્યા કર્ણે તે ટાણે; થયો ભરી સભામાં સ્વચ્છ, એણે ભીડાવી લીધો કચ્છ. ॥૧૪॥ લીધો બાણનો ભાથો ધનુષ, ગયો પાટીયે ધરીને હુંશ; જોડયા સર્વ સભાને હાથ, પછી થંભે ભીડાવી બાથ. ॥૧૫॥ એણે ચડવાનું મન કીધું, તવ દાશોએ પાટીયું લીધું; રાજા કરણ બહુ બળવાન, દોટ મુકી રવી સંતાન. ॥ ૧૬ ॥ એ તો વાયુને વેગે ચડીયો, જઇ ખીલાને બાજી પડીયો; છે છ ગાઉ ખીલોને ત્રાંસ, તેણે લટકી ખાવા લાગ્યો શ્વાસ. ॥૧૭॥ તવ હરખાયો દુરીયોધન, માંમા ચડયો કરણ રાજન; હવે કન્યામાં વ્રત્તિ પેઠી, માંમા નિશ્ચે મ્હારે ઘેર બેઠી. ॥૧૮॥ માંમા કહે ન બોલીયે કશું, કામ થયા પછી શેર થશું; એવે કરણ રાયને જોઇ, આશા મુકી બેઠા સહુ કોઇ. ॥૧૯॥ એવે કૃષ્ણે વીચાર્યું એમ, હવે કરણનું કરૂં કેમ; એ છે ભક્ત અને દાતાર, એને પીડાયે નહી લગાર. ॥૨૦॥ નહી પાડુ તો કામ કરશે, દુષ્ટ દુરીયોધન કન્યા વરશે; મ્હારા પાન્ડવ પાછા જાશે, માહારી ધારણા મીથ્યા થાશે. ॥૨૧॥ એમ જાણી નારદ સંભાર્યા, તેવા આવીને ઉભા ધાર્યા; પુછ્યુ કૃષ્ણને નારદ રૂશી; કહો તમારી કેવી ખુશી. ॥૨૨॥ કહ્યું કૃષ્ણેકરણનેઉતારો;ધાર્યો થાય મનસુબો મ્હારો; તવ નારદજી કહે વારૂ, જુઓ જુક્તી કરી ઊતારૂ. ॥૨૩॥ વળણ ॥ ઊતારૂં હું કર્ણને જોજો જુક્તી આજ; વલ્લભ વદે એમ બોલીને;ગયા નારદ મ્હારાજ. ॥

કડવું ૨૦ રાગ સોભાગ્યની દેશી.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું; મચ્છવેધનો મહીમાય, ॥૧॥ નારદ રૂશી થાતા ખુશી દ્રુપતીને ધામ ગયા;તવ સતીયે બે ભુજ જોડયા;કીંકર પર કરી દયા॥૨॥ પધારો મ્હારાજા પધારો મ્હારાજા, મુને કરી પાવન;એમકહીને બેસવામાટે,કન્યાયે આપ્યું આસન ॥૩॥ તવ નારદજી આસન બેઠા, જાણે અતી ઊચાટ; શીશ ધુણાવે હોઠ ફફડાવે, બે ભુજ દીધા લેલાટ ॥ ૪ ॥ આંખ્યોમાં ઝરઝરીઆં લાવ્યા, ઊતારી નાંખ્યું મુખ; દ્રુતીતવ પુછવા લાગી.

મ્હારાજ શું દલ દુખ. ॥૫॥ આ વેળા તો હરખવું જોઇએ, તેમ છતાં શી ઉદાશી; સાચુ કહેજો સોગન મ્હારા, કેમ થયા નીરાશી. ॥૬॥ નારદ કહે શું પુછે છે, તારી ચીંતા નથી તને; તારે માટે પેઠી ઉદાસી. ગભરાટ થયો મને. ॥ ૭ ॥ દ્રુપતી કહે ઓરે મ્હારાજા, દલમા ન ધરશો દુઃખ શા સારૂ મનમાં મુજવાવો, કહી દો મ્હારે મુખ. ॥૮॥ નારદ કહે સ્થંભે ચઢયો છે, તેની તું ન જાણે વાત; પુછી જો તારી દાશીયોને, કોણ કરણની માત. ॥ ૯ ॥ નથી એના માબાપ જગમાં, કુળહીન જાતીમા રાશી; વળી જગતમાં લાન્છન મ્હોટું એનિ જનેતા દાશી. ॥ ૧૦ ॥ ક્ષત્રીની પુત્રી દાશીના પુત્રને, પરણે તો આહાકાર; વળી નથી રાજ્ય વંશી, કરી લે કાંઇ વીચાર, ॥ ૧૧ ॥ સહુ લોક વાતો કરવા લાગ્યું અવળી ગંગા વહેશે; નેવ તણાં નિર મોભે ચઢવાનાં, રાજ્યની કન્યા લેશે, ॥૧૨॥ એવી વાતો ચાલી છે તારી, સાભળી કાળજુ બળીયું તથી તુજને કહેવા આવ્યો, ભવીશ વાંકુ વળીયું, ॥૧૩॥ એ બાઇ વર કાંઇ મળે નહી તો, વખ ઘોળીને મરજે, પણ આવાને કાઢજે પાછો, બીજો મળેતો વરજે. ॥ ૧૫ ॥ એવા વચન સાંભળી બોલી દ્રુપતિ મુખ વચન; એ મ્હારાજા હેડો ઉતારૂં, નહી વરૂ દાશી તન, ॥ ૧૬ ॥ એમ કહીને આગના કીધી, જાવો દાશી તમે ચાર, જળકુન્ડ જઇને શંખ વગાડી ઝાહેર કરો વીચાર. ॥ ૧૭ ॥ તવ ચાર દાશી શંખ લેઇ ચાલા, ઉતારવા તે ઠામ; નારદ કહે જાવું છું હું તો, ન લૈશ મ્હારૂં નામ. ॥૧૭॥ એમ કહિ અંતરધ્યાન થયા, સૌ સભા જુએછેખુબી;ચાર દાશી સભામાં આવી, જળ કુંડાળે ઉભી.॥ ૧૭॥ શંખ વગાડી નાદજ કીધો, સાંભળ રાજા કરણ; જોજે તું મછવેદન કરતો, ઉતર પાછો ધરણ. ॥ ૧૯॥ રાજનિ કન્યા નહી વરે તુને, તારીતો જાત છે રાશી, એક તો પ્રધાન બીજુ છે લાન્છન, તારી જનેતા દાશી. ॥ ૨૦ ॥ તે માટે તને નહી વરે કન્યા, માટે કરીશ નહી કામ; કામ કરીશ તોયે પાછો જવાનો, સાંભળે છે તમામ. ॥ ૨૧ ॥ એવું કહ્યું શંખને શબ્દે સાંભળ્યું કરણે કાન; અરરર મુજને મેહેણું દીધું કીધું મ્હારૂ અપમાન ॥ ૨૨ ॥ એમજ જાણી થંભને વળગ્યો, ઘણોક ક્રોધે ભરિયો; ભરી સભામાં લાજ લીધી, ખરખર નીચે ઉતરીયો. ॥ ૨૩ ॥ દાશી શંખ વગાડીને નાઠી, જતી રહી મહેલમાંય; કરણ ઉતરી ધરણ આવ્યો મોઢું ઉતરીયું ત્યાંય. ॥ ૨૪ ॥ દુરીયોધન કહે કરણ વીરા, કન્યાયે લીધી લાજ; વરવાની મે આશા રાખીતી, પણ જૈશ પાછો આજ. ॥ ૨૫ ॥ કરણ કહે હવે જો ચરચા, જોઉંજો કોણ કામ કરે, કેની માંયે સુંઠ ખાધી છે, મ્હેણુ

દેનારીને વરે ॥૨૬॥ હવે કરૂં અન્યા લેઉ એ કન્યા, રીસ ઘણી છે મન; આભને અવની એક થશે પણ, પરણાવી લૈ જાઉં તને ॥ ૨૭ ॥ ધીરજ ધરજે નીશ્ચય કરજે, જાણજે કન્યા તારી; દુરીયોધન કહે સાંભળોમાં-મા, થૈ હવે મ્હારીને મારી ॥૨૮॥ માંમે કહ્યું કે કરણ બોલ્યો, તેમાં ન રાખીશ વ્હેમ;દુરીયોધન કહે કોક કામ કરશે, ત્યારે કરીશું કેમ ॥૨૯॥ કરણ કહે કોક ચઢીને, કામ કરે ભલી પેર; એટલે તેને ઉતરતામાં, એક બાણે મારૂં ઠેર ॥૩૦॥ કન્યા કોઇને વરવા ન દેવું, તુજને શી ચીં-તા પેઠી; છત્રપતી કહે સંદેહ ટળીયો, હવે મારે ઘેર બેઠી ॥૩૧॥ પછી સૌ સભા બેશી રહીને, ઉભુ થતુ નથી કોય; દ્રુપત રાજા ઘણો ગભરા-યો; હવે વલે શી હોય ॥૩૪॥ કામ થતાં કન્યાને કહેર કીધો, ક્રોધે ભ-રાયો કરણ, વીવેક વીવા નથી થવાનો, થાશે કન્યાનું હરણ ॥૩૫॥ તે જોવું પડશે માહ્યરી આંખે, તેથી ભલુ મ્હારે મરવું; ઘેર જઇને વીખજ પીવું, માહારે જીવી શું કરવું ॥૩૪॥ વળી જાણ્યું કે કોઇ ઉઠે છે, જો વા લાગ્યો ચોપાસ પણ સભામાંથી કોઇ ન ઉઠયું, પુરણ પડીયો ત્રાસ; ॥૩૫॥ દ્રુપતે કહ્યું દ્રોણીકજીને, જઈ આવું જરા ઘેર; એમ કહીને ત્યાં થી નીકળીયો, ધારા મરણની પેર ॥૩૬॥ વળણ ॥ મરવું ધાર્યું મનથકી સાંભળજે તું રાય; વ્યાસ વલ્લભ કથા કહે, સભામાં શું થાય.

કડવુ ૨૧ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છાવેધન મહિમાય ॥૧॥ સ્વયંવરમાં વાતો ચાલી; કોણ ઉઠયું કામ કરવા; તેથી દ્રુપત ઘણો ગભરાયો,ઘેર ગયો એ મરવા॥૨॥ અરેરે આપઘાત એ કરશે, રહી રૂપાળી ક્ષત્રાણી;બીચારાયે ખરચ કર્યાં તે સર્વ થયો ધુળધાણી ॥૩॥ એવામાં બળભદ્રજી બોલ્યા, સાભળો શા-મશરીર; દ્રુપતનું ધાર્યું ધુળ મળીયું, ઓરે માહારા વીર ॥૪॥ માટે મુ-જને દયા આવેછે, કહોતો ઉભો થાવું; મચ્છવેધન કરવાને માટે,સભા માં પાટીયે જાવું ॥૫॥ તવ પ્રભુએ એમ વિચાર્યું, તરછટ કથલે ઘાટ; જેટલા ચડયા તેટલા પડયા, પાંચ પાંડવને માટ ॥૬॥ વળી પાછા મો-હોટાભાઇ ઉઠે, એમ જાણી બોલ્યા મર્મ; હું ન્હાનોને તમે મોહોટા, કેમ ન રાખો સર્મ ॥૭॥ ઘડપણમાં શું ગતી ગઇ તે,થઈ વરવા ઇચ્છાય; એ વાં પ્રભુનાં વચન સુણી, બળદેવજી સરમાય ॥ ૮ ॥ હળધારી કહે ઓરે

વીરા, નથી કન્યાપર પ્રેમ દ્રુપતનું થાય છે ધુળધાણી, દયા આવે છે એમ. ॥૯॥ આ વેળા કુન્તા ફોઈનો, હોય કોઇ કુંઆર, તો તો સવામણ સોનાની મચ્છા, ટકે ન આટલી વાર. ॥ ૧૦ ॥કૃષ્ણ કહે કુન્તા કુવરનું, કષ્ટ તમે શું કાપો. પાંચમાનો એક દેખાડું તો, તેને તમે શું આપો. ॥ ૧૧ ॥ બળદેવ કહે બતાવો બંધુ, બરોબર ઓળખા લવું, તો તો આજ લગીનુ સુકીત, તેને અરપી દેવું. ॥ ૧૨ ॥ વિઠ્ઠલ કહે વચન આપો બળદેવ વચને ચડીયા; અંતરયામીવચન લેઇને ખડખડ હસી પડીયા ॥ ૧૩ ॥ પાન્ડવ શાના વચન શાનું, મશ્કરિ કરશો કોય; ત્રણ ત્રણ વરશો એમને થયાં, પાન્ડવ ત કયાથી હોય. ॥૧૪॥ તવ બળદેવન ક્રોધ વાપ્યો, કેમ હસી કાઢે તું તો; મારી મશ્કરી તેં કરી શું તારા જેવડો હું તો ॥૧૫॥ તવ પ્રભુ કાંઇ બોલ્યા નહીને,ઉઠી ગયા તે વાર, રાજ્ય સભામાં સંચરિયાએ, પોતે જુગદાધાર. ॥૧૬॥ ભીષ્મ વિદુર ને દ્રોણ બેઠા, ચોથા કીરપાચાર, હસ્તે મોઢે આવીયા ત્યાં પોતે દેવ મોરાર. ॥ ૧૭ ॥ તવ બોલાવ્યા ભીષ્મ પીતાએ, પધારો પુર્શ પુરાણી જુઓ બીચારા દ્રુપતકેરૂં ખરચ્યું થયું ધુળધાણી. ॥૧૮॥ દુરીયોધન પડયો ચઢીને બોળ્યું અમારૂં નામ. અત્યારે અમારાં પાંન્ડવ હોય તો, તરત કર્યું હોય કામ ॥૧૯॥ અંગારો રહ્યો હીરા હડતાયા, ત્યાં શો અમારો ઉપાય. એટલે સત્ય પુરૂશોના પ્રત્યે બોલ્યા યાદવ રાય ॥ ૨૦ ॥ પાન્ડવના તમે વખાણ કીધાં, શું તેમનું કષ્ટ કાપો; પાંચમાનો કદી એક બતાવું, તેને તમે શું આપો ॥૨૧॥ તવ ચારે સતિયા એમ બોલ્યા, બતાવો ઓળખી લૈયે; અમારા સુકીત આજ સુધિનાં, તેને અરપી દૈયે. ॥૨૨॥ વનમાળી કહે વચન આપો, તવ દીધાં વચન; એટલે ખડખડ હશી પડયા, પોતે જુગજીવન. ॥ ૨૩ ॥ ભીશમ પીતા કહે કેમ હસો.છો હસવું આવ્યું શેમાંથી; પ્રભુ કહે તમે વચન દીધા, પાંડવ તે હોય કયાંથી. ॥૨૪॥ ભીશમ પીતા કહે સાબાશ તમને, ઓરે દેવાધિ દેવ; વ્રદ્ધ થયા પણ મશ્કરીની, ન ગઈ તમારી ટેવ. ॥૨૫॥ ગોવીંદ કહે ગમ્મત ઘડી, કહી પ્રભુ સંચરીયા; જઇ પોતાને આસન બેઠા, વચન પોતે વરીયા. ॥ ૨૬ ॥ ભક્તને માટે ભુદરજીને, ઘણાક ચીંતાય; આગળથી પેરવી કરી મુકી, ભક્તીને વશ જગરાય. ॥૨૭॥ એવે દ્રુપત ઘેર ગયોને, સંચર્યો સાતમે માળ; વિશનો પ્યાલો ઘોળીને ભરીયો, વ્યાસજી ઉપર કાળ. ॥૨૮॥ ચોધારે આંસુ ચક્ષુમાં ચાલે, કરે અતી પરીતાપ; વેદમ વ્યાસજી હુંતો મરૂં તે, તમારે માંથે પાપ. ॥ ૨૯ ॥ એમ કહીને પ્યાલો પોતે, મોઢે માંડયો જે વારે; વેદમ વ્યાસજી આવીને

ઉભા, પાડયો પ્યાલો તે વારે ॥૩૦॥ તમાચો મારી ઢોળી નાંખી, મુખ વદ્યા વચન; શા શારૂ આપઘાત કરે છે, ઓરે મુરખ જન ॥ ૩૧ ॥ દ્રુપત કહે ઓરે મ્હારાજા, તમે તો શત્રૂ માહારા, જગતમાં વગોણું કરાવ્યું, બતાવ્યા ઉપાય સારા ॥૩૨॥ કહેણી કરાવી વિશ્વમાં માંથે, પઈસામાં મુઠી પુળી, એક રૂપાળી દીકરી સારૂ શૌને ચઢાવ્યા શુળી. ॥ ૩૩ ॥ એવું લાંછન માથે આવ્યું, હવે જીવી શું કરૂં; તમારા કહેવા પ્રમાણે કર્યું તે, વિસ ઘોળીને મરૂં ॥ ૩૪ ॥ તમોએ માઠી મતી મને દીધી, કામ કોથી નવ થયું, પાંચ પડયા ને છઠો ઉતરીયો, માંછલું અદ્ધર રહ્યું ॥ ૩૫ ॥ વળતી વેદમ વ્યાસજી બોલ્યા શું ગભરાયો છેક; તારી પુત્રીના લાયક ન્હોતો, એમાનો વર એક ॥ ૩૬ ॥ દ્રુપત કહે પુત્રીના લાયક કેમ જણાતો નથી; વ્યાસ કહે આવ્યો સભામાં; કામ ઉપર નહી મતી ॥ ૩૭ ॥ કન્યાની એને નથી ઇચ્છા, નહી જસ લેવા નો પ્રેમ; દ્રુપત કહે પ્રેમ વીનાને, ઉઠાડું કરી કેમ ॥ ૩૮ ॥ વ્યાસજી કહે જા તું શભામાં, ગોરને લૈ પરવરજે; રાજા રૂશી જાદવ લોકો, ત્રણે સભામાં ફરજે ॥ ૩૯ ॥ હાથ જોડીને સ્તુતી કરજે, ધરજે પુરણ પ્રેમ; ઉઘાડે છોગે કહેજે સભામાં, જેમ તને કહું તેમ ॥ ૪૦ ॥ કહીએ રૂપ રંગનું કામ નથી, ક્ષત્રી જોઇએ આપ; જાત છુપાવી બેશી રહેતો બ્રહ્મહત્યાનું પાપ ॥૪૧॥ એટલે ઉઠશે પાપના ભયથી, ચાલશે એની હામ; તેનામા રૂપ રંગ નહી હોયે, પણ તે કરશે કામ ॥૪૨॥ દ્રુપત કહે વારૂ મહારાજા, પાળુછું તમારી વાણ; તેમ છતાં કામ નહી બનેતો, કાઢીશ માહારો પ્રાણ ॥૪૩॥ એમ કહીને રાજા ઉઠયો, વ્યાસજી થયા વીદાય; દ્રુપત રાજા આસુ લુછીને, ચાલી આવ્યો સભામાંય ॥૪૪॥ દ્રૌણીકને કહ્યું ઓરે મહારાજા, ચાલો તમે મુજ સાથ; એમ કહી સાથે લૈઇ ગયો, જાદવમાં જોડયા હાથ ॥૪૫॥ વળણ ॥ પ્રથમ ગયો જાદવ મહી, છે દ્રૌણીક ગોર સાથ, વ્યાસ વલ્લભ કહે ગરગરે; સહુને જોડી હાથ.

કડવું ૨૨ રાગ ઝુલણાની ચાલ.

અરે કોઈ ઉઠો ઉઠો રાય, મચ્છા વીંધી વરો કન્યાય; અરે મચ્છ વીંધી વરો કન્યાય; હું તો કહું છું લાગી પાય. ટેક. જાદવ સૈભામાં દ્રુપત કહે છે, કોઇ કરો માહારૂં કામ;નહી તો મહારી મશ્કરીથાશે,જાશે ક્ષત્રીનું નામ, અરે કોઈ ઉઠો. ॥૧॥ રૂપ રંગનું કામ નથી ને, ક્ષત્રી જોઇએ આપ; જાત છુપાવી બેશી રહે તેને, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. અરે. ॥૨॥

સર્વે જાદવ તવ પડયા વીચારમાં, દ્રુપત રેછે પહોણ;જાત છુપાવીને બેઠેલા, છે આપણામાં કોણ અરે ॥૩॥ જદુ કુળમાંથી કોઈ ન ઉઠયું;રાજા ઘણો ગભરાયે; આક્રંદ કરતો આંસુ ભરતો, રાજ્ય સભામાં જાય અરે. ॥૪॥ તવ દુરીયોધને મામાને તેડયો, જુઓ ગોરને લાવ્યો; ઘેર જઈવીચારી માહારો, વીવા કરવા આવ્યો. અરે. ॥ ૫ ॥ તવ દ્રુપત કહે રૂપ નવ જોઇએ, ક્ષત્રી જોઇએ આપ;જાણીજોઇને બેશી રેહે તેને, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. અરે. ॥ ૬ ॥ દુરીયોધન કહે જુઓ માંમા, મુરખો દે છે પાપ; જાત છુપાવીને બેઠેલા, ક્યાં છે એનો બાપ. અરે. ॥ ૭ ॥ માંમો કહે છે ફાંફાં મારે, મનમાં નીશ્ચે મને, છેવટ એને આવવું પડશે, કન્યા લેઈ તુજ કને. અરે. ॥ ૮ ॥ રાજ્ય સભામાંથી કોઈ ન ઉઠયું, દ્રુપત અતી અકળાય; આક્રંદ કરતો ને કરગરતો, બ્રહ્મ સભામાં જાય. અરે. ॥ ૯ ॥ ત્યાં લાગ્યો ફરવાને કરગરવા, સહુ સભા જોઇ રહે છે; હાથ જોડીનેનમ્રતા પુર્વક; કેવું સભાને કેહે છે. અરે. ॥ ૧૦ ॥ રૂપ રંગનું કામ નથી મ્હારે; ક્ષત્રી જોઇએ આપ, જાણી જોઇ જાત છુપાવી ન ઉઠે, તેને બ્રહ્મહત્યા પાપ. અરે. ॥ ૧૧ ॥ તવ ધરમ કહે અરજુન વીરા વિચાર કરો દલ સાથે; જાત છુપાવી આપણ બેઠા, પાપ આપણે માથે. અરે. ॥ ૧૨ ॥ ભીમ કહે સાચું છે વીરા, કહોતો દૈવત દાખું; નહી અડવું પડવું કૈં કરવું, થંભ ઉપાડી નાંખુ. અરે. ॥૧૩॥ ધર્મ કહે તમે બેઠા બેઠા, ગુણ ગોવિંદના ગાવો; અરજુન વીરા કુળના હીરા, ઉઠો ઉભા થાવો. અરે. ॥૧૪॥ ભીમ કહે ભલે અરજુન ઉઠો; હું બહુ રાજી થાવું કામ કરીને નાંખજો પડતું; તમને ઝીલવા આવું. અરે. ॥ ૧૫ ॥ અરજુન કહે તમે બેશી રહોતો, ઉઠુ મ્હારા વીર; ભીમશેન ભાઈ ચીંતા તમારી, રહેશે મ્હારે શરીર. અરે. ॥૧૬॥ વળણ ॥ તવ ભીમ કહે ચીંતા તજો ઓરે મ્હારા વીર; વલ્લભ વદે વાયુ તને, દીધી ધારણ ધીર.

કડવું ૨૩ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છવેધન મહીમાય ॥૧॥ ધરમરાયની આગના લીધી,ઉઠયો ઇંદ્રનો તન; મોઢે ને માથે કેશ ઉગેલા, જોઇ રહ્યા સહુ જન॥૨॥ તંગીયો કુરતુ અંગ પેહેરેલું, ફાળીયું બાંધેલું શીશ; મારગ જોઇને સભામાં પેઠો, જપતો શ્રી જુગદીશ. ॥ ૩ ॥ દ્રુપતરાજા લાગ્યો નીરખવા, અ-

કોણ ઉભુ થાય;બ્રહ્મ સભામાં આગળ આવી, રૂક્મને લાગ્યો પાય. ॥૪॥ એ મહારાજા આગ્ના આપો, સ્થંભે ચઢું હું આપ;મચ્છાવેધનનું કામકરૂ તમારે પુન્ય પ્રતાપ,॥૫॥ તવ રૂક્મરૂશી ગાભરા બન્યા, આણે તો આબરૂ લીધી; જુઓ વિધારથી આગ્ના માગે, કેવી ફજેતી કીધી, ॥૬॥ વિધારથી સહુ વિસ્મય પામ્યા, આ તે શું કેહેવાય; મચ્છવેધ કરવાની આગ્ના માગે, સાચું કે જુઠું કળાય ॥૭॥ એવે અંતરયામી ઉઠીને, આવ્યા બ્રહ્મ સભાય; એટલે એમને પુછવા ચાલ્યો, સામો રૂક્પતરાય.॥૮॥એ મહારાજા આ કોણ ઉઠયું દિસે છે કુપાત્ર; પ્રભુ કહે કુપાત્ર એ ન્હોએ, જાણજે તારો જમાત્ર. ॥૯॥ રૂક્પતને તવ માઠું લાગ્યું, મહારાજ બોલો વીચારી; ન કહેવાનું વચન કહોછો, ઘેહેલા થયા ગીરધારી, ॥૧૦॥ ડાહાપણ તમારૂં હવે મેં જાણ્યું, કટુ વાણી થઇ કેવી; પ્રભુ કહે તે ખોટુ પડે તો. કરીશ માહારો બનેવી, ॥૧૧॥ તવ રૂક્પત વિચારમાં પડીયો, આ શું બોલે અવીનાશ; પછી બેઉ આંગળીએ વળગી, ગયા રૂક્મની પાસ. ॥ ૧૨ ॥ આવી રૂક્મને કહેવા લાગ્યા, કૃષ્ણે કર્યું ચરીત્ર; એ મહારાજા આગ્ના માગે, શું એ તમારો મીત્ર; ॥ ૧૩ ॥ એટલે રૂક્મને જવાળા ઉઠી, વીકટ વિચાર ધાર્યો, મોહન સરીખા મશ્કરી કરે, મુને લજવી માર્યો, ॥ ૧૪ ॥ રૂક્મરૂશી કહે કૃષ્ણ પ્રભુજી, હું ઓળખું નહી એને પ્રભુ કહે ઓળખો નહીતો આવી નમ્યો છે શેને. ॥ ૧૫ ॥ એવું સાંભળી અતી અકળાયા, રિસ હળાહળ લાગે,ગોવિંદ કહે ન ગભરાશો, શું તમ પાસે માગે. ॥૧૬॥ રૂક્મરૂશી કહે કૈડવો કાપડી, દીવસ એનો રૂઠયો; આગના માગે છે મહારી પાસે મચ્છવેધ કરવા ઉઠયો. ॥૧૭॥ પ્રભુ કહે ત્યારે આગના આપો, થવાનું હશે તે થાશે; થંભે ચઢશે મેહેનત પડશે તેમાં તમારૂ શું જાશે. ॥૧૮॥ રૂક્મ કહે કેમ એવું બોલો, આગના કેમ અપાય; એનાથી કામ બને નહીતો, વચન મીથ્યા જાય. ॥ ૧૯ ॥ પ્રભુ કહે કાંઇ નહી જાય મીથ્યા, શું કરવા મમ તાણો; રૂક્મરૂશી કહેહુ ઓળખું છુ તમે તે વાત ન જાણો. ॥૨૦॥ મહારા મઠ પાસે રહેનારૂં, ગોવિંદ ગુણ ગાતુ તું; અન્ન તણા ઉધારા નીત્યે, કોઠાં બીલાં ખાતુતું॥૨૧॥ તેને રૂપારી કન્યા દેખી ચડવાનું થયુ મન;એવાને આગના શું અપાવો એરે જુગજીવન, ॥ ૨૨ ॥ પ્રભુ કહે ગમે તેમ હશે, તે ન કરો વિચાર; તમે તમારે આગના આપો, શીદ કરો છો વાર. ॥ ૨૩ ॥ એટલે રીશ ભર્યા બોલ્યા રૂશી; સંકટ તારૂ જાજો; પ્રભુને વચને ને માહારે વચને, જા કામ તુજથી થાજો. ॥૨૪॥ પ્રભુએ આગના અપાવી માટે, તે ફળ તુને

મળજો; શીશ નમાવી અરજુન બોલ્યો, વચન તમારૂ ફળજો ॥ ૨૫ ॥ એમ કહી નાચી દ્રષ્ટીએ, ચાલ્યો સતી સુત સુબો; સકળ સભા જોઇ રહી છે, જઇ જળકુન્ડે ઉભો ॥૨૫॥ પછી પ્રભુએ કહ્યું દ્રૂપતને, એની કન તું રેહેજે; હું મ્હારા આસન પર જાવું, જે જોઇએ તે દેજે ॥ ૨૭ ॥ એમ કહી આસન જઇ બેઠા, છત્રપતી ઓચરે, જુએ માંમા દ્વારીકાં વાળો, કાળો દોડાદોડ કરે ॥ ૨૮ ॥ મામો કહે છો ફાંફાં મારે, છોને મરે સહુ મથી; રૂપાળી તુને પરણાવ્યા વીના, છુટકો થવાનો નથી ॥ ૨૯ ॥ એવે અરજુન ઉભો રહ્યા છે, દલમાં નથી કાંઇ દુખ; દુર્યોધન વાંકો વળી વળી, જુએ એનું મુખ ॥૩૦॥ નેત્ર નાશીકા ચહેરો જોઇને, મામા ને કહ્યું આ કેવો; મુજને તો આભાશ પડે છે, જાણે અરજુન જેવો ॥૩૧॥ મામો કહે અરજુન હશે તો, થાશે કાળો કહેર, ભીમ ગમે ત્યાં સંતાયો હશે, જવા ન પામીયે ઘેર ॥ ૩૨ ॥ દુર્યોધન કહે તમે તપાસો, આકે અરજુન કોય; માંમે જોઈ વીચારીને કહ્યું, આતો અરજુન ન્હોય. ત્રણ ત્રણ વર્ષનાં વ્હાણાં વ્હાયા, નથી વાર થઇ થોડી; હોય તો જરાયે ન રહે છાના, થઈ ગયા રાખોડી ॥૩૪॥ દુરીયોધન કહે સાચુ માંમા, હવે ટળ્યો મ્હારો વ્હેમ; મુએલા કયાંથી હાંઈ આવે, કાં અરજુન કાં ભેમ ॥૩૫॥ મનથી પરણે મનથી રાંડે, મુરખ કરે મનસુબા, એવે અરજુની સામા, દ્રૂપત દ્રૌણીક ઉભા ॥ ૩૬ ॥ દ્રૂપત કહે ઉભા થનારા, સ્વારથ આજ અમારે; જે જોઇએ ત સામગ્રી માગો, શું જોઇએ તમારે ॥ ૩૭ ॥ અરજુન કહે દ્રૂપત રાજા, કષ્ટ અમારૂ કાપો; બાણ ધનુશ ને બાણનો ભાથો;એટલું અમને આપો ॥૩૮॥ તવ દ્રૂપત આજ્ઞા કીધી, શેવકને તેવાર, દાસોએ લાવીને આગળ મુકયા, દસ વીસ ત્રીસ હથીઆર ॥ ૨૯ ॥ અરજુન આયુધ જોઇને બોલ્યો, માપ મ્હારૂ તમે માપો, આ હથીઆર કામના નહી એકે, કરણના આયુધ આપો ॥ ૪૦ ॥ તવ ધ્રૂપત ગયો કરણ કને, ઉઠયો આ કામ કરનાર; તેતો મહારી કને માગે, તમારાં હથીઆર ॥૪૧॥ માટે ક્રીરપા કરીને આપો, કામ હું રંકનું થાય, કરણ બોલ્યો દુરીયોધન કહે તો, આયુધ એ અપાય ॥૪૨॥ દ્રૂપત દુરીયોધન કને આવ્યો, માહરૂ કષ્ટ કપાવો, તમારા કરણરાય કનેથી, ધનુષ બાણ અપાવો ॥૪૩॥ તવ દુરીયોધન ગાજીને બોલ્યો, આઘો જા દુરમતી; કોણ કુજાતી ઉભો કર્યો છે, આયુધ મળવાના નથી ॥૪૪॥ તવ ધ્રૂપતરાય અળગો ઉભો, ગભરાયું ઘણું મન; એટલે આસનથી ઊઠી આવ્યા, પોતે જુગજીવન ॥૪૫॥ ધ્રૂપતને કહ્યું કેમ ગભરાયો, કેમ વીપ્રીત થઈ બુધ; ધ્રૂપત કહે ઉભા થનારે, કરણના મા-

ગ્યાં આયુધ. ॥૪૬॥ દુરીયોધને ના પાડી; હવે શો ઉપાય; પ્રભુ કહે હથીયાર અપાવું, કેહેજે હાયે હાય. ॥૪૭॥ એમ કહી ગયા પાપીની પાસે, ઓચર્યા હરજી એમ; છત્રપતી એ આયુધ માગે, આપતા નથી કેમ. ॥૪૮॥ આયુધ આપવા કબુલ કરો, રાયને પેચમાં લાવી, કામ ન થાય તો કન્યા દે તમને, એવું લ્યોને લખાવી ॥ ૪૯ ॥ પછી દો આયુધ ઊઠનારને, શું જંગલી થંભ ચડશે; ટાંટીયા એના અમળાઇ જાય છે, થરથરી હેઠા પડશે. ॥૫૦॥ એટલે કન્યા તમોને દેશે, પેહેરામણી પુરપાટ; કહેતા હો તો ઉપર રહિને, ઘડાવું તમારો ઘાટ ॥૫૧॥ દુરીયોધન કહે વાવા મહારાજા, ધરૂપતને ચડાવો; લખાવરાવી કબજે નાંખો, મ્હારો ઘાટ ઘડાવો. ॥૫૨॥ તવ પ્રભુએ રાયને તેડયો, બોલ્યા મુખ વચન; જો દસ્તાવેજ કરી આપે તો, આયુધ દે રાજન. ॥૫૩॥ ઊભો થનારો થંભે ચઢીને, કરે મચ્છવેધ કામ; તો તો તે કન્યાને વરે, ખુશી છે તમામ. ॥૫૪॥ પણ એનાથી થાય નહી તો, કન્યા તુ રાયને આપે; ઉભા થનારાનાં નાકને કાન તે, છત્રપતી હાંઇ કાપે ॥ ૫૫ ॥ એવું લખો તાંબાના પત્રે, તો આપે હથીઆર; એમ કહીને સાન કીધી, લખવા જુગદાધાર. ॥૫૬॥ તવ ધરૂપતે લેખ લખીઓ, તાંબાને પત્રે સાર; માંમાએ કહ્યું દુરિયોધનને, નથી કામ થનાર ॥ ૫૭ ॥ ઊભા થનારાના ચરણ બેઉ જાય છે ફરિ ફરિ, કન્યા તારા કરમની છે, ઠીક લીધો લેખ કરી. ॥ ૫૮ ॥ દુરીયોધન કહે પત્ર લ્યો આ, વિવા સામગ્રી કરો; ઉઠનારાનું નાક કાપવા, ઘશી મુકજો છરો. ॥ ૫૯ ॥ માંમા હું એવું જાણુતો તો, કૃષ્ણ છે આપણા દ્રોહી; પણ એમણે આપણું ભલું કીધું, ગુણ ન ભુલવો કાંઇ. ॥૬૦ ॥ સાબાશ પ્રભુ શાબાશ પ્રભુ, તસ્દિ લીધી મુજ માટ; પ્રભુ કહે ઉપર રહીને, કરીશ તમારો ઘાટ. ॥૬૧॥ તવ દુરીઓધન રાજી થયો, સમજ્યો ન અવળી વાણ; કરણ કને માગીને આપ્યાં, ધનુશ ભાથો બાણ. ॥૬૨॥ જઇ ધરૂપતે અરજુનજીને આપ્યાં, ઉલટ વાધે, કુન્તી સુતે આયુધ લઇને, ભેરવ્યાં, ડાબી ખાંધે ॥ ૬૩ ॥ પ્રભુ જઇ સીંહાસન બેઠા, કામ કર્યું ધરી પ્રેમ, એટલામાં દુરીઓધનને તો, પડયો પેટમાં વ્હેમ.॥૬૪॥અરજુને જ્યારે વડ વીંધ્યો તો, તે વારે થયું તું આમ; કરણનાં હથીઆર લઇને, અર્જુને કર્યું તું કામ ॥ ૬૫ ॥ માટે મામા અરજુન હોએ,મુને પડે છે વ્હેમ; માંમો કહે અરજુન હોય તો ભીમ ઢાકયો રહે કેમ. ॥ ૬૬ ॥ એવી રીતે મન વાળીને બેઠા, સાંભળને રાજન; પછી અરજુન જળ કુંડાળે, કરે પ્રભુનું સ્તવન. ॥

॥૬૭॥ વળણ ॥ સ્તવન કરે પ્રભુ તણું, જોડીને બે હાથ; વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે; જપતો દીનાનાથ.

કડવું ૨૪ બાત્રલીયાને દેખીરે એ રાગ.

રણછોડા રણછોડારે રે રે હો, તેમાં શોભા તમ તણીરે. ॥ટેક॥બોલ્યા બોલ્યા વૈશમપાયેવચન,સાંભળ સાંભળ જનમેજે રાજન,અરજુનજીએ કરવા માંડયું છે સ્તવન. રણ. ॥૧॥ પ્રભુ મારે માંથે પાપનું રણ ચઢીયું બ્રહ્મહત્યાના ભયથી અત્યારે ઉઠવું પડીયું,કોનેકાજે કરેલું કામરખડીઉ રણ. ॥૨॥ પ્રભુ નથી ઉઠયો કન્યાનું રૂપ જોઇ,નથી ઉઠયો વીશયજાળમાં મોહી,પ્રભુ નહી રાખે લજ્યા તુવણ કોઈ. રણ. ॥ ૩ ॥ કુબુધીના કૈરવે કપટ કીધાં, નાક કાન કાપવા માહારાં લખી લીધાં, દ્રુપતરાયે લખીને પત્ર સોંપી દીધાં. રણ. ॥૪॥ નાક કાન જાળવી લેજો ગીરધારી, નહી તો થાશે વિશ્વમાં ફજેતી અમારી, તે ફજેતી જાણીશ પ્રભુ હું તમારી રણ. ॥ ૫ ॥ સઘળે જસ તેના ભોકતા તમે મોરારી; ઉભો થયો પાપનો વીવેક વીચારી, સઘળે શોભા રાખીને લીધા છે ઉગારી. રણ. ॥૬॥ વડવેધનમાં ગુરૂની લજ્યા રખાવી, વીશ મોદીકથી વ્રકોદર લીધો બચાવી, લાખાગ્રેના અગ્નીથી દીધા છોડાવી. રણ. ॥૭॥ હેડંબાસુર ચોરીકરી ગયો જે વારે, ભીમને સામરથ આપ્યું સામળીઆ તે વારે,ધાતાધાયા નથી તમે તો કેવારે. રણ. ॥૮॥ કબીરાને ત્યાંથી છોડાવ્યા શ્રી શામે રાખી લજ્યા ઉગાર્યા સકળ મુકામે, તેવી માહારા લજ્યા રાખવાનીઆ ઠામે. રણ. ॥૯॥ નથી થંભે ચઢવાનું સામ્રથ માહારૂં, માહારે માથેસાચો ધણી હું તને ધારૂં, માટે મુને દેજે સામળીયા સામ્રથ તારૂં. રણ. ॥૧૦॥ વળણ. સામ્રથ દેજો તમતણું, યશ લેવો તમ હાથ; વ્યાસ વલ્લભ કહે કથા, રીજ્યા દીનાનાથ.

કડવું ૨૫ રાગ આશાવરીની છાયા.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છવેધન મહીમાય ॥૧॥ અરજુને એમ સ્તુતિ કીધી,સમર્યો અસરણ સરણ; પછી સકળ સભા બેઠેલી, તેમને લાગ્યો ચરણ. ॥૨॥ વીપ્રોને નમીઓ ગુરૂને નમીઓ, કોઇ ન ચેતે એમ; પછી નમ્યો નારાયણને, પુર્ણ ધરીને પ્રેમ ॥ ૩ ॥ કન્યાના સામી દ્રષ્ટી ન કીધી, મન

થી પ્રાર્થના કરતો, સર્વની પ્રાર્થના કરીને, જળકુન્ડે પરવરતો ॥ ૪ ॥ સભામાં ડાહ્યા ડાહ્યા હતા તે; કરવા લાગ્યા વીચાર; નોહ્યે નોહ્યે કોઈ નીચ જાતી, છે ઉંચનો કુંવાર ॥૫॥ ઉંચ વીના બીજો નવ નમે, ગમે તેવો હોય; નીસ્ચે કામ એનાથી થવાનું, એમ વદે સહુ કોય ॥ ૬ ॥ ઉંટ ઉંચુ તાડ ઊંચો, પણ નીચ તેથી ના નમે, સાળીનું વ્રક્ષ નમે નીચું, તે સરવેને ગમે ॥૭॥ એવી સભામાં ચરચા ચાલી, બોલે ફાવે તેમ શ્રષ્ટી; અરજુન સામી માંડી રહી છે, સતી દ્રૂપતી દ્રષ્ટી ॥૮॥ એટલે એનીદાશી બોલી, અમોને પડીયો વેમ, ગાભા ચુંથા પેહેરેલો પ્રાણી, તે સામુ જુઓ કેમ ॥૯॥ ક્ષત્રીના સુત રૂપને રંગે, તેના સામુ નવ જોયું; જંગલનો એ જંગલી ઉડયો, તે પર શું મન મોહ્યું ॥૧૦॥ કેવારના તેને જોયા કરોછો, પુછવા કીધું યત્ન; સતી કહે મુરખ દાશી, એ છે ઢાંકેલું રત્ન ॥૧૧॥ નહી અહંકારી નહી અભીમાની, નમ્રતા એની જણાતી; નીચનું ફરજન જાણશો નહી, છે કોઇ ઉત્તમ જાતી ॥૧૨॥ એટલેએની દાશીયો તે, વીચારમાં પડી સાર, જોઇએ જો હવે શું ▒ને છે, વીશેશ નથી વાર ॥ ૧૩ ॥ એવે સમે દુષ્ટ બુદ્ધી, બોલ્યો દુરીયોધન; મામા ઉઠનારો કોણ હશે, વીચાર કરો મન ॥ ૧૪ ॥ મામો કહે કોઈ જંગલી છે રેહેનારો અઘોર વન; રૂપાળી કન્યા દેખીને, ચઢવાનું થયું મન. ॥૧૫॥ ચરણ અમળાઇ જાય છે એના, એતે શું સ્થંભે ચઢશે; પાંચ પચ્યા ડગલાં ચઢતામાં, પાણીમાં આવી પડશે. ॥ ૧૬ ॥ કરણ કેરા આયુધ માગ્યાં, જાણીને મોહોટાનું નામ, માટે જરાએ ગભરાતો નહી, થવાનું તારૂ કામ. ॥ ૧૭ ॥ દુરીયોધન કહે ધીરજ વળી, ચીંતા હતી બહુ પેર; પણ હવે એ રૂપાળી કન્યા, આવી ચુકીમુજ ઘેર ॥૧૮॥ મામો કહે એક વીચાર લેતું, બતાવું તુજને આંટી, થંભે ચઢીને કામ કરવું, બહુ સ્થળ મ્હોતની ઘાંટી॥૧૯॥કદાપી કોઈ હોયેબળવંતો, થંભે ચઢતાં શું ચડે; પણ ત્રાજવાં નીચાં ને આઘાં, તેમાં ઉતરતાં પડે ॥૨૦॥ ખીલેથી ત્રાજવાની ડાંડિએ, પોચી શકે નહિ હાથ; પડતું મુકીને ડાંડી ગ્રહે તો, થાય અતી ઊતપાત ॥૨૧॥ ઝોલ્લો લાગે તેથી વાગે, ત્રાજવાં ભોમી જાય; એક તરફની સાંકળ ઝાલે, તો બીજું ઉંચુ થાય. ॥૨૨॥ ચરણ મુકવો તેથી ન ફાવે; આવે લથડી ધરણ;થાંભલેથોડો પાછો આવી, જો મુકવા જાય ચરણ. ॥૨૩ ॥ પ્રથમ એક પગ મુકવો પડે, એકજ ત્રાજવા માંય; એટલે પગના હેલકારાથી, ત્રાજવાં ખશી જાય. ॥૨૪॥ કોઇ રીતે નથી ત્રાજવામાં, ઉતરવા ઉપાય; કદાપી ત્રાજવામાં પડે, તો પણ

કામ ન થાય. ॥૨૫॥ શી રીતે ધનુષ ચઢાવે, કેમ આવે નવેડો, વાંકુ વાળવા ધનુષ કેરો, કે જગે મુકે છેડો.॥૨૬॥એક તરફ મુઠી બળ કરે તો તે નીચું જાય; બીજું ત્રાજવું ઉંચુ ચડે, ચરણ પહોળા થાય. ॥ ૨૭ ॥ લથડીને પડે પાણીમાં પુરણ થૈ રહે હુંશે; તે કરતાં કદી એમ માનો ચઢાવી શકે ધનુષ. ॥૨૮॥ પણ ત્યાંથી મચ્છ છ ગાઉ ઉંચુ, તાકવું જળ નિ માય. લોચનને પુંછ વીંધવું તે જળમાં કેમ દેખાય.॥૨૯॥એમ બાણે ત્રણ કામ કરવાં, તે કદી કાળ ન થાય; એવી આંટી ઘાંટી ઘણી છે ચાલે નહી ઉપાય. ॥૩૦॥ દુરીયોધનનું મન વળાવી, જૈ બેઠો સાસન; એવે અરજુન પ્રત્યે બોલ્યો, દરૂપતરાય વચન. ॥૩૧॥ ઉભા થનારા થંભે જનારા, ચઢવાને થાઓ સ્વચ્છ; વસ્ત્ર તમારાં નીચે ઉતારો, લ્યોલી ડાવી દો કચ્છ ॥૩૨॥ એવું સાંભળી અરજુન બોલ્યો, ઉતરાવવાં વસ્ત્ર આ ઠામ; તેવિ તમારે જરૂરશી છે, કામ કર્યાથી કામ. ॥૩૩॥ એમ કહીને પાટીયે ગયો, સમરે સુંદાર શામ; સકળ સભા જોઈ રહીછે.થંભને કીધો પ્રણામ. ॥૩૪॥ તંગીયો મ્હોતો કુરતુ મોહોટું, માંથે ફાળીયું એક; તે ભેર ચાલ્યો પ્રભુ સમરતો, ઇશ્વર સાથે નેક.॥૩૫॥પછી સ્થંભનેબાથ ભીડાવી, ચઢવાનું મન કીધું; એટલે દરૂપતના દાસોયે, પાટીયું તાણી લીધું. ॥ ૩૬ ॥ વળણ ॥ પાટીયું તાણ્યું એટલે ધરાયો મન શું ટેક; વ્યાસ વલ્લભ મુખ ઓચરે, એણે ડગલું ભરીયું એક.

કડવું ૨૬ રાગ ચોપાઈ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળજનમેજે રાજન; ધર્યો અરજુને મન ટેક, એણે પગલું ભર્યું છે એક. ॥૧॥ એની ઇશ્વર કરશે જેય, પછી પગલાં ભર્યાં છે બેય; પોતે સમર અસરણા સરણ, એણે પગલાં ભર્યાં છે તરણ. ॥૨॥ એને પ્રસન દેવ મોરાર, પછી પગલા ભર્યાં છે ચાર; ચઢતાં ન આવે ઉની આંચ, એણે પગલાં ભર્યાં છે પાંચ. ॥૩॥નથી ચઢવામાં પડવાનો ભય, એણે પગલાં ભર્યાં છે છય;એને જોઈ રહ્યા ચાર ભ્રાત, પછી પગલાં ભર્યાં છે સાત. ॥૪॥ એનો નથી ક્ષત્રી જેવો ઠાઠ, પછી પગલાં ભર્યાં છે આઠ; દેખી દુષ્ટને મન બળે દલ; એણે પગલાં ભર્યાં છે નવ. ॥૫॥ એને ઇશ્વર અપાવે જસ, એણે પગલાં ભર્યાં છે દસ, નથી પેહેર્યા શરીરે શણગાર, એણે પગલાં ભર્યાં અગીઆર. ॥૬॥ જીભે જપે છે જુગદાધાર. પછી પગલાં ભર્યાં છે બાર; એને ચઢતાં ન આવે ફેર,

એણે પગલાં ભર્યાં છે તેર. ॥૭॥ ધણી વિદ્યાવંતમાં બોધ, પછી પગલાં ભર્યાં છે ચૌદ;એનો ચઢવાનો સાચો હુંનર, એણે પગલાં ભર્યાં પન્નર ॥૮॥ નથી ચાવીયાં મુખ તંબોળ, એણે પગલાં ભર્યાં છે સોળ; નથી ચોળ્યાં શરીરે અત્તર; એણે પગલાં ભર્યાં સત્તર. ॥૯॥ થંભ થાય છે કડકડાડ, એણે પગલાં ભર્યાં અરાડ;જોઇ રહી દ્રુપતી જોગણિ, એણે પગલાં ભર્યાં ઓગણી. ॥૧૦॥ એતો ચઢતાં જપે જુગદિશ;એણે પગલાં ભર્યાં છે વીસ; એતો ઇશ્વરને આરાધે; પછી દસ્કેને દસ્કે વાધે. ॥૧૧॥ એને માંથે છે સાચો દાસ, એણે પગલાં ભર્યાં છે ત્રાસ; એને માથે સાચો વનમાળી, પછી પગલાં ભર્યાં છે ચાળી. ॥૧૨॥ એની ચઢવામાં નહી કચાસ, એણે પગલાં ભર્યાં પચાસ; પછી જણવ્યું સુરાતન સાર, હવે તેનો કરૂં વીસ્તાર. ॥૧૩॥ ઝડપના દોહરાનો રાગ. ॥ શાઠ શીતેરને એશીં નેવું, સો બસે નીરધાર; પાંચસેને સાતસે પગ ભરીયા, ભરીયા છે હજાર ॥૧૪॥જાય સપાટે સુર સપાટે,કાયાથી નવ કાંપે;મોહોટી મોહોટી છલંગ મારે,વાંદરપેરે ટાંપે. ॥૧૫॥ વાયુ વેગે પરવરે છે. ચઢતાં નાવેજોર; કેવી રીતે ચાલીયો જેમ, પતંગ માગે દોર. ॥ ૧૬ ॥ ચોટ ન ચુકે પગલાં મુકે, સભા વિસ્મે થાય; આવી રીતે કો નવ ચઢીયો, એમ કહે સૌરાય.॥૧૭॥ ધસતો ધાયો ચઢયો સવાયો, જ્યાં છે આડા ત્રાંસ; દડભડ દોડીને એ આવ્યો, આડા ખીલા પાસ. ॥ ૧૮ ॥ વળણ ॥ ખીલે જૈ બ્હાજી પડયો, જુએ શ્રી અવિનાશ; શરીર લટકતું નાંખીને, ખાવા લાગ્યો શ્વાસ.

કડવું ૨૭ રાગ ધન્યાશ્રા.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવુ, મચ્છાવેધન મહિમાય. ॥૧॥એક ઘડીવાર શ્વાસ લીધો, પછી વિચાર્યું એમ;બે ત્રાજવે બે ચરણ દેવા, ઉતરવા કરૂ કેમ.॥૨॥ એવામાં દુરીયોધન બોલ્યો, માંમા આતો ન પડીયો; તમો કહેતા હતા કે પડશે, પણ પુરપાટે ચડીયો. ॥૩॥ માંમો કહે એ જંગલવાશી, ચઢવા હીમ્મત આણે; તાડે ને ઝાડે ચઢેલો માટે, ચઢવાની રીત જાણે. ॥ ૪ ॥ તે કારણુથી ચઢી ગયો પણ, ઉતરવાની આંટી, ત્રાજવામાં આવવું તે, છે મરવાની ઘાંટી. ॥૫॥ માટે મનમાં રાખજે નિશ્ચે, છે એ કન્યા તારી; દુષ્ટ કહે હવે એમ લાગ્યું, રૂપાળી નારિ મ્હારી. ॥ ૬ ॥ અરજુને ત્રાજવા ભણી જોયું, બરોબર નજર માંડી; ઘણો લાંબો હાથ કરૂ પણ, હા-

થ ન આવે દાંડી. ॥૭॥ થાંભલે થોડા ઉતરૂ પાછો, ત્રાજવે મુકુ પાય; તે મુકતામાં હોલકારાથી, ત્રાજવું આઘે જાય.॥૮॥ હું વચમાં ટટળી પડુ હે ઠો, શું થાશે શામ શરીર; પડતુ નાંખી પડુ ત્રાજવામાં, ત્રાજવાં કેમ રે સ્થીર ॥૯॥ પડતાં શરીર ધારણ રાખુ. તો મટે શોર બકોર; પણ તે ધારણ રાખવાનું, નથી મ્હારામાં જોર ॥૧૦॥ અરેરે હવે કેમ થવાનું, વીશ્વતણા મ્હારાજ; તમે ઉકાડી થંભે ચઢાવ્યો, હવે લેવા માંડી લાજ ॥૧૧॥ ચઢાવી બનાવો તે નવ શોભે, ઓરે વીશ્વંભર નાથ; એવુ, આરાધન એણે કીધું, પ્રભુએ જાણી વાત. ॥૧૨॥ભક્તને આધિન ભુધરો છે પોતે નંદકિશોર; અરજુનજીને અરપણ કીધું એક કળાનું જોર ॥૧૩॥ શરીરમાં તવ શક્તિ આવિ, વીચાર સુજ્યો મન; કોના કહ્યો પણ કામ કરાવે, પોતે જુગજીવન. ॥૧૪॥ ધણી છે સાચો નથી કાચો. જે કરે છે તે ઠીક. મીથ્યા મનમાં ભય રાખુ છું, હવે ન ધરવી બીક. ॥૧૫॥ ધણીનું ધ્યાન ધરી નાખ્યુ પડતું પોતે ગુણ ગંભીર; બેત્રાજવે બેચરણપડયા, સરખે બોજેરહ્યા સ્થીર ॥૧૬॥સકળ સભા ખડ ખડહશી, ચઢનારનેશાબાશ;તેવું પ્રાક્રમ જોઇને પાપી. થઇ ગયો ઉદાસ. ॥૧૭॥ જુઓ માંમા જુઓ માંમા, જંગલી ઝપાટે ચડાયો; ત્રાજવે પડવાની ધાંટી કહેતા હતા,પણતે ત્રાજવે પડીયો ॥૧૮॥ માંમો કહે ભાઇ ભવીશ તારૂં, નિકળી ગૈ એનિ ધાંટિ; પણ ધનુશ ચઢવાનુ નથી, એ છે મ્હોટી આંટી. ॥ ૧૯ ॥તે આંટિથી ધરણ ઢળશે, ભળશે ભાયગ તારૂં; દુષ્ટ કહેરૂપાળી કન્યા, થાશેરમકડુ મ્હારૂં ॥૨૦॥એવેઅરજુન ત્રાજવા માંહી, ઉભો રહ્યા છે સાર; તે સમે એના સામુ જોઇને, વીચાર્યું જુગદાધાર. ॥૨૧॥ સરવ સભા સુંદીર શોભે, બહુ શોભે દ્રુપતી; ત્રાજવા વિશે ભક્ત મારો, જરાએ શોભતો નથી. ૨૨ નહી વસ્ત્ર વાધા પ્હેર્યા છે ધાગા, નથી કાંઇ સણગાર એમાં ઇજ્જત માહરી ઘટે, કેહેશે શું ખુટયો ભંડાર. ॥૨૩॥ એમ જાણીને ભક્તિની ભીડે,ભુધરે પ્રેરણા કીધી; નારદજીનેબોલાવીને શીખ શામળીયે દીધી. ॥૨૪॥ તવ નારદજી સ્વર્ગ સંચરીયા, ઇંદ્રિ રાજાની પાસ; ઇંદ્રિ કહે પધારો મ્હારાજા, આવો મુજ અવાસ. ॥૨૫॥ નારદ કહે નંદન તારો, કુન્તાને આપ્યોજેહ; અરજુન છે નામએનું, મચ્છીવેદકરે તેહ॥૨૬॥ પંચાળ દેશમાં દ્રુપતનેંત્યાં, કીધું છે કામ આરંભ; વસ્ત્રવાધા નથી ધાગા નેઅંગે. એવો ચઢયોછે થંભ. ॥૨૭॥ જાદવ રહીયત રાજા રૂશી; શોભાવંત સભાયે; તેમાં મેલો ઘેલો સુતતારો, થઇ તારી નીંદાય॥૨૮॥ ફેગટી થાયે પ્હેર્યું ઓઢયું છે, તુજ તન ગરીબ ઉઠયું, લોક કહે છેએના બાપ

ના, ઘરમાં ખાવા ખુટયું. ॥૨૯॥ તે મુજથી સાંભળી ન શકાયું, માટે હું આવ્યો કહેવા; જાવો જઇને વસ્ત્ર પેહેરાવો, સભામાં શોભા લેવા. ॥૩૦॥ એમ કહીને નારદરૂશી, ત્યાંથી થયા વીદાય; એટલે ઇંદ્રે સર્વદેવોને, એવી કરી આજ્ઞાય. ॥ ૩૧ ॥ તેત્રીસ કોટી વેમાન બેસો; ચંદન પુષ્પભરીને; ડુડભીડંકાસાથે રાખો, અતી ઉલટ ધરીને. ॥૩૨॥ એમ કહ્યું તવ સ્વર્ગના સુરા, તરત થયા તૈયાર; ઇંદ્રિના સાથે અંત્રીક્ષ આવ્યા, કરવા જેજેકાર. ॥૩૩॥ સત્યવાદી સભામાં બેઠેલા, તેને થયાં દરશન; તેત્રીસ કોટી દેવને દેખી. વીચાર કરતા મન. ॥૩૪॥ કેમ આવ્યા આ સુર સ્વર્ગના હર્શભરેલા એવ; આ દેખી એમ વેમ પડે છે, સ્થંભે ચઢયો કોઇદેવ ॥૩૫॥ કોઈ કહેછે વેશ બદલી, ચઢયાછેવૈકુંઠરાય; કોઈ કહે કે બ્રહ્મા ચદેલા, કોકહેશીવદેખાય. ॥૩૬॥ જે જેને ફાવે તે બોલે; દુષ્ટોને નહિ દરસન; તેતો જાણે જંગલવાશી, એમ કરે સભાજન. ॥૩૭॥ એવામાં ઇંદ્રે અરજુન દીઠો. સ્થંભે ત્રાંજવા માંય; પુત્રને દેખી લજ્યા આવી, આયુધ લીધાં ત્યાંય. ॥ ૩૮ ॥ વળણ ॥ આયુધ ઇન્દ્રે કર ગ્રહ્યાં, પ્હેરાવવા સણગાર; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, કરતા દેવ મોરાર. ॥

કડવું ૨૮ રાગ ભેરવના દોહ[ર]ાની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું મચ્છવેધન મહીમાય. ॥૧॥ ઇંદ્ર રાજાએ ધનુષ લીધું, ઉપર લીધું બાણ; વસ્ત્રાભુષણ પેહેરાવા ધાર્યાં જુએ પુરૂષ પુરાણ. ॥૨॥ પ્રથમ પેહેલું બાણ મારી. દૈવતદારૂણ દાખ્યું; અર્જુનજીનું પાવડું તે, સભામાં પાડી નાંખ્યું. ॥૩॥ સકળ શભા ખડખડ હશી, ઇંદ્રને અંગ ઉલટ; બીજે બાણે ક્ષૌર કરાવી. પેહેરાવ્યો મુગટ. ॥૪॥ ત્રીજે બાણે મુખવાસ આપી; મોઢું કરાવ્યું લાલ; ચોથે બાણે તંગીયા ઉપર, પેહેરાવ્યો સુરવાલ. ॥૫॥ પાંચમે બાણે કવચ બકતર, પેહેરાવ્યાં રહી સામો; છઠે બાણે કમ્મર પટો, સાથે જરીનો જામો. ॥૬॥ પછી ગૌરાસ્તર બાણ માર્યું, ગૌરવર્ણ થયો સારઃ તે પછી ઇંદ્રે બાણ મુકીને, પેહેરાવ્યા શણગાર ॥૭॥ રૂપે ગોરો કેહેડો કંદોરો, તોરો મોતીનો માથે કડાં સાકળાં વેઢવીંટી, બાંધ્યા બાજુબંધ હાથે ॥૮॥ કાનમાં કુંડળ હાર હીરાના, પેહેરાવી મોતિના માળા; અરજુનજીતવ વિસ્મયપામ્યો, આ શું શ્યામ છોગાળા ॥ ૯ ॥ શર્વે સભા પણ વિસ્મય પામી. ખુશી થયા જગતપતી; પ્ર-

જુએ જાણ્યું ગોરો થયો પણ. તેજ જરાએ નથી. ॥૧૦॥ સુક્રીત વીના તેજ ન હોયે, માટે કષ્ટ કપાવું; પાંચ જણાને વચને બાંધ્યા છે, સુક્રીત તેનાં અપાવું. ॥ ૧૧ ॥ એમ જાણીને પ્રેરણા કીધી, બળદેવને તે વાર હળધારી તવ પુછવા લાગ્યા. ઓરે જુગદાધાર. ॥૧૨॥ આજનું કૌતક કદી ન જોયું, આશ્ચર્ય દીઠું એણ; સ્થંભે જઇને સ્વરૂપ બદલ્યું, એ પ્રાણી છે કોણ. ॥૧૩॥ વિઠલ વધા વડા વીરા, વેણુ વદેલુ થાપો; કુન્તા કુંવર એ અર્જુનજી, સુક્રીત તમારૂં આપો. ॥ ૧૪ ॥ બળદેવજી કહે મશ્કરી મુકો. અરજુન માનુ કેમ; ભગવાન કહે બ્રહ્મ સભાની, પુંઠળ જુઓ ભેમ. ॥ ૧૫ ॥ તવ બળદેવે જોઇને માન્યું, કહ્યું કે જયજય થાજો, મારૂં સુક્રીત આજ સુધીનું, અરજુન અંગે જાજો. ॥ ૧૬ ॥ એમ કહીને સુક્રીત આપ્યું, તેજ વધ્યું તતકાળ; સહુ રાજાના સરખો શોભ્યો, સજયા નહી ગોપાળ. ॥૧૭॥ ઉઠીને ગયા રાજ સભામા સત્યવાદી કને આવ્યા; એટલે ભીષ્મને વીદુરજીએ, માન્ય દઈ બોલાવ્યા. ॥ ૧૮ ॥ પાસે બેસાડી પુછવા લાગ્યા. ભીષ્મને વિદુરને દ્રોણ; આ મ્હારાજા સ્થંભે ચડીયો, એ તે પુરૂષ કોણ. ॥ ૧૯ ॥ પ્રભુ કહે તમે બોલ્યાતા, બોલ્યાનું માપ માપો; કુન્તા કુંવર અરજુનજી છે, તમારાં સુક્રીત આપો. ॥ ૨૯ ॥ સત્યવાદી કહે સાચું ન ભાસે, અરજુન કહીએ કેમ; પ્રભુ કહે જુઓ બ્રહ્મ સભાની, પુંઠળ બેઠો ભેમ. ॥ ૨૧ ॥ કોઇ ન ચેતે તેમ જોજો, તવ જોવા મન મોહ્યું; એકે એકે ઉંચા થઇને બ્રહ્મ સભામાં જોયુ ॥ ૨૨ ॥ લાંબો પોહોળો પોચતો દીઠો બળવંત વાયુ તન; પાંન્ડવને જીવતા જાણ્યા કે, ઘણા થયા પરસન. ॥૨૩॥ સત્ય પુરૂષોએ સંકલ્પ કીધો, અરજુનની જય થાજો; અમારાં સુક્રીત આજ સુધીના અરજુનજી ને જાજો. ॥૨૪॥ તે ચાર સુક્રીત આવીયાં કે, તેજ વધ્યું અપાર; સરવે સભા ઝાંખી પડી. શોભ્યો સતી કુંવાર. ॥ ૨૫ ॥ જેવી કન્યા તેવો જ બનીયો, ભુલ નહિ લગાર; વર કન્યાનું જોડું મળીયું, રહ્યો નહિ ફરફાર. ॥૨૬॥ પ્રભુ જોઇને આનંદ પામ્યા, વર શોભે સરવથી; પણ કન્યાના સરખો થયો તે, મુજ મન માનતું નથી. ॥૨૭॥ દ્રુપતીને અભામાન રહેશે કેહેશે થયો મુજ જોડ; એનાથી વિશેષ શોભાવું ત્યારે; નામ મ્હારૂ રણછોડ. ॥૨૮॥ એમ ધારી જઈ આસન બેઠા, વાત વિચારી લીધી; ભક્તને માટે પ્રેરક પ્રભુ, પ્રેરણા રૂક્મને કીધી. ॥ ૨૯ ॥ તવ રૂક્મ રૂપીને વિચાર આવ્યો, હું તો વિષમય પામું; અરજુનજીને જોઇને જુએ ચારે ભાઈના સામું. ॥ ૩૦ ॥ આ હતા જેવા તેવાને તેવા, ઉપર ગયો જેહ; વસ્ત્ર આભુષણથી અંગ શોભ્યું, કોણ હશે નર તેહ. ॥ ૩૧ ॥

છતી વિદ્યાએ રહ્યુ અજાણ્યો, એ તો મ્હોટી ઉપાધી; નિશ્ચય કરવા આસનવાળા, રૂશીએ માંડી સમાધી. ॥૩૨॥ જ્ઞાનદ્રષ્ટીએ જોવાથી જાણ્યું, છે કુન્તાના તન; સ્થંભ ઉપર અરજુન ચઢયો છે, પ્રસન જુગજીવન. ॥૩૩॥ એવું જાણી સમાધી ઉતારી,દલમા લાગ્યું દુઃખ; અરેરે પાંડવને તીછકાર્યા, શું દેખાડુ મુખ. ॥૩૪॥ એમ કરીને રડવા લાગ્યા, ચોધારે આંસુ જાય; સમુદ્રમાં જંપાપાત કરૂ, કલ્પાંત માંડયું ત્યાંય, ॥ ૩૫ ॥ વળણ ॥ રૂશ્મે કલ્પાન્ત માડીયું નેત્રે ભરતા નીર; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, છોડવુ ધાર્યું શરીર.

કડવું ૨૯ આશાવધનેર દોહરો.

જઇ પડુ તે સાગરમાંયરે, હવે હું તો શું કરૂરે; ॥ટેક॥ રૂશ્મ રૂશીએ આક્રંદ માંડયુ, કરે વિવિધ વિલાપજી; છતી વિદ્યાએ હું છેતરાયો, કીયા જનમનાં પાપરે. હવે હું તો શું કરૂરે. ॥૧॥ આળસુને ઘેર ગંગા પધારે પણ, આળસુ ઉઠી નવ ન્હાયજી; જ્યારે ગંગાજી જતાં રહે તેની, પુંઠે પાપી પસ્તાયરે. હવે. ॥૨॥ કાગની ચંચુમાં રત્નજ આવેને, મરકટને મોતી હારજી; તેવા પાંડવ મારે હાથ આવ્યા, જેવી કાહ્યરને તરવારરે, હવે. ॥૩॥ અંધની નારી આભુષણ પહેરે પણ, અવરથા અવતાર જાયજી;બેહેરાની આગળ શંખ ફુકે તોહે, હાડકાં કરડયાં કહેવાયરે. હવે૦ ॥૪॥ ચકવીને માળે મોટા પધારે, ગરૂડ ગુણ ભંડારજી; તેવા મારે ત્યાં શેજ પધાર્યા; કુન્તા સતીના કુવારરે. હવે. ॥ ૫ ॥ કાપડી જાણી ટકવા ન દીધા, મેં મારા મઠની માંયજી; હરીજન દાતા દીનતા વાળા,ફરિથી મુજ ઘેર કયાયરે. હવે. ॥૬॥ એમ અતીશે આક્રંદ માંડયું જોયું ધરમ રાયજી; ભીમ વીરા હું જૈ સમજાવું, આ વેળા કલેશ ન થાયરે. હવે૦ ॥૭॥ એ બ્રાહ્મણે રડવા માંડયું છે, અરજુન થંભે જતાનોજી; ભીમ કહે એને રડવા દો વીરા બ્રાહ્મણ છે એ મતાનોરે. હવે. ॥૮॥ ॥ વલણ ॥ એજ મતાનો વિપ્ર છે, કર્યા હતા તિછકાર; વદે વલ્લભ ધરમે કહ્યું, ભીમ તુજને ધિક્કાર.

કડવું ૩૦ રાગ આશાવરીનો દોહરો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા મુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, મચ્છવેદન મહિમાય. ॥૧॥ ધર્મ કહે ધિક્કાર તુને, હજી ન આવ્યું જ્ઞાન, બ્રાહ્મણની ને માતાની, કરણી,જેવી બેઉ સામાન્ય. ॥૨॥એ

મ કહીને ધરમ રાજા, છાના રાખવા ઉઠે;કોઇ ન ચેતે એમ આવી, ઉભા દ્રુમની પુંઠે ॥૩॥ ઓ મહારાજા આશું કરો છો, ખોટા ચઢયો કેમ નાદ; દેવો જોઇએ અરજુનજીને આવેળા આશીરવાદ॥૪॥અમારૂ ભલુ ઇછતા હોતો, આંસુ ન ઢાહો લોચન, એવું સાંભળી દ્રુમરૂશી;મુખ વધાવચન ॥૫॥ ઓરે ધરમ મ્હારી આગળ, છુપાવી રાખી જાત, શું હું શત્રૂ હતો તમારો, કરત કોઇને વાત ॥૬॥ ધરમ કહે ભુલ અમારી; હવે ન દેવો દોશ; બનનાર વસ્તુ બની ગઇ, જળ વહી ગયે શો સોષ ॥ ૭ ॥ તવ દ્રુમ રૂશી રહી ગયા છાના, કહ્યું પાંડવ જય થાજો; આજ દીન સુધી નું સુકીત મ્હારૂં, અરજુનને અંગે જાજો ॥૮॥ અરજુનને સુકીત સોંપ્યું, વધ્યું તેજ અપાર; ધરમરાય ઠેકાણે બેઠા, જોયું જુગદાધાર ॥૯॥ દ્રુપતી કરતાં અરજુન શોભ્યો, મહતા ઉતારી નાંખી; તેજતણો બીંબકાર છુટયો, કન્યા પડી ગઇ ઝાંખી ॥૧૦॥ પ્રભુ જોઇને આનંદપામ્યા વર શોભ્યો સર્વથી; રવિથી ઝાંખો દીસેછે માટે, મુજમન માનતું નથી ॥૧૧॥ અઢળક ઢળીયો પોતે સામળીયો, કાંઇ ન રાખી ન્યુન્ય; ભક્તને હરજીએ અરપણ કીધું, એક વરસનું પુન્ય ॥ ૧૨ ॥ એટલે અંગમાંથી તેજ છુટયું, શોભા વધી ગઈ ઘણી, સુર્યના તાપને એની શીતળતા જાણે બીજો દીનમણી ॥૧૩॥ ઉપર સુર્ય અરજુન વચમાં, બેઉનો તેજ પ્રકાશ; તે તેજ પડયું કુંડના જળમાં, જળથી થયો ચીદા ભાશ ॥૧૪॥ તે આભાશે સભા શોભી; તેજ તણો બીંબકાર; ઝબુક ઝબુકારા મારે, જોએ દ્રુપતી નાર ॥ ૧૫ ॥ મોઢુ ઉતારી બોલી એ નારી, સાંભળો સૈયર સહિ; આ વરસ્થંભે ચડયો તે મુને, પરણશે કે નહિ ॥ ૧૬ ॥ દાશીયો જોઇને વિસ્મય પામી, થૈ ગયું કાળજુ કાચુ; ઢાકયું રત્ન તમેકે હેતાંતા, બૈ તમ બોલ્યું સાચું ॥૧૭॥ ગભરાશો નહી એ વરવરશે, તવ મન ધીરજ આવી;દ્રુપતી સામુને સામુ જુવેછે, પ્રેમ પતી ભાવ લાવી. ॥૧૮॥ એવે અરજુને ધનુશ લીધું, ચઢાવવા વીચાર; જાણ્યું કે એક છેડો કયાં મુકુ, શા પર દેવું ભાર ॥૧૯॥ એકજ ત્રાજવે ટેકો મુકીને, જો કદી ભાર દેવાય; તો બીજુ ત્રાજવું ઉંચું ચઢે, ચર્ણ પોહોળા થઇજાય ॥૨૦॥ એટલે ટટળી પડુ પાણીમાં, થાય સભામાં હાંશી; થંભને ટેકો દૈ ભાર દેવું, તો વણ ફાંશીએ ફાંશી ॥૨૧॥ ધક્કાથી ત્રાજવાં જાય આઘાં, ઝોલા ખાઇને પડું; કેમ કરી ધનુષ ચઢાવું, કયાં લગી હું રડવડું ॥૨૨॥ શરીરનો મધ્ય ભાગ નાભી, તે પર દૈ અણીઆરૂ; સાંધ્રથ કરતાં સુંસરૂ પેસે, તો થાય મરણ મ્હારૂ ॥ ૨૩ ॥ અણી મુકી જોવું સંદે ખો-

શું, જાણી મુકયો એક છેડો; જરા દબાવતાં પેસવા માંડયુ, જાણ્યું કે આવ્યો નવેડો.॥૨૪॥તરત પાછુ ઉપાડી લીધુ, ગભરાયો અપરમપાર;અરેરે અઢાવી બનાવ્યો, ઓરે જુગદાધાર. ॥૨૫॥ પાકી મશ્કરી મ્હારી કરાવી, શું કરવાને ચડાવ્યો; વસ્ત્ર આભુશણ તેજ વધાર્યું, શું મરવા દીપાવ્યો. ॥૨૬॥ આટલી આંટી મ્હોતની ધાટી. તેમાંથી તમે ઉગારો; પ્રથમ જેવી બાંહ્ય ઝાલી તેવી, ઝાલીને પાર ઉતારો. ॥૨૭॥ એવી સ્તુતી કરી પ્રભુની, પુરણ ધરીને પ્રેમ; તર પ્રભુએ સામું જોયું, ગુંચવાય છે હજી કેમ. ॥૨૮॥ ભકત તણી ભીડ ભુધરે જાણી, આપ ચીંતામાં પેઠા, ગોવીંદ વાયુનો ગોળો થઇને નાભી ઉપર જઇ બેઠા ॥ ૨૯ ॥ ડુંટી ઉપર દડો વાગે, એગ લાગ્યું જે વાર; અરજુનજીને આસ્તા બેઠી, અણી મુકી તે વાર. ॥ ૩૦ ॥ જોર કરીને દબાવી, પેઠું નહી અણીઆરૂં; અરજુને જાણ્યું ધણી છે સાચો, શા સારૂં ભય ધારૂં. ॥૩૨॥ એવું જાણી બીજે છેડો, ધનુશકેરો જેહ; એકજ હાથે જોર કરીને, વાંકું વાળ્યું તેહ. ॥૩૨॥ બીજે હાથે દોર ચઢાવી, તેવો થયો ટંકાર; ધનુશ ચઢયું એટલે તો બોલ્યો અંધ કુંવાર. ॥ ૩૩ ॥ એ માંમા તમો કહેતાતા, ચાહ્ય તેમ મરશે મથી, પણ ધનુષ કરણ રાજાનું. એનાથી ચઢવાનું નથી. ॥ ૩૪ ॥ મામો કહે ભાઈ ભોગ મ્હારા, મેં તુને કહ્યું એવું; પણ નીચું જોઇ બાણ ઉંચુ, મારી કરે કામ કેવું. ॥૩૫॥ એક બાણ શું ત્રણ કામ કરશે, જે મનમાં વિચારી; દુર્યોધન કહે એછે આંટી, કન્યા થવાની મ્હારી.॥૩૬॥ એમ પાછો મન વાળીને બેઠો, સાંભળને તું રાય; આ ઠેકાણે સીધાન્ત લેવું, કેવું ગાંડું દેખાય. ॥૩૭॥ દુરીયોધનની બોલીચાલી, રીતી નીતી જેહ; તે પ્રમાણે જે જન રાખે, દુરીયોધન તુલ્ય તેહ. ॥ ૩૮ ॥ પાંડવની સંતોશ શીળતા, રીતીનીતી સુદ્ધ વાણી; દીનતા દયા એવી રાખે, તે પાંડવ તુલ્ય પ્રાણી. ॥ ૩૯ ॥ કથા તો દ્રષ્ટાન્ત રૂપી, સીધાન્ત એનું કેવું, જેવી જેની રીતી તેવું, તેને જાણી લેવું. ॥ ૪૦ ॥ ઈતીહાસ કૌરવ પાંડવ કેરો, તે જણવે નહી મુકતી; મુક્તીને માટે જાણી લેવી; નીતી અનીતીની યુક્તા. ॥ ૪૧ ॥ વળણ ॥ યુક્તી મુક્તી કારણે, જાણવી શ્રાતા જન; વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે, શું કર્યું ઇંદ્રને તન.

કડવું ૩૧. રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને

સંભળાવું, મચ્છવેદન મહીમાય. ॥૧॥ અરજુનજીએ ટંકાર કીધો, ચઢાવિયું ધનુશ; વિચાર કીધો મચ્છ વિંધવાનો, હૈયામાં ધરી હુશ.॥૨॥ એવામાં દુરિયોધનરાજાએ, બોલાવ્યો રાજાકરણ, કહ્યું કે આ મચ્છવેધકરશે, વરશે ઉતરી ધરણ. ॥૩॥ કાળે મોઢે જાવું પડશે, આપણને ધિક્કાર, કરણ કહે જો દુરિયોધન, મુજ મનનો વિચાર ॥૪॥ ચઢનારા મચ્છવેદ કરશે. તેવુજ મારિશ બાણ, ત્રાજવામાંથી નિચે નાખી, કાઢુ એના પ્રાણ. ॥૫॥ નીચે પડે તવ સરવે ભાઇએ, મારી પમાડવો મરણ, તે વેળાદ્રુપતીનું, કરિ જવાનો હરણ. ॥ ૬ ॥ નીશ્ચે તુજને પરણાવવાની, ચીંતા મુજને પેઠી, દુષ્ટ કહે મુજને એમ લાગ્યું, હવે મ્હારે ઘેરબેઠી. (૭) આશા આપી કરણ ગયો, જૈ બેઠો આસન, શકુની માંમાએ સમજાવ્યા, અંધ તણા સૌ તન. ॥૮॥ સાવચેતીથી સરવે બેસો, હાથ ગ્રહિ હથીઆર, તવ કૈરવો આયુધ લઇને, બેઠા થૈ તૈયાર.॥૯॥ તે સહુ સભાએ નજરે જોયું, કોપ્યા કૌરવ કરણ, કન્યાસુખે નથી વરવાની, થશે રૂપાળીનુહરણ. ॥૧૦॥ દ્રૂપતનું ધુળધાણી કરસે, અંધ તણા કુવાર; એવી ચરચા ચાલી સભામાં, ભય ભર્યા સૌ સાર. ॥૧૧॥ દ્રૂમરૂશીએ કૌરવોને, દીઠા ગ્રહ્યાં હથીઆર, જાણ્યું કે એ અરજુન ઉપર, છેવટ દેશે માર. ॥ ૧૨ ॥ એમ જાણીને સર્વ રૂશીને. ચેતવણી કરી એમ; આપણી સભામાંથીવર ઉઠયો, મારવા દેઇએ કેમ. ॥૧૩॥ આપણે એવરના જાનૈયા, હાંઇથી ઉઠયો માટે; લજ્યા ન ખોવી કૌરવકેરો, આપણે ઘડવો ઘાટ. ॥૧૪॥ એવું સાંભળી સર્વ રૂશીને, ઉમંગ પ્રગટયો કેવો; એ વરના આપણે જાનૈયા માટે ન મરવા દેવો. ॥૧૫॥ થનાર વસ્તુ હશે તેથાશે, કરવોકાળો કેહેર; કૌરવ વરરાયને મારે તો, આપણે મારવા ઠેર. ॥૧૬॥ એમ ધારી સૌ તેયાર થયા, વઢવાને મન કીધાં; કૈકકહે હુંમારીશ સરવો, કૈકે તુમડાંલીધાં ॥૧૭॥ કૈ કહે આખ્યો પુરવાને, મારવા ભસ્મના ગોળા; કૈક કહેઆ છમનીયોને ગોદે, ફાડી નાંખવા ડોળા. ॥૧૮॥ કૈકકહે તમડાં ફોડીશું, કૌરવને લેલાટ; બ્રાહ્મણ કોપ્યા ભક્તની ભીડે, બેઠા બરોબર ઘાટ. ધા ॥ ૧૯ ॥ એવામાં દ્રૂપતરાજાયે, દ્રૂપતીને એમ કહાવ્યું;હાથણી બેશી આવો સભામાં, ભવીશ ભલેરૂં ભાવ્યું. ॥૨૦॥ સણગારી હાથણી મંગાવી, દ્રૂપતીયે તે વાર; સુઢમાં સોનાનો કળસ આપ્યો,શોભા તણો નહિ પાર. ॥૨॥ દ્રૂપતી ઊઠી ઝરૂખેથી ઉતરી મ્હેલથી હેઠી; વરમાળા બે કરમાં લઇને, હાથણી ઉપર બેઠી. ॥૨૨॥ પુંઠળ દાશી ચામ્મર ઢોળે, જોવા જેવી થઇ ખુબી; સભાની વચમાં જળ કુંડાળે, આવીને કન્યાઉ

ભી ॥૨૩॥ હરખી ઉઠવા ભીમસેન બળીયો, ઉંચો નીચો થાય; પણએ નો ભુજ ઝાલી બેઠા છે, પોતે ધરમરાય ॥ ૨૪ ॥ અરજુનજીએ ધનુશ ચઢેલું, ધર્યું દ્વીભુજ વીશે; તે વેળાએ અરજુનજીની, કાન્તી અલોકીક દીસે ॥૨૫॥ તે દેખી શેદેવ જેશીને, ઉપજયો અતી પ્રેમ; હશી હશીને ધરમ પ્રત્યે, કહેવા લાગ્યા એમ ॥૨૬॥ વળણ ॥ શેદેવ કેહેવા લાગીયા આતો વાત અનુપ; વદે વલ્લભ જોશી કહે, જુઓ ભુપનું રૂપ.

કડવું ૩૨ રાગ કનડાની સાખીનો.

જુઓ જુઓ ભુપનાં રૂપ, ધનુશધનંજય ધર્યુંરે;જુઓ જુઓ અરજુનજીનું રૂપ, ધનુશ ધનંજય ધર્યુંરે॥ શેદેવજી મુખ બોલીયા, સુણો ધર્મ સુજાણ; ત્રણ ત્રણ વરસ દુખ વેઠીયું, તોતો આજ પડયું પરમાણ,ધનુ-શ ॥૧॥ લાખાગ્રહેમાં બાળીયા; દુષ્ટે કરી અન્યાય; ત્યાંથી ઉગરી વન રહ્યા,ભીમ પરણ્યો હેડંબા કન્યાય. ધ. ॥૨॥ હેડંબા ચોરી ગયો, દેનાર દેવને દુખ;તેને ભીમે મારીઓ,કર્યું છત્રેશ્વરને સુખ. ધ. ॥૩॥ પછીકબીરા લઇ ગયા; પોતાને અવાસ; યોગી વેશ ભીમે ધરી, કીધો દુષ્ટજનો-નો નાશ. ધ.॥૪॥ તે પછી એકચક્રા ગયા, સ્થીતી કરી બહુ દન; બક-રાક્ષને મારીયો, ભીમે ઉગાર્યો વિપ્રનો તન. ધ. ॥ ૫ ॥ નીત્યના પાંચ અજા હણે મનુશ મારે એક; હમેશ છ જીવ ઉગર્યા; કર્યો પુન્ય તણો વીવેક. ધ. ॥૬॥ ત્યાંથી દ્રૂમને મઠ ગયા, સમર્યા અસરણાસર્ણ,વિપ્રતણા પુજન કર્યા, અને નીત્યાન ચાંપ્યાં ચર્ણ. ધ. ॥૭॥ ટાઢ તાપ વેઠયા વન વીશે, દુખમાં ન રહી ન્યુન, દુખ વેઠી ભગવત ભજ્યા, તેતો આજ ઉગ્યું પુન્ય. ધ. ॥૮॥ વસ્ત્ર વપુપર કયાં હતાં, કયાં હતાં સણગાર; તેજ મોઢા પર કયાં હતું ઢળ્યા અઢળક જુગદાધાર. ધ. ॥૯॥ સુર્યસમ છબી અરજુનની, જુઓ મ્હારા વિર; ધનુશ શોભે બે ભુજમાં, કેવો ઉભો છે ગુણ ગંભીર. ધ. ॥૧૦॥ વળણ. ગુણ ગંભીર વીર આપણો, ધરયું ધનં-જય નામ; વ્યાસ વલ્લભ કહે કથા, ભકતને રીઝે રામ.

કડવું ૩૩ રાગ ધોળ.

બોલ્યા બોલ્યા વૈશમપાયે વચનરે,સાંભળ સાંભળ જનમેજેરાજન રે ॥૧॥ અરજુનજીએ, ધનુશ ધરીયું હાથરે; શ્રદ્ધા રાખી સમરે શ્રીવૈકું-

ઠ નાથરે. ॥ ૨ ॥ જોયું એણે મછના સામુ ગગનરે; દીસે નહી મચ્છાનું પુંછ લોચનરે. ॥૩॥ આકાશ કેરા. વાયુથી મચ્છ ચઢી:ચાકરે; વાયુવેગે ફરેછે આડા આંકરે. ॥ ૪ ॥ અરજુનજીએ વીચાર કીધો મનરે; કેમ તકાશે મચ્છાતણું લોચનરે. ॥૫॥ જળમાં જોઈ, તાકીને મારવું બાણરે; મચ્છને જળને છેટુ છ ગાઉ પરમાણરે. ॥ ૬ ॥ મચ્છા હોએ સ્થીર તો તાકી સકાયરે; હવે મુને, ગુંચવણ પડી જગરાયરે. ॥૭॥ સ્તુતી કીધી, તવ પ્રભુએ જાણ્યુંરે; અંતરયામી હેત અતી મન આણ્યુંરે. ॥૮॥ પ્રેરકુ પ્રભુ પ્રેરણા કીધી તે દનરે; મચ્છ પાસેનો બંધ કીધો પવનરે. ॥૯॥ કરી કરૂણા પોતે શામ શરીરે; સોવ્રણ મચ્છા તરત થઇ ગઇ સ્થીરરે. ॥ ૧૦ ॥ તે દેખીને અરજુનનું માન્યું મનરે; હશી હશીને જપતો શ્રી જુગજીવનરે. ॥૧૧॥ પછી પોતે જળમાં જોયું સતી તનરે; તવ દેખાયું મચ્છાતણું લોચનરે. ॥૧૨॥ પડે મચ્છનો, પરછાયો જળમાંયરે, સ્થીર રહ્યાથી દરપણ તુલ્ય દેખાયરે. ॥ ૧૩ ॥ પછી પોતે મચ્છ વીંધવા મન કીધુંરે; ભાથામાંથી એક બાણ કરમાં લીધુંરે. ॥ ૧૪ ॥ તેના ઉપર શકતીનો મંત્ર ભણ્યો સારરે; પછી તેના ત્રીભાગ ગણ્યા તે વારરે. ॥૧૫॥ પેહેલે ભાગે બ્રહ્મા મુકયા તતખેવરે; વચમાં વિષ્ણુ છેલ્લા મુકયા મહાદેવરે. ॥ ૧૬ ॥ વાયુ મંત્ર ભણ્યોને ન રહી નુન્યરે; ઉપર મેલ્યું ધરમ રાયનું પુન્યરે. ॥૧૭॥ એવી રીતે બાણ કર્યું તઇઆરરે; પછી જોયું જળમાં સતીને કુંવારરે. ॥૧૮॥ કેહેડયો વાંકી વાળી કરે મનસુબોરે; અરજુનજીતો ત્રાંસમાં ચઢી ઉભોરે ॥વળણ॥ અરજુન ઉભા ત્રાંસમાં, સાંભળને તું રાય; વ્યાસ વલ્લભ મુખ ઓચરે, મચ્છવેધનો મહીમાય.

કડવું ૩૪ ટેક વીના કટાવની છાયા.

અરજુનજી તો ત્રાંસમાં ઉભા, ત્રાંસમાં ઉભા; શોભે સુબો, મછ વીંધવા છે મનસુબો, આપ રૂદેમાં ઉલટ આણી, સમજણ શાણી, મીઠી વાણી, પ્રૌઢજ પ્રાણી, કામ વિખાણી, સમર્યા પોતે પુરૂશ પુરાણી, જુગજીવનને સાચા જાણી મન ઘાલીયું, અંગ ફાલીયું, બાણ ઝાલીયું, કલ્મીશ હણીયો, ગણીત ગણીયો, મંત્રજ ભણીયો, વેલ્લો વણીયો, દલડું લડાવ્યું, ધનુષ ચવાવ્યું; બાણ અઢાવ્યું, આપ પંડથી પાપજ ખોયું મનડું મોહ્યું, જળમા જોયું કેહેડયોને તો વાળી વાંકી, ન જાય થાકી, બુદ્ધી પાકી, ન રહે બાકી, જળમાં ઝાંખી, મછતાકી, રં-

ગે રેલીયું; બાણ મેલીયું, ખુબ ઠેલીયું, ખરરર લેઇને ચપળે ચાલ્યું, ન રહે ઝાલ્યું, ફંદે ફાલ્યું, માતંગ માહાલ્યું. હળહળ હાલ્યું, સણ સણ સણ સણ, સરરરર કરતું, થંભે ફરતું ભટડગ ભરતું, પાર ઉતરતું, પાછું ન ખરતું, પવન વેગથી જાણે મેઘથી, આભ વેગથી, વીજળી છટકી, ન રહે લટકી, ખરીજ ઝાટકી, ઝાડે ઝટકી, પાડે પટકી, એવી કટકી, કેમ રહે અટકી, આવી પોહોંચ્યું મચ્છની પાસે, તરકટી ત્રાસે, સાચુ ભાસે, અધર વાસે, કુરરક ફુરરક ફર ફર બોલે, પોહોચ્યું રામના બાણની તોલે, ચડીયું ઝોલે, જરા ન ડોલે. બ્રહ્મા મંત્રે જબ્બર દોડયું; ન રહે ઓઢયું, જુગતે જોડયું. એવું છોડયું ફટાક દઇને લોચન ફોડયું, પછી તે કટકો હેઠો પડીઓ, વિષ્ણુ કડકો ઉંચો ચડીઓ, નર દમ નડીઓ; જઇને અડીઓ, ઘાટજ ઘડીઓ, પુંછ ઉપર તો ઉલટ વ્યાપી, માપે માપી, નીશાની આપી; તે પ્રમાણે ખચક દઇને નાંખ્યું કાપી. ને પછી કડકો શંકર કેરો, મારે ફેરો, ચાલ્યો ઘેરો, કામજ કીધુ, ચાલ્યું શીધું, જરા ન બીધું, ઉડાવી લીધું, શીવને મંત્રે; બહુજ બળમાં, કોટી કળમાં, એકજ પળમાં; છરરરરરર છબાક થઇને ફેંકયું જળમાં, દેખી દેવે કરી ફુલ વૃષ્ટી, કાપી કષ્ટી, જુએ દ્રષ્ટી, સરવે શ્રષ્ટી દુંદભી ડંકા દેવના વાગ્યા; સારા લાગ્યા; સૌ ભય ભાગ્યા; ભાગ્યવંત પાન્ડવો જાગ્યા; વલ્લભ વદે મછાની હોડ; પુરણ થઇને પોહોચ્યા કોડ; બોલો જે જે શ્રી રણછોડ ॥વળણ॥ જય જય શ્રી રણછોડજી, કર્યુ ભક્તનું કામ; શ્રોતા શ્રદ્ધા રાખીને, શમરો શીતારામ.

કડવું ૩૫ રાગ ઝુડપનો દોહરો.

બાણ વડે જળ મચ્છ નાખ્યું, વરત્યો જેજેકાર; તે સમે કરણરાય ઉઠયો, ઉઠયા અંધકુંવાર ॥૧॥ આયુધ લીધાં ભુજ વીશે, જુએ સઘળો સાથ; તે સમે ભીમ ઉભો થયો, મરડી ધરમનો હાથ ॥૨॥ છલંગ મારી આવ્યો સભામાં મનમાં ધરી મનસુબો; જળ કુંડની કીનારે જઇને, વાયુનો નંદન ઉભો ॥૩॥ ગરજના કરી ધાંટો કાહાડયો, વીરા ધારણ દેવું; ઉતરવાની તસ્દી ન લેશો પડો હું ઝીલી લેવું ॥૪॥ તવ દુરીયોધને ખુમ પાડી, એ મામા આ ભેમ; મામાએ કહ્યું મારગ ઝાલો, રૈયે કુશળખેમ ॥૫॥ ભીમને જોઇ મનમાં વિચાર્યું. પોતે રાજા કરણ; મ્હારૂં બોલેલું મીથ્યા જાશે, કરૂં કન્યાનું હરણ ॥ ૭ ॥ ભીમની ઉંચી દી-

ઠી. કન્યા હરવા જાય; એવે ભીમે જાતાં જોયો, ચીતમાં ચટપટી થાય. ॥૭॥ ભાઈનાં લાગ્યા ભાઇ ભોગવશે, કન્યાનું હરણ થાશે; મેહેનત કરેલી છુટી પડશે, ઈજ્જત અમારી જાશે ॥૮॥ એમ જાણીને દોટ મુકી, વાયુને કુંવાર; કરણનો જઇ કાન ઝાલી, ચોઢયા તમાચા ચાર ॥ ૯ ॥ કરણ રાજા ત્રાસ પામ્યો, આ મુજને કયાં નડીયો;એટલામાં ભીમછલંગ મારી, હાથણી ઉપર પડીયો ॥૧૦॥ એટલે હાથણી થૈ ભોંય ભેગી, પ્રકોદર કહેડ બાંધે, કરૂપતીનું પાગોઠુ ઝાલી લીધી પોતાની ખાંધે ॥ ૧૧ ॥ કન્યા લઇને ત્યાંથી નાઠો,સભાની બારણે જાય; કુંભારના ઘર ભણીઆ આવ્યો જ્યાં પોતાની માય ॥૧૨॥બારણેથી એમ બુમ પાડી. ઓ પ્રધમા હું આવ્યો; જુઓરે જુઓ જનેતા, અમુલ્ય વસ્તુ લાવ્યો ॥ ૧૩ ॥ કુંતાએ જાણ્યું કયાં ખાવાનું, કાં રમવાનું હશે; કાં મુજને મરાવવા ફાંફાં, બોલનો મશે મશે ॥ ૧૪ ॥ એવું સમજી માતા બોલ્યાં, ભેંયોનું ભેંયારૂ; જે લાવ્યો હોય તેમાં બેટા, પાંચેનું સૈયારૂ ॥ ૧૫ ॥ ભીમે જઇ તવ કન્યા મુકી; શું બોલી તું માત; આજ સભામાં મચ્છવેધ કીધો, આપણો અરજુન ભ્રાત ॥૧૬॥ કન્યાનું ત્યાં હરણ થતુંતુ માટે ઉચકી લાવ્યો; ન બોલવાનું તુતો બોલી,વીચાર કાંઇ ન આવ્યો ॥૧૭॥માતાને એમ ઠબકો દેછે, વાયુ દેવનો તન;તવ કુંતાજી રડવા લાગ્યા. આંસુભર્યાં લોચન ॥૧૮॥ બળ્યું આ જીવવું બડપણનું ફાવે તેમ બોલાય; કન્યા દેખી ભીમ લલચાયો, ઠીક બોલી ગયાં માય ॥૧૯॥ એમ જાણીને ભીમ બોલ્યો, શાને કરો વિલાપ, તમારૂં બોલ્યું પાળો નહી તો, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ ॥૧૦॥ એમ કહીને ત્યાં રહયો બેશી,સભા વીષેશું થાય;ભીમના તમાચા ખઈ વળ્યો પાછો, ક્રોધમાં કરણ રાય ॥૨૧ ॥ જળકુંડાળે ચાલી આવ્યો, બાણ ધનુશ પર લીધું; ત્રાજવામાં અરજુનજીને. બાણજ ભોગી દીધું ॥૨૨॥ અરજુનજીને તે બાણ લાગ્યું, પ્રાણુજ ઉંચો ચડીયો; બાણને ધકકે; ત્રાજવામાંથી અરજુન હેઠો પડીયો ॥ ૨૩ ॥ પડયો તેવો આવ્યો પાણીમાં કૌરવે કહાડયો બહાર; જળકુંડની કીનારે નાંખી, દેવા માડયો માર ॥૨૪॥ સો ભાઇઓને છ કારભારી, ઘણાક કોપે ચડીયા; તે દેખીને બ્રાહ્મણ ઉઠયા, મારવા તુટી પડીયા ॥૨૫॥કૌરવમારે અરજુનજીને,છોડાવ્યા નવ છોડે;તુમડા લૈ બ્રાહ્મણ લોકો કપાળ સહુના ફોડે ॥૨૬॥ભભુતીને ગોળા મારી,ડોળાપુરી નાખે;ગડદા પાટુનો પ્રહારકરી મારો મારો ભાંખે॥૨૬॥કૌરવ ઉપર દ્વીજ લોકોએ,ઘણું તોફાન મચાવ્યું; એવામાં પ્રજાપતને ત્યાં, ભીમને સાંભરી આવ્યું ॥૨૭॥ અરેરે એકલો

છે ભાઇ મ્હારા, એમ જાણીને ઉઠયો દોડતો, આવ્યો સુરો સભામાં. રોશ ભરેલો રૂઠયો. ॥ ૨૮ ॥ ભાઇ રોળાતો દીઠો સભામાં, મેઘનાદે ગડગડીયો; વાયુ નંદન કોપ કરીને, જળકુંડ વીશે પડીયો. ॥ ૨૯ ॥ થંભને બાઝ્યો ઘણોક ગાઝ્યો, હસ્તીનીપેરે ત્રાડયો; બાર ગાઉનો થાંભલો તે, હચહચાવી કાહાડયો. ॥૩૦॥ તવ કૌરવ ત્રાસ પામ્યા, થાશે કાળો કેહેર; માંમો કહે ભાઇ હવે નાસો, માર્યા જઇશું દેર. ॥૩૧॥ એમ જાણી અરજુનને મુકયો, મુંઢમતીના માઠા; ભીમના ભયથી હરામખોરો, જીવ લઇને નાઠા. ॥૩૨॥ એટલે આવ્યા અંતરયામી, આવ્યા ત્રૈણે ભ્રાત; ભીશમ વીદુરને દ્રોણ આવ્યા, વળી રોહણી કુંવાર.॥૩૩॥ ખમ્મા ખમ્મા કરી ઉઠાડયો, અરજુનને તે વાર; સૌ સભાએ પાંડવ જાણ્યા, વરત્યો જેજેકાર. ॥૩૪॥ સ્વયંવરની રીતી એવી, જેની થઇ કન્યાય; તે એકલો રહે બાકી બીજા, સૌ સૌને ઘેર જાય. ॥ ૩૫ ॥ પણ તે દાડે પાંડવ જાણી, રેહેવા કર્યો વિચાર; પાંડવને પરણાવ્યા પછી, વેરાઇ જાવું સાર ॥૩૬॥ પાંડવ ઉપર પ્રેમ એવો, કોઇએ ધર્યો નહી ગર્વ; આગળ ચાલ્યા અરજુનજી ને, પુંઠે ચાલ્યા સર્વ. ॥ ૩૭ ॥ ચાલી આવ્યા પ્રજાપતને ત્યાં, પુરણહરખમાં પેઠા; ભોમી ઉપર આસન વિના, રાજા રૂશી સહુ બેઠા. ॥૩૮॥ જાદવ સહીત સઘળા બેઠા, એટલે ધરમરાય; અરજુનજી ઘરમાં જઇને, માતાને પડીયો પાય. ॥ ૩૯ ॥ આશીરવાદ મુને દો માતા, મેં કર્યું મચ્છવેધન, શુભ વેળાએ જનુની મ્હારી, કેમ કરો રૂદન. ॥૪૦॥ કુંતાજી કહે ભીમ ગાંડો, લઇ આવ્યો કન્યાય, બ્હારથી કહ્યું કે કાંઇ લાવ્યો, આરે મારી માય. ॥૪૧॥ મેં જાણ્યું ખાવાનું રમવાનું, બોલી જવાયું એમ; કહ્યુંકે પાંચનું સહીયારૂ, એટલે બોલ્યો ભેમ. ॥૪૨॥ એણે કહ્યું કે આ શું બોલ્યાં. વિચાર વીના આપ; હવે એ બોલ્યું પાળો નહી તો, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. ॥૪૩॥ તે કારણથી રડયા કરૂ છું, આરે મ્હારા તન; એવું સાંભળી અરજુન બોલ્યો, મુકો મા રૂદન ॥૪૪॥ તમારૂં બોલવું પાળવું મ્હારે, જો હોય પાંડુ બાપ; ભૈઓને મુકી એકલો પરણુંતો બ્રહ્મહત્યા પાપ.॥૪૫॥તવ કુંતાજી રડતાં રહ્યાં, આશીરવાદજ દીધો; પછી જઇને ઓટલે બેઠો, માનો ખુલાસો કીધો. ॥૪૬॥ એવામાં પ્રજાપત આવ્યો, જોવા ઘરની બ્હાર; વ્રકોદરને બોલાવીને, પુછયો સમાચાર. ॥૪૭॥ કેમ આવ્યાછે રાજા રૂશી, શો આ ખેલ મચાવ્યો ભીમ કહે તમારા રાજાની, પુત્રીને હરી લાવ્યો. ॥૪૮॥ તેથી સૌ લાંઘવા આવ્યાછે; કળકળીયો તમ રાય; તમોએ અમને રાખ્યા માટે, શીક્ષા

તમોને થાય ॥૪૯॥ એવું સાંભળી કુંભાર બોલ્યો; ગાંડીયા ગાંડુ કીધું દયા જાણીને તમોને રાખ્યા, તેનું ફળ આ દીધું ॥૫૦॥ એમ કહીને રડતો રડતો, ગયો ધરની માંય; નરને નારી રૂદન કરે, ધરમે સાંભળ્યું ત્યાંય ॥ ૫૧ ॥ ઉઠીને યુધીષ્ટર ગયા, પ્રજાપતના ઘરમાં, કહો કાકા કેમ રડો છો, શું આવ્યું ઉદરમાં ॥ ૫૨ ॥ પ્રજાપત કહે મારે કરમે, કયાંથી તમે આવ્યા; ગરીબ જાણી ઘરમાં રાખ્યા, રાજાની પુત્રી લાવ્યા ॥૫૩॥ તારા ગાંડાયે ગજબ કીધો, ઘર મ્હારૂ લુટાશે; ધરમ કહે કોણે કહ્યું, રડશો નહી નીશાસે ॥૫૪॥ કુંભારે કહ્યું ગાંડીયો તારો, કહી ગયો મને વાત; ધરમ કહે સાંભળો કાકા મુકો આંસુપાત ॥ ૫૫ ॥ અમે ક્ષત્રી નંદન છીએ, કુન્તા સતીના તન; પાંચ ભાઈ પાંડવ અમે તો કીધો મચ્છવેધન ॥૫૬॥ તેથી કન્યા લાવ્યા છૈયે, કાકા તમારે ઘેર; હરણ કર્યું હોય તો કાકા થયો હોય કાળો કેહેર ॥ ૫૭ ॥ પ્રજાપતને વીશ્વાસ પડીયો, જૈ બેઠા ધરમરાય; દ્રુપતરાયે ઘેર જઇને, મંડપ રચીયો ત્યાંય ॥૫૮॥ મોકલ્યા બે પુત્રો પોતાના, કુંભારને ઘેર જાઓ; મચ્છવેધ કરનારાને કહીને, દ્રુપતીને લઈ આવો ॥ ૫૯ ॥ કહેજો વાજીંત્ર અમે મોકલીયે છીએ પેહેલા; એટલે તમે વરવા માટે આવજો અમ ઘેર વેહેલા ॥ ૫૦ ॥ વળણ ॥ વેહેલા અમઘેર આવજો, એવું કહેજો તન; વલ્લભ વદે રાયે કહ્યું, લાવો ભગની ભોવન.

કડવું ૩૬ રાગ ચોપાઈ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સુણ જનમેજે રાજન; ચાલ્યા દ્રુપતના બે તન, ગયા કુંભારને ભોવન ॥૧॥ કહ્યું નરને દ્રુપતી લાવો, વાજાં મોકલીયે તવ આવો; કહ્યું અરજુને તતપર થાવો, ઓરડીમાંથી તેડી જાવો ॥૨॥ કહેજો તમ તાતને સમાચાર, કહીયે પાંચ છે કુન્તી કુવાર; કહીએ મચ્છવેધ કર્યો એક હાથે; પણ પાંચ પરણવાના સાથ ॥૩॥ ધર્મનીકુળ શેદેવ ભીમ, ચારને લઈ વરવાનો નીમ; હોય મરજી તો તેડુકાહાવો, નહી તો કાહાવજો કે તમે જાવો ॥૪॥ એવું સાંભળી ક્રોધે થયા, પોતાની બેહેનને લેઈ ગયા; જઈ તાતને કહ્યું કામ કરો, બાપ બેટી બેઉ જણ મરો ॥૫॥ કહાવ્યું મચ્છવેધના કરનારે, વરવાનું પાંચે અમારે; છીયે કુન્તા તણા પાંચ તન, વરશું સહુ બંધવ જન ॥ ૬ ॥ એકલાને તો વરવાનું નથી, કહીને આપી દ્રુપતી; ઘણી નારી વરે નરકોય, એક

નારીને બે નવ હોય. ॥૭॥ અમારી બેહેનનેપાંચ પતી; તેતો અમોને ગ મતું નથી; તવ દ્રુપતને ખોટું લાગ્યું પાછું આડુ ભવીશ કયાં જાગ્યું. ॥૮॥ હવે માહરે જીવીને શું કરવું, વ્યાસના પર વીશ ઘોળી મરવું; એવું ધારીને મેહેલમાં ગયો, વીશ ઘોળી પીવા ત્યાર થયો. ॥ ૯ ॥ તવ વ્યાસજી આવ્યા દોડી, પ્યાલો તમાચે નાંખ્યો ફાડી; શાને મરે છે મુઢ મતી, એના નશીબમાં પાંચ પતી. ॥૧૦॥ જઇ પુછી જો કન્યાને વાત, તે કેહેતો મેળવજે હાથ; તવ દ્રુપત રાજીથયો પુછવા પુત્રી કને ગયો. ॥૧૧॥ બેન મચ્છવેધનો કરનારો, કેવુ કહે છે તે વાત વીચારો; એમ કે હે છે કે પાંચ ભાઈ વરીયે, બોલો બેટી હવે કેમ કરીયે. ॥૧૨॥ બોલી પીતા પ્રત્યે દ્રુપતી મ્હારા ભવિશમાં પાંચ પતિ; તેમાં ડાહાપણ તમે ન કરશો, કરશો તો પાપે પેટ ભરશો. ॥૧૩॥ તવ લાગ્યું દ્રુપદનેસાચું, નથી વ્યાસજીનું કહેવું કાચું; એમ જાણીને પાછું પુછે, બેટા સતીસા ધ્રવી તું છે. ॥૧૪॥ વરે પાંચને તે શાની સતી, મને તેઅકળામણઅતી બોલી દ્રુપતી સાભળો તાત, તમે ધ્યાનમાં લેજો વાત. ॥૧૫॥ તમે મં-ડપ જ્યાં રચો પીતા, ત્યાંતો કરજો ચંદનની ચીતા; તેને રાખવી ત્યાં સળગાવી પરણીશ પતી પ્રેમ લાવી. ॥ ૧૬ ॥ એક પરણીને સત્યે ચડી-શ, સળગેલી ચીતામાં પડીશ; પાછી સજીવન નીકળીશ બ્હાર, પછી વરૂ બીજો ભરથાર. ॥ ૧૭ ॥ એવી રીતીએ પરણીશપતી માટે સદા હું સતીને સતી; તવ તાતને લાગ્યું સારૂં, બેટી જોઇશપારખું તારૂં. ॥૧૮॥ પછી વીચાર્યું દ્રુપત રાય,એછે પાન્ડવ કેમ મનાય; એવો સંદેહ ટાળવા પળીયો, જઈ કૃષ્ણપ્રભુને મળીયો ॥૧૯॥ પ્રભુ કુન્તા તણા આ તન, કેમ સાચું લાગે મુજ મન; બોલ્યા પ્રભુ તું સાંભળરાય, એતો લક્ષણથી વ-રતાય.॥૨૦॥ જેના જેના હશે ગુણ જેવા, તેના તુને દેખાડુ તેવા; હતા ઓરડા દ્રુપદ તણા, પાંચે શોભીતા સોહામણા ॥૨૦॥ તેમાં શું કર્યુ જુ-ગજીવન, ભર્યો એકમાં સીંહાસન જુદી જુદી તરેનાં શોભે; રાજ્યવંશી તણું મન લોભે ॥૨૧॥બીજો ઓરડો તૈયાર કરી, તેમાં ઘણી ગદાયો ભરી ત્રીજામાં ભર્યાં ધનુષ બાણ, એવું કરાવ્યું પુરૂષ પુરાણ. ॥ ૨૨ ॥ ચોથામાં પાનાં પુસ્તક ધરીયાં વેદ શાસ્ત્ર પુરાણે ભરીયાં; પાંચમામાં વસ્ત્ર શણગાર, એવું કરાવ્યું જુગદાધાર, ॥ ૨૩ ॥ પછી બોલ્યા શ્રી વનમાળી, જો આ સઉ ઓરડા પુઠે જાળી; ત્યાં તું જોવા ર-હે સંતાઇ, હુંતો મોકલું જૈ પાંચે ભાઈ॥ ૨૪ ॥ કહી પ્રભુએ ભક્ત બોલાવ્યા, તવ પાન્ડવ પાંચે આવ્યા; પછી બોલ્યા પ્રભુ સાક્ષાત, મ્હારે કરવી છે તમને વાત. ॥ ૨૫ ॥ એક સ્થળ જઈ આ-

ણું સાર, જુઓ ઓરડા એટલી વાર; એવું કહી ગયા ગોપાળ, પેઠા ઓરડે સતીના બાળ. ॥૨૬॥ પ્રભુ ગયા દ્રૂપત પાસ, જાળીની દેખાડે અવીનાશ; જુએ દ્રૂપત શામ શરીર, પેહેલે ઓરડે પાંચે વીર. ॥૨૭॥ દીઠાં સઘળાં સીંહાસન, માન્યુ એકલા ધર્મનું મન; માટે પોતે એકલા રહ્યા, બીજા ચાર નીકળી ગયા.॥૨૮॥બીજે ઓરડે દીઠી ગદાયો, બીજા નીકળ્યા ભીમ ભરાયો; ત્રીજે ઓરડે ધનુશ બાણ, રહ્યોએકલો ઈંદ્રસંતાન.॥૨૯॥ ચોથે ઓરડે પુસ્તક પાનું, ત્યાંતો શેદેવનું મન માન્યું; પાંચમે આભુષણ પટકુળ, તે દેખીને પેઠા નિકુળ॥૩૦॥પેહેલે ઓરડે ધરમ રાય, તેની જુએ દ્રૂપત ચરચાય; જુએ ધરમ સીંહાસન; જોઇ બરબડી વીચારે મન.॥૩૦॥ઇંદ્રપ્રસ્ત જાવું જે દન, કરાવું હાવું સીંહાસન; તેતો દ્રૂપતે સાંભળ્યું કાન, આતો ધરમ ખરા ભગવાન. ॥૩૦॥ પછી બીજે જાળીયે જાય,ભીમ ઉંચકી જુએ ગદાય;એતો જુએ હળવી ભારે,એક આવી ગદા તે વારે. ॥૩૧॥ દશ હજાર મણછે ભાર, ઉંચકી વાયુને કુંવાર; એતો દ્રૂપતના દાદાતણી, ગમી વ્રકોદરને ઘણી. ॥૩૨॥ પછી બરબડી બોલ્યો આપ, ચાહ્ય આવે દ્રૂપતનો બાપ; પણ આ ગદા પાછી ન દેવુ, લઢીવઢીને પણ લેવુ.॥૩૩॥પ્રભુ બોલીયા સાંભળ રાય, પછી ત્યાંથી થયા વિદાય;ત્રીજે ઓરડે અરજુન જ્યાંય,બોલ્યો દ્રૂપતરાજા ત્યાંય. ॥૩૪॥એનું પારખું થંભે જોયું, પછી ચોથે જઇ ચીતપ્રોયું પાંચે પાંનાં પુસ્તક શેદેવ, તેથી જાણીયા જોશી એવ. ॥ ૩૫ ॥ પછી પાંચમે ઓરડે ગયા, જાળીયે ડોકુ કરી રહ્યા; તેમાં નીકુલ છેલ તે વાર, પેહેરી જુએ બધા શણગાર. ॥૩૬॥ મોઢા આગળ દરપણ રાખે, નવ્ય ગમે તે બદલી નાખે; ટળ્યો દ્રૂપતનો સંદેહ. ખરો નીકુળ ફાંકડો એક. ॥૩૭॥ પ્રભુ પાન્ડવ પાંચે સાચા;હવે વિચાર નહી મુજ કાચા, તમે અંતરયામી જાવો વાજાં મોકલું વાગતે આવો. ॥૩૭॥ કહી રાજા થયો વીદાય, પછી બોલીયા જાદવરાય; પાંચ પાન્ડવોને બોલાવ્યા, સહુ ઓરડામાંથી આવ્યા ॥૩૯॥ સ્થળે લેઈ ગયા જુગદીસ, ક્ષૌર કરાવ્યું પાન્ડવશીશ, ઉતરાવ્યા શીશના કેશ, ધરાવ્યો રાજ્યવંશી વેશ. ॥ ૪૦ ॥ પેલા દ્રૂપતે ક્રીધી પેર, મોકલ્યું તેડું હરખભેર; વાજાં સાજ સહીત તે વાર, આવ્યા પ્રજાપતને દ્વાર. ॥૪૧॥ કહી પાડવને શુભ પેર; ચાલો વરવા દ્રૂપત ઘેર; તવ સર્વેને આનંદ થાય, ગયા કુંતા કને ધર્મરાય. ॥૪૨॥ માતા મોહોડ માથે કોણ ઘાલે,કોણ રામન દિવો ઝાલે; બોલ્યાં કુંતાજી મુખ વચન, રહ્યાં આપણ જેને ભોવન. ॥૪૩॥ તેને સમજાવાં માત તાત, કહો જૈ પ્ર-

જાપતને વાત; માથે મોહોડ ઘાલે એની નારી, તેડે સૌસગાંને ન્યાત સારી ॥૪૪॥ ગયા ધરમ તેણીવાર, કહ્યું કુંભારને થાવો ત્યાર; તમારી સહુ જ્ઞાતી બોલાવો, અમને પરણાવવા આવો ॥૪૫॥ મોહોડ ઘાલે અમારી કાકી,પહેર્યા હોડચામાં ન રાખે બાકી; તવ બોલાવી કુંભારે નારી તુંતો પેહેરી ઓઢીને થા સારી ॥૪૬॥ વણ પૈસે ઉપમા લેવાઇ, થયા રાજા તણા વેહેવાઇ; તેડો સગાં વ્હાલાં ન્યાત સાથ,ઘાલો મોહોડ દીપક લ્યો હાથ ॥૪૭॥ તવ પ્રજાપતની નારા, ચાલે ધરતી ધમધમે ભારી;સહુસગાંને ભેગાં કીધાં, બની ન્યાતને નોતરાં દીધાં ॥૪૮॥ તવ આવ્યા સહુનરનારી, ગીત ગાવા લાગી શુભકારી; જાણી ધરૂપત રાજાયે પેર, રચ્યો મંડપ રૂડો ઘેર ॥૪૯॥ પાસે ખડકાવી ચંદન ચીતા, કરીયું પુત્રીનુંકહેલું પીતા; પ્રજાપતની નારી મોહોડ ઘાલ્યો, કર વામન દીવો ઝાલ્યો ॥ ૫૦ ॥ ઉઠયા પાંડવ જોડાજોડ, કરી ગોઠવણ શ્રી રણછોડ; રાખ્યા આગળ જાદવ જોધ, વચમાં રૂશી કરનાર બોધ ॥૫૧॥ તેની પુઠળ ક્ષત્રી લોક; શોભાવી શોભા પુન્ય સ્લોક; પછી વાજતે ગાજતે જાય, કેડે કામનીયો ગીત ગાય ॥૫૨॥ વળણ ॥ ગીત ગાય છે ગુણના ભર્યા, સાંભળ તું રાજન; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, ચાલ્યા કુંતા તન.

કડવું ૩૭ રાગ લક્ષમણવરની ઘોડી.

આની આંરે પાન્ડવ પાંચ ચાલીયા ॥ટેક॥ પાન્ડવ પાંચે ચાલીયારે, જાય છે જોડાજોડ, વરઘોડામાં મ્હાલતારે, કરે કારભારૂ શ્રી રણછોડ પાન્ડવ॥ આની હાંરે. ॥ ૧ ॥ રાજા રૂશીને યાદવોરે, ચાલે સહુ સાજન, પ્રજાપતની નાતનારે, ધરે હરખ અતીશે મન ॥ પાન્ડવ ॥૨॥ પ્રજાપતની પ્રેમદારે, ગુણ ભર્યા ગીત ગાય મોહોડ કાકીએ ઘાલીઓરે, એને હૈએહરખ નવ માય ॥ પાન્ડવ ॥૩॥ વીવીધ વાજાં વાગતાંરે,દુન્ડ ભીડંકા થાય; પોતાના પુત્રો જાનીનેરે,ઘણા હરખે છે ભીશ્મ પીતાય. ॥પાન્ડવ॥૪॥ વીદુર ઉર આણંદછેરે, પ્રગટીયા પ્રભુદાસ; દ્રોણગુરૂ કૃપાચારનેરે, ઉપજેછે અતિ ઉલ્લાસ ॥ પાન્ડવ ॥૫॥ ગામના લોક જોવા મળ્યારે, જોઈને બોલે બોલ; ભાગ્ય ધન્ય દ્રૂપતી તણુરે, સ્વામી મળીયા છે કન્યાને તોલ ॥પાન્ડવ ॥૬॥ પાન્ડવપર પ્રેમ સર્વનેરે, સાજન થઈ સહુ જાય;સાજ મળ્યો શોભા તણોરે આવી ઉભા તોરણ વરરાય ॥પાન્ડવ પાંચેઆવીયા ॥૭॥ તવ ધ્રુપતની તારૂણીને, વર પોખ્યાનો કોડ. આવી સાસુ થઇ

પોંખવાંરે માથે બત્રીસ ભમરીનો મોહોડ, પાંડવ પાંચે આવીયા. ॥ ૮ ॥ સૌ સાજન બીરાજીયુંરે, મંડપકેરે ઠેર; પાસે રહી પોંખાવતારે, ધ્રુપતરાયના દ્રોણીક ગોર. પાંડવ ॥૯॥ ધુંસળ મુસળ રવૈઓરે, સરીઓ સંપુટ ત્રાક; એંડી પેંડી ઉતારીનેરે, તીલક તાણી આમળીયા નાક. પાંડવ ॥૧૦॥ પછી વર પધરાવીયારે, મંડપ કેરીમાંય; દ્રૌણીક કૃપાચાર્ય છેરે. બેઉના ગોર બે બેઠા ત્યાંય પાંડવ. ॥૧૧॥ અંતરયામી બોલીયારે, મંડપ કેરીમાંય; પ્રથમ પેહેલું લગ્ન કરોરે, મોહોટા માટે વરે ધર્મરાય. પાંડવ. ॥૧૨॥ તવ ધરમ બીરાજીયારે, બાજઠ ઉપર ત્યાંય; સીખંડીભાઇએ તેડીનેરે. પધરાવી દરૂપતી કન્યાય પાંડવ. ॥૧૩॥વળણ॥ કન્યા પધરાવી તહીં,કન્યાદાન દેવાય, વ્યાસવલ્લભ વાણીવદે, સાંભળજોશ્રોતાય.

કડવું ૩૮ રાગ કન્યાદાનનો.

ત્યાંતો સમે વરતે સાવધાન, સોભા ધરેણીરે, દેછે દ્રુપત કન્યાનું દાન; સોભા ધરેણીરે. ॥૧॥ પેહેલા બીરાજ્યા ધરમરાય. સો. તેનો હસ્ત મેળાપક થાય. સો. ॥૨॥ ત્યાંતો પાડી પટોળે ગાંઠ. વરમાળા આરોપી કંઠ સો. ॥૩॥ વદે વેદ વચન વીપ્ર તન, સો. પાસે બેઠા છે જુગજીવન સો. ॥૪॥ ત્યાંતો પેહેલું મંગળ વરતાય, સો. તેમાં ગાયોના દાન અપાય. સો. ॥૫॥ ત્યાંતો બીજે મંગળ સાવધાન, સો. તેમાં દીધાં દાસીનાં દાન. સો. ॥૬॥ ચોરી ત્રીજું મંગળ વરતાય, સો. તેમાં ભોમીનાં દાન દેવાય. સો. ॥૭॥ ચોરી ચોથું મંગળ વરતાય. સો. તેમાં ભંડાર સહીત વરતાય. સો. ॥૮॥ પછી વરકન્યા જમ્યા કંસાર. સો. ત્યાંતો આરોપ્યા મોતિડાના હાર. સો. ॥ ૯ ॥ પછી રૂપૈયા વીંટીઓ રમાય, સો. લાગ્યાં વરકન્યા ગોત્રજને પાય સો. ॥૧૦॥ પછી કન્યા ઉઠી સતી નાર. સો. પડી ચંદન ચીતામાં સાર. સો. ॥૧૧॥ નાહી નિકળી અગ્નીથી બ્હાર. સો. તવ વરત્યો જય જયકાર. સો. ॥૧૨॥ પછી વર્યો વાયુ સંતાન, સો. તેનાં ચારે ચાર ચાર દાન. સો. ॥૧૪॥ પછી પરણ્યો અરજુનરાય, સો. એનાં ચારે મંગળ વરતાય સો. ॥૧૪॥ તેના પછી વર્યા શેદેવ, સો. વરત્યાં ચારે મંગળ તતખેવ, સો. ॥૧૫॥ વર્યા છેવટે નીકુળરાય. સો. ચારે મંગળે દાન અપાય. સો. ॥૧૬॥ પછી કન્યા અગ્નીમાં ન નહાય, સો. પોતે પરણેલી રાખી તે કાય. સો. ॥૧૭॥ જોઠ પોહોચ્યા સહુ જનના કોડ, સો. સર્વે બોલ્યા જે જે શ્રી રણછોડ. ॥ ૧૮ ॥ વલણ ॥ વરકન્યા પરણી ર

હ્મા વરત્યો જેજેકાર; ધરૂપત લાગ્યો પુછવા, ઓરે જુગદાધાર.

કડવું ૩૯ રાગ સાખી.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું કહુ,આધપરવ મહીમાય॥૧॥ ધરૂપત કહે આજ્ઞા આપો, ઓરે જુગજીવન; મચ્છવેધની સભામાં બેશી,સર્વ કરે ભોજન ॥૨॥પ્રભુએ ત વ આજ્ઞા આપી, સર્વ સભામાં પેસો; પોતપોતાની રીત પ્રમાણે પંગતે જમવા બેસો ॥૩॥ રાજા રૂશી જાદવ લોકો, વળી પ્રજાપત સર્વ, અન્ના-રથી પણ જમવા જાવો, વહેવારનો ધરી ગર્વ ॥ ૩ ॥ એટલે સૌજન ગ-યા સભામાં,બેઠા પોતાની રીતે; ધરૂપતરાયે શેવકો પાસે, પીરસવા માંડ્યુ પ્રીતે ॥૫॥ રાગ કટાવની છાયા ॥ મીનાકારી થાળી પુરી; મીનાકારી થાળી પુરી, નહી અધુરી, ચીજો મધુરી,પ્યાલા રૂપાના,માંહી દુધડાં,દ્રા ખ ચારોળી, સાકર ઘોરી, કેસર ચોળી;માંહી રગદોળી,મલાઈ કેરીજ્હા જી પોળી, કુર કમોદનો જાયફળ, વળી શેવ સરકરા; પુરા ઘેબરમગદળ બરફી પેંડાઃ કળીના લાડુ ઠોર ખજલી,દર લાડુલા, કણસાઈ મોતીચુર પુરાયાં,દુધપાક વંતાકનું શાક કે રૈતુરત્યોનું;ચણાદાળ ત્યાં માંહીકાકડી કારેલા વાલોળ વાંકડી, કંકોડા કુશમાંડ તુરીયા પાપડીઓ પંડોળ વ-ડીઓ, ગલકા ફળ ટેંભરવા નૈયાં, ગવારશીંગો ચોળાફળીઓ કંદમુળ ભીંડા; અળવી રતાળુ ગાજર ગીલોડુ, સકરીયા સુરણ વલીઆરી,દહી છમકારી કઢી વધારી; ભાત્યભાત્યની ભાજી સમારી, તાંજરજોને મેથી સારી, કંજરીકુભી ભેગી સુધારી ગલજીભીની પોઇના પાનાપતરવેલીયા હવે વરણવું મેવા કાચા,પસ્તાને લીધી ખારેકો અખોડ અંજીર રાજેરી સોનેરી કેળાં, તડબુચાને કુટ બીજેરાં અનુસરામફળ સેતુરા પાકા કર મદ ફનસ ફાલસા લીલા શીફળ ખજુરફેસી કમરખ ,જામફળ કરણકેરી મધુર લામડી; રાણ શીંઘોડાંથોડી થોડી, પાકા ઉમર પારસ જાંબુપાકી ચીકણ કેળાં કુંકણ દાદમ કંકણ. હવે વરવું ચટણી અથાણું; થોડુથો ડુ મુખથી ગાવું,કેળાં દોડાં આબળ કાકડ જીરા કેરી મેથીઓ ચીરી અળદર કેળાં આમ્રચીરીયાં રાઇ સરસીઆ તેમાં ડુબીઆ ખારા બીલી મોળી આથેલી, આદારસ ચટણી લીંબુ પટની આદામુળી અળદરમુળા મધુરી મધુરી, મીનાકારી થાળી પુરી.

રાગ સાખીનો॥ વૈશમપાએ એણીપેરે બોલ્યા, સુણુજનમેજેરાય વી-

સ્તારી તુજને સંભળાવું, આધપરવ મહીમાય ॥ ૧ ॥ સરવેને ભોજન કરાવી દીધા છે મુખવાસ; કોરવ લોકો નાશી ગએલા, કન્યા થકી નીરાસ ॥૨॥ જાતાં જાતાં મારગે આવા દ્વાદશ ગાઉની નેળ; પાપીએ સહુને ઉભા રાખ્યા, આવી વનીતાની વેલ ॥ ૩ ॥ દુરીયોધન મુખ એ વું બોલ્યો, રહી ગયો પરણ્યાનો પ્રેમ; મનના મનસુબા રહ્યા મનમાં, મામા કરશું કેમ ॥૪॥ બોલ્યો શકુની ખારીલો ખુની, બતાવું એક ઉપાય; પરણી હશે તો શું થઈ ગયું, પણ લેવી કન્યાય ॥૫॥ બાર ગાઉની આ નેળ લાંબી, ઉંચી બે વાંસપુર; આ નેળમાં પાંડવને ઘેરી, હાડ કરો ચકચુર ॥૬॥ એક રથ હેયેથી જતો તોએ તો; પરાણે બીજુ જાય, એવી સાંકડી નેળમાંહી, થનારૂં હોય તે થાય ॥ ૭ ॥ આગળથી ને પાછળથી હંઇ, ઘેરીને કરીએ કહેર; કુંતાજીને ને પાંડવને, મારી નાખીએ ડેર ॥૮॥ તો રૂપાળી હાથમાં આવે, ભાગ્ય ભળે મળે નારી; દુરીયોધન કહે મામા તારી, બુધ્ધીની બલીહારી ॥ ૯ ॥ એમ કહી કહ્યું દુરીયોધનને, સાંભળો વીરા કરણ; છ ક્ષોણી તમ પાસે રાખો, કરવા પાંડવનું મરણ ॥૧૦॥ આ મોઢે તુંમે શંતાઇ રહો, નેળની ઘોઘો માંહી, પાંડવ નેળમાં પેઠા પછી; ઘેરો ઘાલજો આંહી ॥ ૧૧ ॥ પાંચ ક્ષોણી લઇને સો ભાઇ, સામે મોઢે જઇએ; જેદ્રથ ભગદત ભુરીશ્રેવા સુસરમા સૈત રહિએ. ॥૧૨॥ કરણ કહે કબુલ વીરા, પડાવ સામો નાંખો; સંદેશા સારૂ નેળની ઉપર. દસવીસ સેવક રાખો.॥૧૩॥ દુરીયોધને વીસ જોદ્ધા, નેળપર મુકવા સાર, પાંડવ પેસે નળમાં ત્યારે, આપે સમાચાર. ॥ ૧૪ ॥ પછી પોતે પાંચ ક્ષોણી લઇને, સુંસરા નેળમાં ગયા. સામે મોઢે, છ ક્ષોણી સન્યાય; આવતું જતું કોઈ ન દેખે, કરવો છે અન્યાય. ॥૧૬॥ ચોકી કરવા રાખેલાને, સમજાવ્યા તે વાર; આપણા વૃદ્ધો પેહેલા જાસે. તેનો કહેજો સમાચાર. ॥૧૭॥ એ રાતે ગોઠવણ કરીને, સંતાયા છે પાપી ધરૂપતરાયે જમાડયા પછી. ભેગા થવા રજા આપી. ॥ ૧૮ ॥ એટલે રાજા રૂષી જાદવો, મળી કરી સભાય; પાંડવો ત્યાં બીરાજીયા છે, કોરાણે કુંતા માય. ॥૧૯॥ ધરૂપત આવ્યો સરપાવ લાવ્યો, વેહેંચવા સારૂ સાર; પેહેરામણી પાંડવને દેવા, હરખ્યો અપરમપાર. ॥ ૨૦ ॥ કારભારી થઇ કૃષ્ણ બીરાજ્યા, સભા શોભે પુરપાટ; ધરૂપતરાયે તીલક કીધાં, પાંડને લેલાટ ॥૨૧॥ બે રથ આપ્યા મોહોરો ભરીને, વળી દિધાં દસ ગામ; સહસ્ત્ર દાસી આપી સેવામાં, ધરૂપતીને કામ. ॥૨૨॥ પાન્ડવને બે ક્ષોણી સેન્યા, દીધી ધરૂપતરાય; આવદાની એક ગામની

આપી, કુન્તાને પડયો પાય. ॥૨૩॥ તમ જોગ મુજથી નથી અપાયું, માગી લ્યો વૃધ્ધ સતી; કુંતાજી કહે ભાવ જોઇએ, બીજું જોઇતું નથી. ॥૨૪॥ તવ ધરમને ચરણે લાગ્યો. છો ક્ષત્રી સુપાત્ર; તમ જોગ કાંઈ નથી અપાયું, માટે માગી લ્યો જમાત્ર. ॥૨૫॥ ધરમકહે કાઇ ખામી નથી તવ અરજુનને પુછે; કાંઇક માગી લો મુજ પાસે, તમારી મરજી શું છે. ॥૨૬॥ અરજુન કહે પ્રીતિ રાખો, એટલું માગીયે અમો; તવ શેદેવને શીશ નમાવ્યું જોશીજી માગો તમો. ॥૨૭॥ શેદેવે કહ્યું સંતોષ પામ્યા, આનંદ થયા અતી; ભીમે જાણ્યું સૌને પુછે પણ મુજને પુછતો નથી ॥૨૮॥ એટલામાં નીકુળને પુછયું, નીકુળે કહી નાય; પછી ગયો ભીમની પાસે પ્રેમે પડીયો પાય, ॥૨૯॥ તમ જોગ મુજથી નથી અપાયું, માગો માગ્યા જોગ સદા; ભીમ કહે એટલું માગુ છું, નહી આપું આ ગદા. ॥૩૦॥ ધરૂપત કહે એમાં શું માગ્યું, બળવંતા છો અતી; એને કોઇ ઉપાડી ન શકે, અમારે કામની નથી. ॥ ૩૧ ॥ પણ એ ગદા કયારે આપુ, જો જોરાવર થાવો, જે મંગળનામનો એક હાથીબતાવું તે લઈ જાવો. ॥ ૩૨ ॥ કીલ્લો ચણિને પુરી મુકયો છે, દરવાજો ન ઉઘેડાય; કીલ્લે ચઢી ઘાસ નાંખે છે દાસો, કીલ્લે રહી જળ પાય. ॥૩૩॥ એ મદ ભર્યો મસ્તાની, તેને વશ કરી આવો; તો તે હાથીને આ ગદાબે વસ્તુ લઇ જાવો. (૩૪) ભીમ કહે બતાવો મુજને, કુંચી લીધી તવ રાય; હાથીના કીલ્લાનું તાળુ ઉઘેડયું, હાથીચેત્યો તવ ત્યાંય. ॥૩૫॥ભીમસેને દરવાજો ઉઘેડયો, તેવોજ હાથી ધશીયો; દરવાજાનિ બ્હાર નીકળીયો, ભીમશેન આઘોખશીયો. ॥૩૬॥ આઘોખશીને ધાયો ધશીને,ભયમાં જરા નવ પેઠો; ગદા સહીત છલંગ મારી, ઉપર ચઢી બેઠો. ॥૩૭॥ બોજ આવ્યો તેથી ગજ ત્રાશ્યો, ભીમ તણો ભય ધાયો; વ્રકોદરે દડમાં દોડાવ્યો, તવ જયમંગળ હાર્યો, ॥૩૮॥ નરમંથઇને ઉભો રહ્યો ભીમે ફેરવ્યો હાથ; નીચે ઉતરીને બોલાવ્યો, તવ ગજ ચાલ્યો સાથ. ॥૩૯॥ સભામાં આવ્યો હાથી બાંધ્યો, ખુશી થયા સહુ રાય; ધરૂપત કહે અરપણ તમને, જેમંગળને ગદાય. ॥૪૦॥ વિનોદમાં વ્રકોદર બોલ્યો, મેં ઠીક કીધી કમાઇ; ધરૂપત તુજને સોધ્યો ન મળે; મુજસરખા જમાઈ. ॥૪૧॥ દ્રુપત કહે ક્ષમા રાખો, બોલો નહી બીજું ત્રીજું, તમ તણાં પ્રાક્રમ જોઇને આનંદ પામી રિજુ. ॥ ૪૨ ॥ પછી સરપાવ આપ્યો, સરવને જેવો રાજા તેવો દીધો; એકલા પ્રભુને કાંઈ ન આપ્યો તવ ભીમે ક્રોધકીધો. ॥૪૩॥ ધરૂપત કહે ક્રોધ ન કરશો, ક્રષ્ણ છે લક્ષ્મી પતી, તેં લક્ષ્મી

શું એમને આપું, બીજું દેવા જોગ નથી ॥૪૪॥ એટલે હરજી આનંદ પામ્યા, પોતે દીનાનાથ; શાબાશ તારી જ્ઞાન દ્રષ્ટી, કહી શીશ મુકયો હાથ ॥૪૫॥ પછી સરવે વીદાય માગી; રાય વદ્યો વચન;ચાર દહાડા લગી પાન્ડવોને, રાખશું અમ ભોવન ॥૪૬॥ એમ કહીને વીદાય આપી, સરવેને થઈ ખુશી; તવ પોત પોતાને પંથે ચાલ્યા, રાજા રહીયત રૂશી. ॥૪૭॥ છપન કોટી જાદવ બળદેવ, સાથે શ્રી મોરારી; સત્ય પુરૂશો પણ ઘેર ચાલ્યા, પાન્ડવના હેત ધારી ॥૪૮॥ તે સત્યવાદી નેળમાં થઇને ગયા હસ્તીનાપુર; દુર્યોને જઇ કહ્યું ચોકીદારોએ, ગયા ભીસ્મ વિદુર ॥૪૯॥ એટલે દુર્યોધન થયો રાજી. હવે તો ભાયગ ભળશે; જેનો ભય હતો તે ગયા, હવે તો કન્યા મળશે ॥ ૫૦ ॥ એમ કરીને એ રહ્યા છે,પાપીઓ આશા ભેર; પાન્વ કુન્તા ચારદહાડા, રહયા દ્રુપતને ઘેર॥૫૧॥તે પછી પોતે વીદાય માગી, અમને દો આગનાય;ઘરગામ ઘણા દનથી સુનું માટે કરો વીદાય ॥૫૨॥ તવ દ્રુપતે આગના આપી, પધારો કુંતાનાતન તવ પોતાનું સેન્ય લેઇને, નીકળીયા રાજન ॥૫૩॥ વળણ॥ પાંડવ પાંચે નીકળ્યા, વાજતે ગાજતે જાય;ધનના રથને દ્રુપતી,વળીસંગ સેન્યાય.

કડવું ૪૦ રાગ સવૈયા છાયાનો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેનેરાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું આદ્ય પરવ મહીમાય ॥૧॥ સહુ સાથે લેઇ નાકળ્યા બળીયા સગુવળાવવા જાય; ભાગોળ સુધી સરવે આવ્યા.આવ્યો દ્રુપતરાય॥૨॥ એવામાં પેલા પ્રજાપતને, ચણાંની જરૂર પડી; ભીમની ખાધેલી ખાણ હતી, ઉઘેડી તેજ ઘડી ॥૩॥ જોતામાં એનો જીવ ગભરાયો, હથળ થયો છેક; સાફ વાશીદુ વાળી મુકેલું. ન મળે દાણો એક ॥૪॥ જાણ્યું કેઆ કામ ભીમનું, ભાગોળે દેડતો આવ્યો; ભીમ ભાઇ કરી ખાણ ખાલી, વાંકો દહાડો તું લાવ્યો ॥૫॥ એટલે બોલ્યા ધરમરાજા, આશું કરમભીમ કરીયું; ગરીબને ગરદન ઘાલીને, પેટ પોતાનું ભરીયું॥૬॥ નાણાંઆપો કહી કાપો, તવ ભીમ બોલ્યો ત્યાંય;હીસાબ પ્રમાણે ગણીનેનાણાં દેજો દ્રુપતરાય ॥૭॥ ધર્મ કહે દ્રુપતને શું છે, ભુંડા માંડી ભવાઇ; ભીમ કહે જમાત્રનું દેવું, દેશે તે શી નવાઇ ॥૮॥ એમના ગામમાં રહીને ખાધુંછે, તે ખાધા ખરચ દેશે. દ્રુપતી આપણે ઘેર ખાશે. તેનું ખરચ કોણ લેશે ॥૯॥ દ્રુપત કહે ક્ષમા રાખો. માં બોલો માઠુ વચન; અમે અમારે પ્રજાપતનું, પુર્ણ મનાવીશું મન ॥૧૦॥ એમ કહીને વીદાય કીધા, તવ પંથે પળાય, એક રથમાં કુંતા ધ્રુપતી, ત્રીજા ધરમરાય ॥૧૧॥ આનંદ

કરતા મારગ ચાલ્યા, બેઠો હાથીપર ભેમ; દ્વાદશ ગાઉનિ નેળે આવ્યા, ભીમને આવ્યો વ્હેમ. ॥ ૧૨ ॥ સકળ સેન્યને રોકી કહ્યું આયુધ સહુ ઝાલો; જે રીતે ગોઠવણ કરૂ તે, રિતે નળમાં ચાલો. ॥૧૩॥ કુન્તાજી કહે મિથ્યા વેમીલો, ભય ભાળે છે અતી. ભીમ કહેમા તમારીપેઠે જાત્રા કરાવવી નથી. ॥૧૪॥ ધર્મે કહ્યું કરે તે કરવાદો, વીચાર સારોકરે; જે જન જાગે તે જન જીવે, ઉંઘે તે જન મરે. ॥૧૫॥ એવે ભીમે પોતાનો હાથી, સહુથી આગળ નાંખ્યો, તે પુંઠે એક ક્ષોણી સેન્યા, તે પુંઠે જોશી રાખ્યો. ॥૧૬॥ તે પુંઠે ધર્મ ન્રૂપતી; કુન્તાનો રથ એક; તેનીપુંઠે રથ નિકુળનો, એમ કર્યો વિવેક ॥૧૭॥ તેની પુંઠે બીજી એક ક્ષોણિ તે પુંઠે અરજુન ભુપ; એવી કીધી ગોઠવણી ને, દીસે શોભા અનુપ ॥૧૮॥ પછી પોતે ગદા લેઇને, જયમંગળ પર બેઠો; કહ્યું સહુ મુજપુંઠે આવો, કહિ નેળ વિશેપેઠો. ॥૧૯॥ પુંઠળ પોતાનુ શેન્ય આવ્યું નેળમાંપેઠાસાર; અરજુન સહીત પેશી ચુકયા, તવ ગયા સમાચાર ॥૨૦॥ દુરીયોધનના દાસ મુકેલા તે બેઉ તરફ ગયા: કરણને કૈરવને જૈ, સર્વ સમાચાર કહ્યા॥૨૧॥ તવ સહુ નીકળ્યા કોતરમાંથી માહા કરી મનસુબા; ઉત્તર દક્ષીણ બેઉ મોઢે, પંથ ઘેરીને ઉભા. ॥૨૨॥ ઉત્તર દીશાએ સો બંધુ, પાંચ ક્ષોહિણી સેન્યાય; જેદ્રથ ભગદત ભુરીશવા શકુની સુસુરમાય, ॥ ૨૩ ॥ દક્ષીણ દિશા સુર્યનો નંદન, છ ક્ષોણી છે સાથ; ડંકા દેતી મોઢાં ઘેર્યાં, આયુધ સહુને હાથ. ॥૨૪॥ સુરતણાં વાજાં વગાડયાં, સાંભળ્યાં ભીમે કાન; એટલે પોતે બંધ કરાવ્યા, પોતાના નીશાન. ॥૨૫॥ પછી અરજુનજીને કાહાવ્યું, શેવક સાથે એમ; તમારા ભણી કોણઆવ્યુંછે, ઘેરો ઘાલ્યો કેમ. ॥૨૬॥ તે સંદેસો મોકલો વ્હેલા, કહી ગજથી ઉતરીયો; ગદા લેઇને આગલે મોડે, ક્રોધ ભર્યો પરવરીયો. ॥૨૭॥ જઇ જોયુ તો કૈરવ દીઠા, સેન્યાને કારભારી:અરજુનજીનેકાહાવી મોકલ્યો, સમાચાર વિસ્તારી ॥ ૨૮ ॥ અરજુનને સંદેશો પોહોચ્યો અરજુન કાહાવ્યું એમ; મુજ ભણી કરણ સેન્ય સાથે, કહો કરીશું કેમ ॥૨૯॥ વળતું કાહાવ્યું વ્રકોદરે, જો હોય મારો વર; તોતો પાછી પાહાની ન કરતો, રોળ વાળો રણધીર. ॥૩૦॥ તવ અરજુને સામું કાહાવ્યું, હારતો ઠબકો દેજો, આણીપાની ચીંતા ન કરશો તમારૂ સાચવી લેજો. ॥ ૩૧ ॥ ભીમે કહાવ્યું મારી ચીંતા ન કરતો, કૈરવનું મ્હોત આવ્યું; તે પછી શેદેવ નીકુળને, વ્રકોદરે એમ કાહાવ્યું. ॥ ૩૨ ॥ તમારા બેની વચમાં શોંપ્યાં છે, કુંન્તા ધર્મ ન્રૂપતી;તેમાંથીકાઇનેહરકતથઇ તો તમોજીવવાના નથી. ॥૩૩॥ રક્ષણ કરજો, ચાહ્યતો મરજો, પણ વાકો ન થાયવાળ;

કન્યાનુ કોઇ હર્ણ ન કરે, રાખજો બહુ સંભાળ.॥૩૪॥ શેદેવ નીકુળે એવું કાહાવ્યું, ચીંતા ન ધરશો કાંય; દેહમાંથી પ્રાણ ગયા પછી, થનારૂ હોય તે થાય. ॥૩૫॥ એવા સૌના સમાચાર સુણી, કીધો લડતમનસુબો; કમ્મર બાંધી ગદા ગ્રહાન, દુષ્ટ સામો જઈ ઉભો. ॥૩૬॥કરણ સામું મોહું કરીને, ઉભો ઇંદ્રનો તન; મરીયાદામાં બેઉ રહ્યા છે; કોઇ ન બોલે વચન. ॥૩૭॥ શેદેવ નાકુળ બે બંધુને, રક્ષણના મનસુબા; ધનુશચઢાવી બાણ લઇને, આગળ પાછળ ઉભા. ॥૩૮॥ રાતો તાતો થઈ ભીમ ઉભોછે, કૌરવને કહ્યું એમ; એ નીચ જાતીનીચ બુદ્ધિના, મારગધેર્યો કેમ. ॥૩૯॥ દુરીયોધન કહે બોલ્ય વિચારી કહું તે સાંભળ કાન, પછી બોલજે બોલવું હોય તે, ઉતરશે અભીમાન.॥ ૪૦ ॥વળણ॥ અભીમાન ઊતારશું, એરે કુન્તી તન; વદે વલ્લભ શ્રોતા સુણો, કહે છે દુરિયોધન.

કડવું ૪૧ રાગ ઝુલણા સાખીયોનો.

તડોતડ બે જણારે, બરોબર બે જણારે. ॥ ટેક ॥ દુરીયોધન મુખ બોલીયો, કન્યા દેઈ પડ પાય; ભીમ કહે એ કરૂપતા તેતો, જાણજેતારી માય. ॥ તડો ॥૧॥ દુરીયોધન કહે ભીમડા, હાલ મળ્યાં ઘર સુત્ર; રખડતા રવડતા કુન્તા લાવી, તમે પાચે છો મંત્રના પુત્ર. ॥ તડે ॥ ૨ ॥ ભીમ કહે અમે તો મંત્રના, દેવ નંદન શુભકરણી;તુજતાત જનમ આંધળો; તારી મા આખલાને પરણી. તડો. ॥૩॥ દુરીયોધન અમ બોલાયો, કેવું કપટ અમે કીધું; બારશને દાહાડે લાડુ ખવરાવી,કેવુંઝેરજ તુજને દિધું. તડો ॥ ૪ ॥ ભીમ કહે ઝેર દઇને, કીધો તેં અન્યાય; પણ પ્રભુએ બચાવિયો, પરણ્યો પાતાળમાં કન્યાય તડો. ॥૫॥ જીવતો આવ્યો ભોમીમાં. આયુશ દન નવ ખુટયા; બારમાને દહાડે સભાવિશે, કેવા ઝાલા ઝાલીને કુટયા તડો. ॥૬॥ કચરી કચરી મારીયા, કેવુંબળ મેં કાધું, આડો રાખી તુજ કને, અડધુ રાજ્ય લખાવી લીધું. તડો. ॥૭॥ દુષ્ટ કહે રાજ્ય લેઇને, શા સુખ દહાડા ભાળ્યા; વળી કૌતક ઊભુ કરી, કેવા લાખાભોવનમાં બાળ્યા તડો. ॥૮॥ ભામ કહે ત્યાંથી ઉગર્યા, લાંબી આયુશ દોરી; સુખ માણ્યું બહુ વનવિશે. હુંતો પરણ્યો, હેડંબા ગોરી. તડો. ॥૯॥ દુરીયોધન કહે રણ રહી, પંચાળમાં શીદ આવ્યા, ખાનપાન વણ સુકાઈ ગયા, આવી અમને સભામાં લજાવ્યા. તડો. ॥ ૧૦ ॥ ભીમ કહે દુખ દહાડો હતો, તું આવ્યો તો ચડી ઘોડે; કન્યાતો લેવાઇ નહી, કેવો પાછો વળ્યો કાળે મોહોડે. તડો. ॥ ૧૧॥ દુષ્ટ કહે ભીખારવાહો માંથે વધ્યા કેશ; સ્વયંવરમાં આવિયા, તમે લીધો કાપડીવેશ. તડો ॥ ૧૨ ॥ ભીમ કહે થયા કાપડી, હતા દહાડા દોહ્યલા; વીવાહણ પીઠી

કરી તેં તો ચોળ્યા શરીરે કોલ્લા. તડો. ॥૧૩॥ ઝાઝુ અમે જોતા નથી, કરમહીણનું ઓઠું; શ્રીફળ મોહોર દીધા વીના, તેં તો હાથમાં ઝાલ્યું કોઠું. તડો. ॥૧૪॥ વળી સભામાં સહુ રાયને, બોલ કહ્યા બહુ ખાટા; પરણ્યા પેહેલી પેરામણી માગી, કેવા બાંધ્યા કપાળે પાટા. તડો. ॥૧૫॥ શકુની વાણી બોલીયો, સુણ દુરીયોધન રાય; મણું દેવું તુજથી દે છે, મ્હારૂં પેટ પાસુ બળી જાય. તડો. ॥૧૬॥ દુરીયોધન કહે ભીમડા, સમજીને દે નારી; ભીમ કહે વરવું હોય તો, તને વરશે તારી ગાન્ધારી. તડો. ॥ ૧૭ ॥ વળણ ॥ ગાન્ધારી વરે તુજ તણી, સાંભળ અંધના તન; વદે વલ્લભ વળી બોલીયો, રાજા દુરીયોધન.

કડવું ૪૨ રાગ મનહર છંદ.

કહત દુરીયોધન; સુન સુન મંત્ર તન; અબમેરો મન સબ ક્રોધનપે આયોહે; મેરી મનગમતીસેં, બૈઠે હો લગન કર, પન પ્યારી પાંચાલીસેને કુટુંબ ચડાયોહે; પ્રથમસેં પાઉંપર, ઓરતકું આગેધર, નૈતો મારમારનાએ, બીચાર જમાયો હે; લ્હાવલસ્કર મેરો, પ્રાણ નિકારેગો તેરો, છુંદ છુંદ છોડાનેકો, હીંમત ધરાયોહે. ॥ છલંગી છંદ—ભીમ કહે છે. ॥

ખેલતેમેં ધરા ધ્રુજે, દેખતેમે કૈં ન સુજે; ભુજેગોમાનમેં મારમારમારેગો; નાળ ગોળે બાણ છુટે, ગામ તેરો જાકે લુટે; રૂકે મીરાનીયોનો, દાવો દેકે છુટેગો; મેરા નીકુલજીકું હક્કારે, તું ડરજાય ઉસકે ડક્કારે, તોરેનગારે સબ ફીટફાટફોટ ફીટ, ભીમસેનફોરેગો; કહતાહુ બેરબેર, આયોહુ અદ્ભુત સર, ઘેર લેગો કરી રીસ, શો બંધુકા સીસ મેં તો, એઈ ગદાસે તોરગો.

રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય, વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, આદ્યપરવ મહીમાય ॥૧॥ દુરીયોધન કહે બોલ એના, કરે છે કાળો કહેર; શું જુઓ છો જોદ્ધા મારા, મારો ભીમન દેર ॥૨॥ તવ સહુ યોધે આયુધ લીધાં, મેઘનાદે ગડગડીયા; રાતા તાતા કૈરવ થાતા, મારવા તુટી પડીયા ॥૩॥ વ્રકોદર પર વ્રષ્ટી કીધા, મન મુકી દે માર; ગુણપતી જેડી ગદાયો મારે, તરકસ તીર તરવાર ॥૪॥ આયુધ ઉછાળે અતીઘણાંને, જણાવે ઝાઝું જોર; વરસાવ્યો વરસાદ, બાણતણો ત્યાં થયું અંધારૂ ઘોર ॥૫॥ ખશીને ધાતા બહુ મદ માતા, ભીમને સુમત મુકાવે; આડો અવળો ભીમ ખશીને, આવતા આયુધ ચુકાવે ॥૬॥ એનામાં તો જોર કરીને, જેદ્રથે બાણ લીધું; ભીમની નજર ચુકાવીને, રૂદેમાં ભોંકી દીધું ॥ ૭ ॥ તવ ભીમનો પ્રાણ ઉંચો ચડીયો, પડીઓ ઢળીને ધરણ દુરી-

યોધન કહે ધન્ય બાનેવી, હરખ્યું અંતઃકરણ ॥૮॥ શું જુઓછો શકુની મામ, ખડગ લૈને જાવો; ભીમ તણો ભય નથી હવે. ભાણેજ વહુ લૈ આવો ॥૯॥ તવ તરવાર લૈ ચાલ્યો શકુની, નેળ વીશે પરવરીયો; હાથી મુકીને આગળ ગયો, સેન્યામાં કેહેર આદરીયો ॥૧૦॥ સેન્યાના યોદ્ધે બુમો પાડી; શેદેવ આવ્યો શકુની; અમારા સહુનો ક્ષય કરે છે, માહા ખુનીનો ખુની ॥૧૧॥ શેદેવે જાણ્યું કન્યા હરશે; ધનુશપર બાણ લીધું; પવનાસ્તરનો મંત્ર ભણીને, મામાને ભોંકી દીધું ॥૧૨॥ છાતી છેદાણી રૂદે ભેદાણી; પ્રાણજ ઉંચો ચડીયો, વાયુ મંત્રથી ઉછળ્યો તે, નેળનીબારણે પડીયો ॥૧૩॥ એક ઘડીયે ઉભો થયો, ગયો રાયની કને, શકુની કહે કન્યા લેતાં, શેદેવે કુટયો મને ॥૧૪॥ એવામાં વૃકોદર ઉઠયો, મુરછા વળી સાર; પોતાની સેન્યમાં ભંગરાણ દીઠું કોપ્યો અપરમપાર ॥૧૫॥ એમ વીચાર્યું એવું ધાર્યું, મરવું છે એક વાર, કટી કશીને દંત ડશીને, થયો વ્રકોદર ત્યાર ॥૧૬॥ વળણ ॥ ત્યારે થયો સુત વાયુનો લોચન રાતાં ચોળ; વલ્લભ વદે ગદા ગ્રહી, વાળવો ધાર્યો રોળ.

કડવું ૪૩ રાગ રાજન રાચેજીનો.

વૈશમપાએ એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; રાજનરાચેજી, વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, યુદ્ધ તણો મહીમાય. રાજ૦ ॥૧॥ ભીમકળકળીયો બીહામણો બળીયો. મેઘનાદે ગડગડાયો. રા૦ ગદા ગ્રહીને નેત્ર મીચીને, કૌરવ દળમાં પડીયો. રાજ૦ ॥ ૨ ॥ ગદા ઝપાટે સુર સપાટે, વાળે કચ્ચર ઘાણ. રાજ૦ દીંચણ કોહોણી પ્રહાર પાટુનો, કરીને લેછે પ્રાણ. રાજ૦ ॥ ઘોડા ગબડાવે ઉંટ અટકાવે વ્રકોદર વાયુ તન; રાજ૦ રથ વાંકા વાળે હાથી ઉછાળે, પુંડ ગ્રહીને ગગન. રાજ૦ ॥ ૪ ॥ એવા ઉછાળ્યા કે ઘડ લંક પડીયા, એમજ કીધો કહેર. રાજ૦ એક ઘડીઅતી જુલમ કીધો. માર્યા છ હજાર ડેર રા૦ ॥ ૫ ॥ તવ ત્રાસ્યા સહુ જોધ સેન્યાના, માર પડયા માહા માઠા. રા૦ લડવું ને વઢવું સરવે ભુલ્યા, જીવ લેઇ લેઇને નાઠા. રા૦ ॥૬॥ રહ્યા સોભાદ્રને પાંચ કારભારી, જાણ્યું કે જાસે પ્રાણ. રા૦ નાશોરે મામા થાશો ન સાંમા. વળશે કચ્ચરઘાણ. રા. ॥૭॥ એવો એમનો વાંકો દહાડો, મુમત ભરેલા માઠા. રા૦ આશપાશનો કાંઇ રસ્તો ન સુજ્યો, સરવે નેળમાં નાઠા. રા૦ ॥૮॥ ભીમે જાણ્યું કે ભલુ થયું, કર્યો મુખે પોકાર. રા૦ જોજો જોશી શત્રુ આવ્યા છે; આયુધ રાખજો ત્યાર રા૦ ॥૯॥ તવ શેદેવે બાણ ચઢાવ્યું મારવા કીધી પેર. રા૦ દુરીયોધન કહે કેમ કરીશું, બે બાજુ મરવાનું ડેર. રાજ૦ ॥૧૦॥

એવામાં વ્રકોદર આવ્યો, નેળમાં સહુને ઝાલ્યા. રા० એક એક પર નાખીને કર્યો ઢગલો, બે પગ વચ્ચે ઘાલ્યા. રા० ॥૧૧॥ ધરણ ઢળીને દોરડાં મંગાવ્યાં, બાંધ્યાં સરવના પાય. રા० પછી સરવનાં વસ્ત્રો કાઢયાં, માચે જણ્યા જેવા થાય.રા० ॥૧૨॥ ઉંધે મુસ્તકે ઉચકયા ભીમે,લેઇ ગયો નેળ બ્હાર. રા० નેળને મોઢે વ્રક્ષ આંમલીનું, તેણે ટાંગ્યા તેણીવાર. રા० ॥૧૩॥ પછી પોતાનો હાથી ને સેન્યા. નીકળીયા નેળ બાહાર; રા० એવે ધરમનો રથ બહાર આવ્યો, કર્યો કોરવે પોકાર રા० ॥ ૧૪ ॥ ઓરે ધરમરાય અમને છોડાવો, તે સુણ્યું ધરમે કાન. રા० હોજલમાંથી ડોક કરી જોયું, સતી તણે સંતાન. રા० ॥૧૫॥ નગન નીરખ્યા ને નીચું ઘાલ્યું, બોલ્યા ભીમ પ્રત્યે એમ. રા० ઓ કુમતીના અવળી ગતીના, આ અનરથ કીધો કેમ રા० ॥૧૬॥ મુકી ગરવને છોડ સરવને પુરણ પ્રગટે છે શોક. રા० દીનમાણીને એબ બતાવી, લાજે પીતર લોક રા० ॥૧૭॥ એમ બેઉ ભાઉ વાતો કરે છે. એવે પાછળ શું થાય; રા० અરજુને નાકળવા રથ હંકાર્યો, બોલીયો કરણ રાય રા० ॥ ૧૮ ॥ ઉભો રહે સતી સુત યુધ્ધ માગુ છું, કરયો અરજુને ઉચ્ચાર. રા० વડી વારના શીદ ઉભા રહ્યાતા, ચાલો થાવો તૈયાર. ॥ ૨૦ ॥ વળણ ॥ અરજુને રથ રાખીયો, હાથ ગ્રયાં હથીઆર; વલ્લભ વદે બેઉ જણે કર્યો ધનુશ ટંકાર.

કડવું ૪૪ રાગ કલ્યાણની છાયાનો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા,સુણ જનમેજે રાયરે;વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, યુધ્ધ તણો મહીમાયરે ॥૧॥ કરણે પહેલો હાથ ઉપાડયો, બાણ ફેંકયું ખરે રંગરે,તેવે અરજુને સામુ મારીને, કીધું કરણનું ભંગ રે ॥૨॥ તવ કરણે નાગપાસ માર્યું, નાગ ત્યા બાંધવા જાયરે; અરજુને ગરૂડાસ્તર માર્યું તે, નાગને વીણી ખાયરે ॥ ૩ ॥ તવ કરણે પત્રાસ્તર માર્યું કે, ચાલ્યું પરવતનું પુરરે;અરજુનજીએ વજરાસ્તરમારીને પરવત કર્યા ચકચુરરે॥૪॥તવ કરણે અગ્નાસ્તર ફેંકયું;અગ્ની બાળવા જાયરે;અરજુનજીએ મેઘાસ્તર માર્યું, તેણેઅગ્નીબધો હોલવાયરે॥૫॥પછી કરણે બાણ એકમાર્યું, છેકનીશાની આપીરે;અરજુનજીના રથતણી:ધજા ઝડપ નાખી કાપીરે ॥૬॥ તવ અરજુને કાળજવર માર્યું, પુરણ જણાવી રીશરે ॥ ૭ ॥ પછી સામા સામીબહુ ચઢયા કોપે, વરસાવે બાણ અપારરે; અગણીતાં છુટે અનંત ઉઠે, થઇ ગયો અંધકાર ॥ ૮ ॥ કરણ

રાજા એક બાણ મારે ને,સાતસહસ્ત્ર બાણુજાયરે; અરજુનજીનું પણએક બાણજા તાં, કરણ જેટલાં થાયરે ॥૯॥ પણ કરણ પુંઠે છ ક્ષોણી સેન્યા, તેનાં આવે હથીઆરરે; એકલો અરજુન કેમ કરી પોહોંચે, પડવા માંડયો એને મારરે ॥૧૦॥ એવામાં નેળને સાંમે મોંઢે, ધરમ ભીમ જક કરેરે; યુધીષ્ટર કહે છોડ સરવને, મુજ કુળ લાજી મરેરે ॥૧૧॥ ભીમકહે લંપટ છોલટકતા, શીક્ષા લાયક પરમાણુરે; ધર્મ કહે મુજ જીભ દંતમા લેઇ, કાઢીશ માહારો પ્રાણુરે ॥૧૨॥ ભીમ કહે તમો બેઠા છોડાવવા, પણ પણે ઘેરાયો ભ્રાતરે, અરજુનની પખે જઇને આવું. તે પછી છોડયાની વાતરે ॥૧૩॥ એમ કહીને નેળપર ચડીયો, સુરોપુરો નર કહાવ્યોરે; ગદા લેઇને અવળો ફરીને એ, કર્ણની સેન્યામાં આવ્યોરે ॥૧૪॥ નીચુ ઘાલીને ઝુડવા લાગ્યો, બાવરૂં બન્યું શેન્ય લોક રોઓરેકરણરાય ઘાણવાળી નાંખ્યો, પાડી પોકાપોકરે ॥૧૫॥ તવ કરણે જાણ્યું કહેર કીધો ભીમે, કાહાડુ એનો પ્રાણરે; એમ જાણી મારવાને પુંઠ ફેરવી, અરજુને લીધું બાણરે ॥૧૬॥ એમ જાણ્યું કે મારા ભાઇને મારશે, તેથી નાગનો મંત્ર સાધ્યોરે; ભીમને મારતાં પહેલાં કરણને ત્યાં અવળે હાથે બાંધ્યોરે॥૧૭॥કર્ણ બંધાયો કે શેન્ય ગભરાયું તે, નાશી ગયું ચોપાસરે; ભીમે બાંધેલા કરણને ઝાલીને, કીધો માર મારી ત્રાસરે ॥૧૮॥ અરજુનને કહ્યું નેળ બહાર નીકળી. તવ રથ ચાલતો કીધોરે ॥ ૧૯ ॥ અડધી નેળમાં જઇ ભીમે રાખ્યો, ઢીંચણ દૈ ઢાળ્યો ચરણરે; પછી પેહેરેલાં વસ્ત્ર કાઢી લીધાં, કર્ણ કહે ભલુ મરણરે ॥ ૨૦ ॥ લાજ લીધી વણ મારી નાંખ મુજને, ઓરે ભીમસેન ભાઇરે, ભીમ કહે સાને કીધા તુજ જેવા, તો તાહરે શી નવાઇરે ॥૨૧॥ એમ કહી નગ્ન લાગ્યો નેળ બારણે, ધરમે જોયો તતકાળરે; ભીમને કહ્યું આતે શું શીખ્યો, ઓરેકરમ ચંડાળરે ॥૨૨॥ બળ્યો તારો ધારો છોડને આ ભારો, નહી તો જુલમ મેં ધાર્યોરે; એટલે ભીમે નગ્ન કૌરવનો, ભારો ભોમી ઉતાર્યોરે॥૨૩॥ ચરણ છોડતાં કહ્યું છાનું માનું; ફરીશ કાળો કહેરરે, જો લુગડાં લેવા ઉભા રહેશોતો, હું મારી નાંખીશ ઠેરરે ॥૨૪॥ એમ કહિ છોડયા કરણ સહીતને, ભીમના ભય માહા માઠારે; જેવા જનેતાયે જણ્યાતા તેવા, વસ્ત્ર વીના સહુ નાઠારે ॥૨૫॥ ધર્મ કહે અલ્પા વસ્ત્ર લેઇ જાવો, પણ ભીમનોભય હોયરે, જીવ જશે તેથી લાજ છોને જાતી, નાશી ગયા સહુ કાયરે ॥૨૬॥વળણ॥ નગ્ન સ્વરૂપ નાશી ગયા, ઉભામારગ એ જાય; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, ભલી થઈ શીક્ષાય.

કડવું ૪૫ રાગ સવૈયાની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેર; બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય;વીસ્તારી તુજને સંભળાવુ આદ્યપરવ મહીમાંય. ॥૧॥ કાગે મોઢે કૈરવ નાઠા, ઉમારગે એ પળાય; વાજતે ગાજતે સુત સતીના, ધીરે ધીરે જાય. ॥ ૨ ॥ મારગ જાતા રાત્રી પડી કે નાહાનુ આવ્યુ એક ગામ; તે ઠેકાણેએકરૂજની, પાન્ડવે કર્યો વીસરામ. ૩ નાઠેલા જે કૈરવ લોકો. કોઇ સ્થળે નવ રહ્યા. દોઢ પોહેર રાત્રી જતામાં, હસ્તીનાપુર ગયા. ॥૪॥ દરવાજા બાહાર જઈ જઇને ઉભા, ટોળે વળીને વીચારે; નગ્ન સ્વરૂપે નગ્ર વીશે, જાવુ કેવે પ્રકારે ॥૫॥ દરવાન જાણે રઇયત જાણે, પાછી ફજેતી થાય; માંમાયે કહ્યુ એકે એકે, પેસો ગામની માંય ॥૬॥ એટલે પેહેલો જેદ્રથ ગયો, તે પછી શુંસરમાય; તે પછી ભગદત ભુરિશ્રવા પછી માંમા પળાય ॥૭॥ દરવાજાના દરવાન લોકો, તેમને આવ્યો વીચાર; નાગા નાગા કોણ ગામમાં પેસે, આ કૌતક અપાર. ॥૮॥ એવામાં તો શકુની માંમા, ગુપ્તપણેથી ચાલ્યા; એટલે ઉઠયા દરવાન લોકો, ઝપ્પ જેનેઝાલ્યા ॥૯॥ મોઢે પોકારે બહુ માર મારે, પડ્યુ માંમા પર રોળુ; માંમોકહે એકલાને ન મારો, આ રહ્યું બધ્ધુ બહાર ટોળુ. ॥૧૦॥ તવ દાસેએ બુમ પાડી, બોલાવ્યા જોધ અપાર; જઇને ઝાલ્યુ આખુ ટોળુ, દેવા માંડયો માર. ॥૧૧॥ દુરીયોધન કહે શીદ મારોછો, હું તમારો છત્રપતિ; તોપણ ચોર જાણી માર મારે, બાકી મુકતા નથી.॥૧૨॥ એક શેવકેમશાલ કીધી, મોઢાં જોયાં જે વારે; શેવક લાજ્યા કૈરવ લાજ્યા. અન્યો અન્ય તે વારે ॥૧૩॥ દાસોએ પુછયુ આ શું મહારાજા, દુષ્ટો કહેસીમેલુટયા;કુટયામાંબાકી હતા તે, તમોએ અહીયાં કુટયા. ॥૧૪॥ શેવકો કહેક્ષમા કરજો, કહીનેવસ્ત્રો દીધાં; અંધ તણા સરવ સુતોયે, એક એક પેહેરી લીધાં. ॥ ૧૫ ॥ પછી છાનામાના નગ્રમાં ચાલ્યા. પોત પોતાને ઘેર; ઘરની ઘરૂણાયોપુછવા લાગી. મચ્છવેદની જે પેર. ॥૧૬॥ ભાણુમતીયે છત્રપતિને કહ્યુ,પાંચાળી આવો; મુજને અતી આનંદ થાશે, શોકલડી બતાવો. ૧૭ દુરિયોધન કહે ઓરે તારૂણી, તુજ પર લાવુ કેમ, ભાણુમતી કહે લાવવી તી પણ, ભલે મળી ગયો ભેમ ॥૧૮॥ એમ કહીને તે ત્યાં રહ્યા છે, એવામા વાહાણુ વાહાય; પાંડવે વીસરામ કર્યોતો, ત્યાંથી ઇંદ્રપસ્ત જાય. ॥૧૯॥ પોતાનુ ઘર રાજ્ય સંભાળ્યુ, વરતાવી ધર્મની આણ;સુખ રૂપે ખાઇપીને રહે છે, સતીના સુત સુજાણ. ॥૨૦॥ વલણ રાજપાટ લૈ પાંડવ રહ્યા, સુણો સહુ કરજોડ; મછવેદ કથા પુરણ હવી, બોલો જેજે શ્રી રણછોડ॥